

Haruki Murakami

**BROJ 1
U JAPANU**

Moj slatki Sputnik

Na japanskoj i na japanskoj jeziku, prvi put u Srbiji i Hrvatskoj.

— izdavač: **Trinaest** — Beograd, 2013.

Haruki Murakami
Moj slatki Sputnik
SPUTNIK

Sovjetski Savez lansirao je 4. listopada 1957. prvi umjetni satelit Sputnik 1 iz svemirskog centra u Bajkanoru u Republici Kazahstan.

Sputnik je imao 58 cm u promjeru, težio je 83,6 kg i prelazio je orbitu oko Zemlje za 96 minuta i 12 sekundi.

Dana 3. studenog iste godine uspješno je lansiran i Sputnik 2 u kojem je bio pas Lajka. Lajka je prvo živo biće koje je izašlo iz Zemljine atmosfere, ali satelit se nikad nije vratio na Zemlju i Lajka je tako žrtvovana biološkom istraživanju u svemiru.

— iz Kronika svjetske povijesti

U proljeće svoje dvadeset i druge godine, Sumire se prvi put u životu zaljubila. Bila je to intenzivna ljubav, pravi orkan što vitla ravninama — sve pred sobom srađuje sa zemljom, baca u zrak, trga u komadiće, drobi u krhotine. Snaga mu ni na tren ne jenjava dok huči preko oceana, razara Angkor Wat, spaljuje cijelu jednu indijsku džunglu zajedno s tigrovima, pretvara se u perzijsku pustinsku pješčanu oluju, zakapa egzotičnu tvrđavu pod morem pijeska. Ukratko, bila je to ljubav doista monumentalnih razmjera.

Osoba u koju se Sumire zaljubila bila je od nje starija sedamnaest godina. I k tome u braku. I, moram dodati, žena. Tu je sve počelo, i sve došlo kraju. Gotovo.

U to je vrijeme Sumire — što na japanskom znači ljubica — radila na tome da postane pisac. Kakve god da su joj se mogućnosti nudile u životu, ona je htjela biti ili spisateljica ili ništa. Odluka joj je bila postojana poput stijene. Ništa se nije moglo ispriječiti između nje i njezine vjere u književnost.

Kad je maturirala na državnoj srednjoj školi u prefekturi Kanagava, upisala je društveni smjer na ugodnu malu privatnu fakultetu u Tokiju. Ustanovila je da je fakultet totalno izvan vremena, malodušan i mlak, i ogadio joj se — a što se tiče ostalih studenata (među kojima sam, bojim se, bio i ja) smatrala ih je beznadno dosadnim, drugorazrednim primjercima ljudskog roda.

Nije stoga čudo što je, malo prije no što je upisala treću godinu, jednostavno digla ruke i odustala. Ostati i dalje na fakultetu, zaključila je, gubitak je vremena. Mislim da je to bio ispravan potez,

ali ako mi se dopusti jedna neuzbudljiva generalizacija, nemaju li besmislene stvari također mjesto u ovom svijetu koji je daleko od savršenstva? Uklonite sve što je besmisleno iz nesavršenog života pa će on izgubiti čak i svoje ne-savršenstvo.

Sumire je bila beznadno romantična i nesklona promjenama — pomalo naivna, da se lijepo izrazim. Ako si je naveo na razgovor, mogla je pričati bez kraja i konca, ali u društvu s nekim tko joj nije po volji — drugim riječima, s većinom ljudi na svijetu — jedva da je otvarala usta. Previše je pušila i, kad god se vozila vlakom, neizostavno je gubila kartu. Povremeno bi se tako zaniijela u misli da je zaboravljala jesti i bila je mršava kao ratni siročići u kakvom starom talijanskom filmu — štapić s očima. Volio bih vam pokazati njezinu fotografiju, ali nemam ni jedne. Mrzila se slikati — nije imala nikakvu želju potomstvu ostaviti "portret umjetnice u mladosti". Da postoji Sumirina fotografija iz tog vremena, znam da bi poslužila kao dragocjen dokaz za to kako su neki ljudi posebni.

Malo sam pomiješao redosljed događaja. Žena u koju se Sumire zaljubila zvala se Miu. Barem su je tako svi zvali. Ne znam joj pravo ime, što je kasnije izazvalo poteškoće, ali opet brzam pred rudo. Miu je po narodnosti bila Ko-rejka, ali sve dok u dvadeset i nekoj godini nije odlučila naučiti korejski, nije znala niti riječi toga jezika. Rodila se i odrasla u Japanu i studirala na glazbenoj akademiji u Francuskoj pa je uz japanski tečno govorila francuski i engleski. Uvijek se lijepo nosila, elegantno, sa skupim ali suzdržanim modnim detaljima, a vozila je tamnoplavi Jaguar s dvanaest cilindara.

Prvi put kad je srela Miu, Sumire joj je pričala o romanima Jacka Kerouaca. Sumire je bila potpuno luda za Ke-rouacom. Uvijek je imala književnog idola mjeseca i u tom času to je slučajno bio tad demodirani Kerouac. U džepu kaputa nosila je izlizani primjerak romana Na cesti ili Usamljeni putnik i listala ga kad je stigla. Čim bi naišla na rečenicu koja joj se sviđa, označila ju je olovkom i naučila napamet kao da je Sveto pismo. Omiljena rečenica bila joj je ona iz odlomka o protupožarnoj službi iz Usamljenog putnika. Kerouac je tri samotna mjeseca proveo u kućici na vrhu visoke planine, gdje mu je dužnost bila paziti da ne izbije požar. Sumire je posebno voljela ovaj dio: "Nijedan čovjek ne bi smio proći kroz život a da bar jednom ne

iskusi zdravu, čak dosadom ispunjenu samoću u divljini, gdje ovisi isključivo o sebi, i tako spozna svoju istinsku i skrivenu snagu."

"Ne misliš da je to predivno?" rekla mi je. "Svaki dan stojiš na vrhu planine. Okreneš se za tristo šezdeset stupnjeva i provjeriš je li negdje izbio požar. I to je to. Gotov si

za danas. Ostatak vremena možeš čitati, pisati, raditi što hoćeš.

Noću ti se oko kolibe šuljaju kosmati medvjedi. To je život! U usporedbi s tim studirati književnost isto ti je što i žvakati gorki kraj krastavca."

"U redu", rekao sam ja, "ali jednog dana moraš sići s planine." Kao i obično, moji praktični, obični stavovi nisu je ni najmanje zanimali.

Sumire je htjela biti poput lika u Kerouacovu romanu — divlja, otkaćena, razuzdana. Hodala je uokolo s rukama za-guranim duboko u džepove, raščupane kose koja danima nije vidjela češlja, zurila u nebo kroz naočale s crnim plastičnim okvirima u stilu Dizzvja Gillespieja koje je nosila unatoč savršenu vidu. Nije izlazila iz prevelikog sakoja s uzorkom riblje kosti iz dućana s rabljenom robom i grubih radničkih čizama. Da je mogla, siguran sam da bi i bradu pustila.

Sumire nije bila baš ljepotica. Obrazi su joj bili upali, usta malo preširoka. Nos joj je bio omanji i prćast. Imala je izražajno lice i sjajan smisao za humor, premda se gotovo nikad nije glasno smijala. Bila je niska, a čak i kad je bila dobre volje, govorila je kao da će svaki čas zapodjenuti svađu. Koliko ja znam, nikad nije upotrijebila ni ruž za usta ni olovku za oči, a pomalo sumnjam je li uopće znala da postoje različiti brojevi grudnjaka. Ipak, Sumire je posjedovala nešto posebno, nešto što je privlačilo ljude. Definirati to nešto posebno nije lako, ali ako ste joj se zagledali u oči, uvijek se vidjelo kako se zrcali negdje duboko iz nutrine.

Najbolje da bez prenavljanja odmah priznam. Bio sam zaljubljen u Sumire. Privukla me odmah prvi put kad smo razgovarali i ubrzo više nije bilo povratka. Dugo vremena samo sam o njoj mogao misliti. Pokušao sam joj reći što osjećam, ali nekako nisam mogao spojiti osjećaje i prave riječi. Možda je tako i najbolje. Da sam joj uspio priznati što osjećam, samo bi mi se nasmijala.

Dok smo Sumire i ja bili prijatelji, izašao sam s dvije ili tri djevojke.

Nije da se ne sjećam točnog broja. Dvije, tri, ovisi kako se broji.

Dodajte tome djevojke s kojima sam spavao jednom ili dva puta i popis bi se malko produžio. Uglavnom, dok sam vodio ljubav s tim drugim djevojkama, mislio sam o Sumire. Ili su mi barem misli na nju dodirivale kutove svijesti. Zamišljao sam kako je držim u zagrljaju. Prilično svinjski od mene, ali nisam se mogao oprijeti.

Da se vratim susretu Sumire i Miu.

Miu je čula za Jacka Kerouaca i mutno je znala da je on nekakav pisac. Kakav točno pisac, međutim, nije se mogla sjetiti.

"Kerouac... hm... nije li on bio Sputnik?"

Sumire nije shvaćala što misli. Zastavši s nožem i vilicom u pola pokreta, razmislila je o tome. "Sputnik? Mislite, prvi satelit koji su Sovjeti poslali u svemir pedesetih godina? Jack Kerouac bio je američki pisac. Vjerojatno se poklapaju u generacijskom smislu..."

"Nisu li tako u to vrijeme zvali pisce?" upitala je Miu. Vrškom prsta ocrtala je krug na stolu kao da kopa po staklenki punoj uspomena.

"Sputnik...?"

"Književni pokret. Znaš kako su klasificirali pisce po različitim školama pisanja. Recimo, Siga Naoja bio je u Školi bijele breze."

Napokon je Sumire sinulo. "Bitnik!"

Miu je lagano potapkala uglove usnica ubrusom. "Bitnik, Sputnik.

Nikako ne mogu zapamtiti takve termine. To je kao Kenmunska restauracija ili Rapalski mir. Bilo pa prošlo."

Medu njih se spustila blaga tišina koja je podsjećala na protok vremena.

"Rapalski mir?" upitala je Sumire.

Miu se nasmiješila. Nostalgичnim, intimnim smiješkom nalik kakvu dragocjenom starom predmetu što smo ga izvukli s dna ladice. Oči su joj se iznimno šarmantno suzile. Pružila je ruku i dugim tankim prstima blago prošla kroz Sumirinu ionako raščupanu kosu. Bila je to tako nagla, a opet prirodna gesta da je Sumire samo mogla uzvratiti smiješkom.

Od tog dana Sumirino privatno ime za Miu bilo je "Ao\ slatki Sputnik". Sumiri se sviđalo kako zvuči. Podsjećalo ju je na pseto Lajku. Umjetni satelit koji bešumno plovi kroz tamu dubokog svemira. Tamne, sjajne oči psa zure kroz sićušno okno. U

beskonačnoj samoći svemira, u što je to pseto moglo gledati?

Razgovor o Sputniku dogodio se na svadbi Sumirine rođakinje u otmjenom hotelu u Akasaki. Sumire se nije posebno dobro slagala s tom rođakinjom. Zapravo, nisu se uopće podnosile. Prije bi se podvrgnula mukama nego iš-

1

Ia na neku obiteljsku svadbu, ali iz ove se nije mogla izvući. Našla se kraj Miu za jednim od stolova. Miu nije ulazila u pojedinosti, ali, kako se činilo, podučavala je Sumirinu rođakinju glasoviru — ili nešto tome slično — kad se ova spremala za prijamni ispit na muzikologiji. Očito se nisu poznavale ni dugo ni osobito dobro, ali Miu se osjećala dužnom odazvati se pozivu.

U trenutku kad joj je Miu dotaknula kosu, Sumire se zaljubila, kao da hoda poljem i bum! munja je pogodi ravno u glavu. Nešto kao umjetnička objava. Zbog čega, u tom času, Sumire nije ni najmanje smetalo što je osoba u koju se zaljubila slučajno žena.

Mislim da Sumire nikad nije imala, da kažemo, ljubavnika. U srednjoj školi hodala je s nekoliko dečki, momaka s kojima je išla u kino ili na kupanje. Teško je zamisliti da se koja od tih veza razvila u nešto ozbiljno. Sumire se previše usredotočila na to da postane pisac da bi se doista zagrijala za bilo koga. Ako je i doživjela seksualno iskustvo — ili nešto nalik tome — u srednjoj školi, siguran sam da je to bilo više iz književne znatiželje nego iz seksualne želje ili ljubavi.

"Da budem potpuno iskrena, seksualna mi je želja zagonetna", rekla mi je jednom Sumire, ozbiljna lica. To je bilo neposredno prije nego što je prekinula studij, čini mi se; ispila je pet daiquirija s bananom i prilično se napila. "Znaš, kako se pojavljuje. Što ti misliš o tome?"

"Seksualna želja nije nešto što se razumije", rekao sam, iznoseći svoj uobičajeni umjereni stav. "Jednostavno je osjetiš."

Pomno me proučavala neko vrijeme kao da sam kakav stroj koji radi na dosad nikad viđeni pogon. Izgubila je zanimanje i zabuljila se u strop te je razgovor zamro. Nema svrhe s njim o tome razgovarati, očito je zaključila.

Sumire je rođena u Čigasakiju. Stanovala je blizu morske obale i odrasla je uz suhi šum pijeskom natopljena vjetra što joj udara o prozore. Njezin otac imao je zubnu kliniku u Jokohami. Bio je upadljivo naočit čovjek, tako lijepo oblikovana nosa da je podsjećao na Gregorvja Pecka u filmu Opsjednut. Sumire nije naslijedila taj lijepi nos niti ga je, po njenim riječima, naslijedio njezin brat. Sumire se nije mogla načuditi kamo su nestali geni koji su proizveli taj nos.

Ako su doista zauvijek potonuli na dno genskog bazena, svijet može samo žaliti. Tako je krasan bio taj nos.

Za žene u Jokohami koje su trebale zubarske usluge Sumirin je otac bio gotovo mitska figura. U ordinaciji je uvijek nosio kiruršku kapu i masku preko lica tako da mu se vide samo oči i uši. Čak i tako, jasno se vidjelo kako je privlačan. Njegov lijepi, muževni nos sugestivno se ocrtavao ispod maske i tjerao pacijentice da porumene. U istom trenutku — bez obzira na to je li im zdravstveno osi-nje pokrivalo zubarske troškove ili nije — zaljubile bi se u njega.

Sumirina majka umrla je od urođene srčane mane kad joj je bila samo trideset i jedna godina. Sumire još nije bila navršila tri godine.

Majke se sjećala sasvim mutno, tek mirisa njezine kože. Imala je tek nekoliko njezinih fotografija — namještenu fotografiju s vjenčanja i jednu snimljenu neposredno nakon Sumirina rođenja. Sumire je 10 znala vaditi album i zuriti u slike. Sumirina je majka bila

— blago rečeno — osoba koja se vrlo lako zaboravlja. Kratka bezvezna frizura, odjeća koja čovjeka tjera da se pita gdje joj je bila pamet, smiješak pun nelagode. Da zakorači samo korak unatrag, stopila bi se sa zidom. Sumire je čvrsto odlučila urezati majčino lice u pamćenje. Tako će je možda jednom sresti u snovima. Rukovat će se, dosita se napričati. Ali, nije sve teklo tako glatko. Koliko god se trudila upamtiti majčino lice, uvijek bi joj izbljedjelo u sjećanju. Ma kakvi snovi — da je Sumire srela rođenu majku na ulici, usred bijela dana, ne bi je prepoznala.

Sumirin otac gotovo nikad nije spominjao svoju pokojnu ženu. Prije svega, nije bio osobito pričljiv, niti je kad govorio o osjećajima —

kao da je to kakva zaraza usne šupljine koju nikako ne želi zaraditi.

Sumire se ne sjeća da je ikad pitala oca o pokojnoj majci, osim jednom, dok je još bila vrlo mala; iz nekog razloga upitala ga je

"Kakva je bila moja mama?" Vrlo se jasno sjećala tog razgovora.

Otac je pogledao u stranu i trenutak razmislio prije no što joj je odgovorio. "Dobro je pamtila", rekao je. "I imala je lijep rukopis."

Čudan način da se opiše neka osoba. Sumire je napeto čekala, nad otvorenom snježnobijelom prvom stranicom bilježnice, riječi okrepe koje će joj pružiti toplinu i utjehu

— osovinu, stup kojim će poduprijeti svoj neizvjesni život ovdje na trećem planetu od Sunca. Otac joj je trebao reći nešto za što se

kćerkica mogla uhvatiti. Ali Sumirin naočiti otac nije izgovorio te riječi, baš one riječi koje su joj bile najpotrebnije.

11

Sumirin otac ponovno se oženio kad joj je bilo šest godina, a dvije godine kasnije na svijet je došao njezin mlađi brat. Ni nova majka nije bila lijepa. Povrh toga, nije ni dobro pamtila, niti joj je rukopis bio čemu. No, bila je draga žena i pravedna. Srećom za malu Sumire, novu pastorku. Ne, sreća nije prava riječ. Napokon, njezin je otac odabrao tu ženu. Možda nije bio idealan otac, ali u izboru družice znao je što radi.

Maćehina se ljubav prema njoj nije pokolebala nijednom tijekom dugih teških godina odrastanja, a kad je Sumire objavila da će napustiti fakultet i pisati romane, maćeha je — premda je o toj stvari imala svoje mišljenje — poštovala Sumirinu želju. Uvijek joj je bilo drago što Sumire toliko voli čitati i poticala je njezine književne interese.

Maćeha je s vremenom nagovorila oca da joj popusti i odlučili su da će Sumiri davati malu stipendiju sve dok ne napuni dvadeset osam godina. Ako se do onda ne bude u stanju sama izdržavati pisanjem, neka se snađe kako zna. Da joj maćeha nije stala u obranu, Sumire se lako mogla naći na ulici — bez novca i bez potrebnih vještina za preživljavanje — u pustinji ponešto sumorne zbilje. U kojoj Zemlja, naposljetku, ne obilazi oko Sunca uz škripu i stenjanje samo zato da se ljudska bića na njoj mogu zabavljati i cerekati.

Sumire je upoznala svojeg slatkog Sputnika malo više od dvije godine nakon što je prekinula studij.

Sumire je tad živjela u jednosobnom stanu u Kičidoji koji je namjestila minimalnom količinom pokućstva i ma-12

ksimalnim brojem knjiga. Ustajala je u podne, a poslijepodne sa žarom hodočasnika koji se probija kroz svete brežuljke odlazila na šetnju po perivoju Inogašira. Za sunčanih je dana sjedila na klupi u parku, žvakala kruh, pušila cigaretu za cigaretom i čitala. Ako je padala kiša ili je zahladilo, odlazila je u neku kavanu staroga tipa gdje glasno svira klasična glazba, tamo se zavalila na trošnu sofu i čitala svoje knjige, ozbiljna izraza lica dok je slušala Schubertove simfonije, Bachove kantate. Uvečer bi popila jedno pivo i u samoposluživanju kupila gotovo jelo za večeru.

Točno u 23:00 smještala se za pisači stol. Tu je uvijek stajala termosica s vrućom kavom, šalica za kavu (ona koju sam joj kupio

za rođendan sa slikom Snafkina), kutija Maribora i staklena pepeljara. Naravno, imala je i kompjuter. Svaka tipka svoje slovo.

Zavladala bi potpuna tišina. Um joj je bio kristalno čist poput noćnog neba zimi, gdje Veliki medvjed i zvijezda Sjevernjača svjetlucaju svatko na svom mjestu. Toliko je toga morala napisati, toliko priča ispričati. Samo da nađe pravi ventil, uskiptjele misli i ideje navrijet će poput lave, sliti se u postojanu bujicu inventivnih radova kakve svijet još nije vidio. Ljudi će zinuti od čuda kad se pojavi ta mlada spisateljica koja obećava, spisateljica posebnog talenta. Fotografija će joj izaći u rubrici kulture u novinama, a izdavači će čekati u redu pred njezinim vratima.

Ali to se nikad nije dogodilo. Sumire je napisala neka djela koja imaju početak. I neka koja imaju kraj. Ali nikad nijedno koje ima i početak i kraj.

Ne može se reći da se zakočila. Daleko od toga — pisala je u beskraj, sve što joj je padalo na pamet. Problem je bio što je pisala previše. Čovjek bi pomislio da mora samo izrezati suvišne dijelove i sve je riješeno, ali stvar nije bila tako jednostavna. Nikad nije mogla sagledati cjelinu — odlučiti što je nužno a što nije. Kad je sljedeći dan ponovno čitala ono što je isprintala, svaka joj je rečenica izgledala apsolutno bitna. Ili bi opet najradije izbrisala sve. Neke je rukopise u očaju cijele razderala i bacila u smeće. Da se to događa u zimskoj noći i da je u sobi imala kamin, zračila bi iz toga neka toplina — zamislite prizor iz ha Bo-heme — ali u Sumirinom stanu ne samo da nije bilo kamina, nego ni telefona. A da pristojno zrcalo i ne spominjemo.

Za vikende Sumire mi je dolazila u posjet, tegleći naramke rukopisa svojih romana — rukopisa koji su izbjegli pokolj. I ovako ih se nakupila poprilična hrpa. Sumire je svoje rukopise pokazivala jednoj jedincatoj osobi na cijelom svijetu. Meni.

Na faksu sam bio dvije godine ispred nje i studirali smo na različitim odsjecima pa nije bilo mnogo prilike da se sretnemo. Sreli smo se pukim slučajem. Bilo je to jednog ponedjeljka u svibnju, dan nakon cijelog niza praznika, i stajao sam na autobusnoj postaji ispred glavnog ulaza na fakultet, čitajući roman Paula Nizana koji sam pronašao u antikvarijatu. Niska djevojka pokraj mene nagnula se, pogledala knjigu i upitala me, Zašto baš Nizan, od svih ljudi na

svijetu? Zvučala je kao da se hoće svađati. Kao da želi nešto opaliti nogom tako da odleti u zrak, ali, kako joj se u blizini nije našlo ništa prikladno, okomila se na moj izbor štiva.

Sumire i ja bili smo u mnogočemu nalik. Knjige smo gutali prirodno poput disanja. Svaki smo slobodni trenutak koristili da se zavučemo u neki miran kutak i beskrajno listamo stranicu za stranicom. Japanski romani, strani romani, nova djela, klasici, avangarda ili bestseleri — čitali smo svaku knjigu koja je nudila bar trunku intelektualnog poticaja. Visjeli smo po knjižnicama, danima prekapali po knjigama u Kandi, najvećem antikvarijatu u Tokiju.

Nikad nisam upoznao nikoga tko je čitao s takvom strašću — tako duboko i tako široko — kao Sumire, a siguran sam da je ona mislila isto o meni.

Diplomirao sam nekako u vrijeme kad je Sumire odustala od studija i nakon toga dolazila mi je u posjet dva ili tri puta mjesečno.

Povremeno sam ja posjećivao nju, ali u njezin se stan jedva moglo ugurati dvoje ljudi pa je većinom ona dolazila meni. Razgovarali smo o romanima koje smo pročitali i izmjenjivali knjige. Skuhao sam nam bezbroj večera. Kuhanje mi ne pada teško, dok je Sumire od onih koji radije gladuju nego da sami sebi nešto skuhamo. U znak zahvalnosti donosila mi je darove sa svojih povremenih poslova.

Jednom, kad je radila u skladištu farmaceutske kompanije, donijela mi je šest paketića od po dvanaest kondoma. Vjerojatno su još na dnu ladice.

Romani — zapravo dijelovi romana — koje je Sumire napisala nisu bili tako grozni kao što je ona mislila. Istina, njezin je stil povremeno podsjećao na Šareni prekrivač. Sto ga je od krpica sastavila skupina tvrdoglavih starih gospođa, od kojih svaka ima vlastiti ukus i vlastite boljke, i to Sijući u mrgodnoj tišini. Ako se tome doda Sumirina katkad manično depresivna osobnost, stvari su znale izmaknuti kontroli. A kao da to nije dovoljno, Sumire je čvrsto odlučila da će napisati veličanstveni totalni roman u stilu devetnaestog stoljeća, neku vrst golema kovčega u koji su utrpane sve moguće pojave da se uhvati duša i sudbina čovječanstva.

Nakon svega ovoga, mora se reći da je Sumirino pisanje odlikovala posebna svježina, pokušaj da pošteno prikaže ono što joj je važno.

Pozitivno je što nije imitirala ničiji stil, niti se trudila sve destilirati u ishitrene, dovitljive esej-čiče. To mi se najviše sviđalo kod njezina pisanja. Ne bi valjalo zauzdati izravnu snagu njezina pisanja samo zato da ga se ulije u bezopasni, ugodni kalup. Nije bilo potrebe brzati. Imala je ona vremena za zaobilaske. Kako kaže izreka, "Što se polako uzgaja, dobro raste".

"Glava mi je kao neka glupa Stala puna stvari o kojima hoću pisati", rekla je Sumire. "Slike, prizori, riječi... u mojoj glavi sve to šija, sve je živo. Piši! viču mi. Fantastična nova priča samo što se nije rodila, osjećam to. Prenijet će me u neko drugo, potpuno novo mjesto.

Problem je što kad jednom sjednem za stol i sve stavim na papir, uviđam da nešto važno nedostaje. Ne kristalizira se — nema kristala, samo šljunak. I nikamo se nisam prenijela."

Sumire se namrštila, uzela već dvjesto pedeseti kamenčić i bacila ga u jezero.

16

"Možda mi nešto nedostaje. Nešto što apsolutno moraš imati da budeš pisac."

Zavladao je tajac. Kao da je čekala moje obično, prosječno mišljenje.

Malo sam pričekao, a onda rekao: "Prije mnogo godina u Kini su postojali gradovi okruženi visokim zidinama, s golemim, veličanstvenim vratima. Vrata nisu služila samo tome da kroz njih ljudi ulaze i izlaze, nego su imala i veće značenje. Vjerovalo se da duša grada obitava u tim vratima. Ili barem da bi trebala tamo obitavati. Kao u Europi u srednjem vijeku, kad se mislilo da je srce grada u katedrali i središnjem trgu. Zato jos i danas u Kini stoje mnoga prelijepa gradska vrata. Znaš kako su Kinezi gradili ta vrata?"

"Pojma nemam", rekla je Sumire.

"Zaprežnim su se kolima vozili na stara bojišta i skupljali izbijeljene kosti koje su ondje zakopane ili razbacane. Kina je vrlo stara zemlja, u njoj ima mnogo bojnih polja iz davnine pa nikad nisu morali daleko tražiti. Na ulazu u grad podizali su velika vrata i u njih zazidali kosti. Nadali su se da će, ako im tako odaju počast, mrtvi vojnici i dalje čuvati grad. Ima još. Kad su vrata bila gotova, doveli bi nekoliko pasa, prerezali im vrat i njihovom krvlju poškopili vrata. Tek kad se svježa krv izmiješa sa sasušenim kostima, drevne će duše pokojnika čudesno oživjeti. Tako se bar mislilo."

Sumire je bez riječi čekala da nastavim.

"Pisanje romana vrlo je slično. Skupljaš kosti i podižeš vrata, ali kako god lijepa ta vrata bila, to samo po sebi neće dati roman koji živi i diše. Priča nije nešto što pripada

17

ovome svijetu. Prava priča zahtijeva neku vrst čarobnog krštenja koje će povezati svijet s ove strane s onim na drugoj strani."

"Znači, ti mi govoriš da moram sama krenuti u potragu i pronaći svojega psa?"

Kimnuo sam glavom.

"I pustiti svježu krv?"

Sumire je zagrizla usnicu i razmislila. Bacila je u jezero još jedan kamenčić. "Zbilja ne želim ubijati životinje ako ne moram."

"To je metafora", rekao sam. "Ne moraš nikoga zapravo ubiti."

Sjedili smo kao i obično jedno kraj drugoga u perivoju Inogašira na njezinoj najdražoj klupi. Pred nama se prostiralo jezero. Dan bez vjetra. Lišće je ležalo gdje je palo, prilijepljeno za površinu vode.

Negdje iz daljine dopirao je vonj paljevine. Kraj jeseni mirisao je u zraku i udaljeni su zvuči bolno jasno odzvanjali.

"Tebi treba vrijeme i iskustvo", rekao sam.

"Vrijeme i iskustvo", razmišljala je Sumire i gledala u nebo. "Što se tiče vremena, tu se ne može mnogo učiniti, ono prolazi samo od sebe. Ali iskustvo? Nemoj mi to spominjati. Nisam na to ponosna, ali nemam seksualne želje. A kakvo iskustvo može pisac imati ako ne osjeća strast? To je kao kuhar bez apetita."

"Ne znam kamo je nestala tvoja seksualna želja", rekao / sam.

"Možda se samo skriva. Ili je otišla na izlet i zaboravila se vratiti. Ali zaljublivanje je uvijek prilično mahnito.

18

Može se dogoditi iz Čista mira i pogoditi te kao grom iz vedra neba. Tko zna, možda baš sutra."

Sumire je spustila pogled s neba na moje lice. "Kao orkan?"

"Moglo bi se tako reći."

Razmislila je o tome. "Jesi li ikad zapravo vidio orkan?"

"Ne", odgovorio sam. "Hvala bogu, Tokio baš nije poznat po orkanima."

Poslije otprilike pola godine, baš kao što sam predvidio, odjednom, potpuno neočekivano, orkanska je ljubav pogodila Sumire. Ljubav prema ženi starijoj sedamnaest godina. Prema njezinom slatkom Sputniku.

Dok su Sumire i Miu sjedile zajedno za stolom na svadbi, učinile su ono što svi na svijetu rade u toj situaciji, to jest, predstavile se jedna drugoj. Sumire je mrzila svoje ime i pokušavala ga je zatajiti kad god je mogla. Ali, ako vas netko pita kako se zovete, pristojno je odgovoriti i reći ime.

Otac joj je rekao da je majka izabrala ime Sumire. Voljela je Mozartovu pjesmu istog imena i još je davno bila odlučila da će, bude li ikad imala kćer, djevojčicu nazvati Sumire. Na polici u dnevnoj sobi stajala je ploča s Mozar-tovim pjesmama, vjerojatno baš ona koju je slušala njezina majka, a Sumire je kao dijete pažljivo stavljala tešku longplejku na gramofon i uvijek iznova preslušavala pjesmu. Sopran je pjevala Elisabeth Schwarzkopf, za glasovirom je bio Walter Gieseking. Sumire nije razumjela riječi, ali zbog ljupkog je motiva bila sigurna da je pjesma

oda lijepim ljubicama koje cvatu u polju. Sumiri se ta slika silno sviđala.

U srednjoj školi je, međutim, u školskoj knjižnici naišla na japanski prijevod pjesme i zaprepastila se. Riječi su govorile o beščutnoj pastirovoj kćeri koja gazi bezazlenu malu ljubicu u polju. Djevojka čak i ne primjećuje da je zgnječila cvijet. Riječi su se temeljile na Goetheovoj pjesmi, a Sumire nije u njima nalazila ništa utješno, niti pouku koja bi se mogla izvući.

"Kako me majka mogla nazvati po tako odvratnoj pjesmi?" mrštila se Sumire.

Miu je presložila ubrus na krilu, neutralno se nasmiješila i pogledala Sumire. Imala je sasvim tamne oči. U njima su se miješale mnoge boje, jasne i nezamućene.

"Misliš li da je pjesma lijepa?"

"Da, glazba je sama po sebi lijepa."

"Ako je glazba lijepa, mislim da bi ti to trebalo biti dovoljno.

Napokon, ne može sve na ovom svijetu biti lijepo. Nije li tako?

Tvoja je majka vjerojatno voljela tu pjesmu pa joj riječi nisu smetale.

A osim toga, ako se i dalje budeš tako durila, ostat će ti bore."

Sumire se prestala mrštiti.

"Možda ste u pravu, ali osjećam se kao da me netko iznevjerio.

Hoću reći, to je ime jedino opipljivo što mi je majka ostavila. Osim mene same, naravno."

"No, ja mislim da je Sumire krasno ime. Jako mi se sviđa", rekla je Miu i lagano nagnula glavu kao da želi sve promotriti iz novog ugla.

"Usput, je li tvoj otac na svadbi?"

20

Sumire se osvrnula oko sebe. Svadba se održavala u prostranoj dvorani, ali njezin je otac bio visok i brzo ga je pronašla pogledom.

Sjedio je dva stola dalje, okrenut postrance, u razgovoru s niskim, postarijim čovjekom u smokingu. Smiješio se tako toplo i povjerljivo da bi se i ledenjak rastopio. Pod svjetlom raskošnih lustera, naočiti mu se nos blago uzdizao, poput rokoko ukrasa, pa je čak i Sumire, premda se naviknula na njega, dirnula njegova ljepota. Njezinu je ocu doista bilo mjesto na ovakvim svečanim skupovima. Sama njegova nazočnost oplemenjivala je ugođaj. Kao svježe cvijeće u velikoj vazi ili dugačka crna limuzina.

Kad je ugledala Sumirina oca, Miu je ostala bez riječi. Sumire je čula kako joj je stao dah. Kao zvuk baršunaste zavjese koju netko povlači u mirno jutro puštajući da sunce s prozora probudi neku vrlo posebnu osobu. Možda sam trebala ponijeti kazališni dalekozor, mislila je Sumire. Ali naviknula se na dramatičnu reakciju koju je izgled njezina oca izazivao kod ljudi — posebno kod sredovječnih žena. Što je ljepota? Koliko vrijedi? Sumire se nije mogla tome načuditi. Ali nikad joj nitko nije odgovorio. Samo je vidjela to uvijek isto djelovanje.

"Kako je imati ovako naočitog oca?" upita je Miu. "Pitam iz radoznalosti."

Sumire je uzdahnula — ljudi su doista predvidljivi. "Ne mogu reći da mi se to sviđa. Svi uvijek misle isto. Kakav naočit čovjek. Svima upada u oči. Ali kći mu je, no — nije baš bogzna što. Valjda se to podrazumijeva pod pojmom atavizam, misle si oni."

21

Miu se okrenula prema Sumire, mrvicu uvukla bradu i zagledala joj se u lice. Kao da se divi slici u galeriji.

"Ako tako misliš, griješiš", rekla je Miu. "Ti si zgodna. Jednako si zgodna kao i tvoj otac." Posegnula je rukom i, potpuno prirodno, lagano dotaknula Sumirinu ruku koja je ležala na stolu. "Ti ne shvaćaš koliko si privlačna."

Sumirino je lice buknilo. Srce joj je galopiralo glasno poput podivljalog konja na drvenom mostu.

Nakon toga Sumire i Miu udubile su se u vlastiti privatni razgovor.

Svadba je bila živahna, s uobičajenim repertoarom govorancija poslije večere (među kojima je dakako bila i ona Sumirinog oca), a hrana uopće nije bila loša, ali ništa od toga Sumire nije zapamtila. Je li za predjelo bilo meso? Ili riba? Je li se služila nožem i vilicom i pazila na ponašanje? Ili je jela rukama i polizala tanjur? Sumire pojma nije imala.

Njih dvije razgovarale su o glazbi. Sumire je bila velika obožavateljica klasične glazbe i od djetinjstva je preslušavala očevu zbirku ploča. Pokazalo se da Miu ima vrlo sličan ukus u glazbi.

Obje su voljele klavirsku glazbu i smatrale su da je Beethovenova Sonata br. 32 apsolutni vrhunac povijesti glazbe. I da je neponovljiva izvedba Wilhelma Backhausa za Deccu interpretativni standard. Kakva je to vedra, poletna, prekrasna glazba!

Mono snimke Vladimira Horowitza kad svira Chopina, posebno scherza, silno su uzbudljive, nije li tako? Debussv-jevi preludiji u izvedbi Friedricha Gulde duhoviti su i dražesni; Giesekingov Grieg je, od početka do kraja, presladak. Prokofjev Svjatoslava Richtera može se slušati bezbroj puta — njegova interpretacija točno je uhvatila nagle promjene

22

raspoloženja. A Mozartove sonate u izvedbi Wande Landovske toliko su pune topline i nježnosti da je neshvatljivo zašto ih kritika nije više hvalila.

"A čime se ti baviš?" upitala je Miu kad su završile raspravu o glazbi.

Prekinula sam studij, objasnila je Sumire, i povremeno uzimam neki posao da preživim dok pišem romane. Kakve romane?, pitala je Miu. Teško je to objasniti, odgovorila je Sumire. No, onda, rekla je Miu, kakve romane voliš čitati? Da ih sve nabrojim, sjedili bismo ovdje sto godina, rekla je Sumire. U posljednje vrijeme čitam Jacka Kerouaca.

I tu dolazi onaj dio razgovora gdje se spomenuo Sputnik.

Osim nešto lake literature koju je čitala za razonodu, Miu gotovo nikad nije čitala romane. Nikako ne mogu smetnuti s uma činjenicu da je to sve izmišljeno, objasnila je, pa ne mogu niti suosjećati s likovima. Uvijek sam bila takva. Zato je i čitala isključivo one knjige koje su zbilju promatrale kao zbilju. Uglavnom knjige koje su joj pomagale u poslu.

Kakvim se poslom vi bavite?, pitala je Sumire.

"Posao mi je uglavnom povezan s putovanjima u inozemstvo", rekla je Miu. "Prije trinaest godina preuzela sam trgovinsku tvrtku koju je vodio moj otac, zato što sam najstarija u obitelji. Učila sam za pijanisticu, ali otac mi je umro od raka; majka mi nije fizički bila tome dorasla, a osim toga, nije dobro govorila japanski. Brat mi je još išao u srednju školu pa smo odlučili da ću privremeno ja preuzeti brigu o tvrtki. Tvrtka je bila jedini izvor prihoda cijelom nizu rođaka pa nikako nisam smjela pustiti da propadne.

To je naglasila s uzdahom.

"Očeva tvrtka isprva je uvozila suhu hranu i ljekovite biljke iz Koreje, ali sada barata širokom paletom robe i usluga. Čak i kompjuterskim djelatnostima. Ja sam i dalje službeno na čelu tvrtke, ali posao su preuzeli moj muž i mlađi brat pa više ne moram tako često u ured. Umjesto toga, vodim svoj privatni biznis."

"A to je?"

"Uglavnom uvoz vina. Povremeno i organiziram koncerte.

Razmjerno često putujem u Europu budući da ta vrsta posla ovisi o osobnim vezama. Zato i mogu sasvim sama konkurirati nekim vrlo

jakim agencijama. Ali, održavanje kontakata zahtijeva mnogo vremena i energije. No, tako valjda mora biti..." Podigla je pogled kao da se upravo nečeg sjetila. "Kad smo kod toga, govoriš li ti engleski?"

"Govorni engleski nije mi baš najjača strana, ali mislim da nisam ni loša. Ali zato obožavam čitati na engleskom."

"Znaš se služiti kompjuterom?"

"Zapravo ne, ali služim se programima za pisanje pa se sigurno mogu snaći i u svemu ostalome."

"Voziti znaš?"

/ Sumire je zavrtjela glavom. Kad se upisala na fakultet, pokušala je utjerati očev Volvo karavan natraške u garažu i razbila je vrata. Od onda gotovo i nije sjela za volan.

"U redu. Možeš li u dvjesto riječi ili manje objasniti razliku između znaka i simbola?"

Sumire je podigla ubrus s krila, lagano potapkala usnice i ponovno ga odložila. Na što ta žena cilja? "Između znaka i simbola?"

24

"Ništa posebno. Samo primjer."

Sumire je ponovno zavrtjela glavom. "Pojma nemam."

Miu se nasmiješila. "Ako ti nije teško, htjela bih da mi kažeš kojim praktičnim vještinama raspolažeš. Sto ti posebno leži osim čitanja gomile romana i slušanja glazbe?"

Sumire je tiho odložila nož i vilicu na tanjur, zagledala se u bezimeni prostor iznad stola i razmislila o pitanju.

"Umjesto onoga što mi leži, kraće će trajati da nabrojim sve što ne znam raditi. Ne znam kuhati ni spremati kuću. Moja soba je u totalnom neredu i nikad ništa ne mogu pronaći. Volim glazbu, ali ne mogu otpjevati ni jedan ton. Trapava sam i ne znam ni gumb prišiti. Osjećaj za orijentaciju mi je katastrofalan i uglavnom ne razlikujem lijevo od desnoga. Kad se naljutim, znam razbijati stvari.

Tanjure, olovke, budilice. Kasnije mi bude žao, ali taj čas ne mogu se obuzdati. Nemam novaca u banci. Sramežljiva sam bez razloga i zapravo nemam prijatelja."

Sumire je uzela dah i hrabro nastavila.

"Ali zato znam zbilja brzo naslijepo pisati na stroju. Nisam sportski tip, ali osim što sam imala mums, nisam ni jedan dan u životu bila bolesna. Uvijek sam točna, nikad ne kasnim na dogovor. Mogu jesti takoreći sve. Nikad ne gledam televiziju. I osim što se tu i tamo glupo pravim važna, nikad se ne izmotavam i ne izvlačim. Otprilike jednom mjesečno ukoče mi se leđa pa ne mogu spavati, ali inače spavam kao klada. Menstruacije su mi kratke. Nemam ni jedan pokvareni zub. I sasvim pristojno govorim španjolski."

Miu je podigla pogled. "Govoriš španjolski?"

Kad je Sumire išla u srednju školu, provela je mjesec 25 dana kod ujaka, poslovnog čovjeka koji se preselio u Meksiko.

Iskoristivši priliku do maksimuma, intenzivno je učila španjolski. I na fakultetu je upisala španjolski.

Miu je prstima primila stalak vinske čaše i počela je polako okretati kao da zavrće vijak na stroju. "Što misliš o tome da neko vrijeme radiš za mene?"

"Da radim?" Nesigurna kakav bi izraz bio najprikladniji u ovoj situaciji, Sumire je posegnula za svojim uobičajenim nadurenim licem. "U životu se nikad nisam ozbiljno zaposlila i vjerojatno se ne

znam ni propisno javiti na telefon. Izbjegavam javni prijevoz prije deset ujutro i, kao što ste već sigurno primijetili dok smo razgovarale, ne znam uljudno govoriti."

"Ništa od toga nije važno", jednostavno je rekla Miu. "Kad smo kod toga, jesi li slobodna sutra oko podne?"

Sumire je mehanički kimnula. Nije morala ni trenu razmišljati.

Napokon, ako je nečeg imala u izobilju, bilo je to slobodno vrijeme.

"No onda, mogle bismo skupa ručati. Rezervirat ću stol u restoranu u blizini", rekla je Miu. Podigla je čašu crnog vina što joj ga je konobar natio, pažljivo ga proučila, udahнула aromu i otpila prvi gutljaj. Taj niz pokreta odi-sao je prirodnom elegancijom kratke kadence koju je pijanist usavršavao godinama.

"Onda ćemo razgovarati o pojedinostima. Danas bih se rado prepustila užitku. Znaš, ne znam odakle je, ali ovaj bordo uopće nije loš."

Sumire je malo ublažila nadureni izraz i bubnula: "Ali tek ste me upoznali i ne znate ništa o meni."

"To je točno. Možda ne znam", priznala je Miu.

26

"Zašto onda mislite da bih vam mogla pomoći u poslu?"

Miu je zavrtjela vino u čaši. "Ljude uvijek sudim po licu", rekla je.

"Što znači da mi se tvoje lice sviđa. Sviđa mi se kako izgledaš."

Sumire se učinilo da se zrak oko nje odjednom razrije-dio.

Bradavice su joj se stvrdnule pod haljinom. Automatski je posegnula za čašom vode i nadušak je iskapila. Iza leđa joj se smjesta stvorio konobar oštra sokolova lica i nalio joj vode s ledom u praznu čašu. U Sumirinu zbunjenom umu zveket kocki leda odjeknuo je šuplje poput stenjanja razbojnika skrivenog u špilji.

Mora da sam se zaljubila u ovu ženu, sa zaprepaštenjem je shvatila Sumire. Nema sumnje. Led je hladan, ruže su crvene, ja sam zaljubljena. I ta će me ljubav nekamo odnijeti. Struja presnažno vuče; nemam izbora. Možda će to biti posebno mjesto, mjesto kakvo nikad prije nisam vidjela. Tamo mi možda prijeti opasnost, možda će me nešto duboko i kobno raniti. Možda na kraju sve izgubim. Ali povratka nema. Mogu se samo prepustiti struji. Čak i ako to znači da ću sagorjeti, zauvijek nestati.

Sad, nakon svega, znam da se njezin predosjećaj pokazao točnim.

Dvjesto posto točnim.

Prošlo je otprilike dva tjedna od svadbe kad me Sumire nazvala u nedjelju ujutro, malo prije no što je svanulo. Naravno, spavao sam.

Spavao sam dubokim snom, kao top. Prošli tjedan zapalo me da organiziram jedan sastanak i uspijevao sam uhvatiti samo nekoliko sati sna dok sam prikupljao svu potrebnu (čitaj, besmislenu) dokumentaciju. Kad je napokon došao vikend, htio sam se naspavati do mile volje. A onda je, dakako, zazvonio telefon.

"Spavao si?" upitala me znatiželjno Sumire.

"Mmm", zastenjao sam i nagoniski pogledao na budilicu kraj kreveta. Sat je imao velike fluorescentne kazaljke, ali nisam vidio koliko je sati. Slika koja mi se projicirala na Vnrežnicu i dio mozga koji ju je obrađivao nisu se uspijevali sinkronizirati, kao kad se stara gospođa uzaludno trudi udjenuti konac u iglu. Jedino sam uspio razabrati da je oko mene mrak, nalik Fitzgeraldovoj "Mračnoj noći duše".

"Uskoro će svanuti."

"Mmm", promrmljao sam.

"U mom susjedstvu živi čovjek koji uzgaja pijetlove. Drži ih već godinama. Za nekih pola sata početak će kukurikati kao ludi. To mi je najdraže doba dana. Kad crno noćno nebo zasja na istoku, a pijetlovi kukuriču iz petnih žila kao da se nekom osvećuju. Ima kod tebe pijetlova?"

Na svom kraju telefona lagano sam zatresao glavom.

"Zovem te iz govornice kraj parka."

"Mmmm", rekao sam. Govornica je od njezinog stana bila udaljena oko dvjesto metara. Kako Sumire nije imala telefon, morala je pješačiti onamo kad god je htjela nazvati. Bila je to najobičnija telefonska govornica.

"Znam da te ne bih smjela zvati ovako rano. Zbilja mi je žao. U ovo doba dana kad ni pijetlovi još ne kukuriču. Kad bijedni mjesec još visi u uglu neba na istoku kao iscijeđeni bubreg. Ali, sjeti se kako je meni — morala sam ovamo potegnuti pješice po mrklom mraku. I pritom sam u ruci stiskala telefonsku karticu koju sam dobila na dar na sestričninom vjenčanju. Na njoj je slika sretnog para kako se drži za ruke. Možeš zamisliti kako je to depri-mantno? Za boga miloga, čak su mi i sokne rasparene. Na jednoj je slika Mickevja Mousea, druga je obična vunena, bez slike. U mojoj sobi je nered kao da je bomba pala, ne mogu ništa pronaći. Ne želim ovo reći preglasno, ali ne možeš si zamisliti u kakvom su mi degutantnom stanju gaćice.

Čak ni pervertiti koji krađu gaćice ne bi ih štapom dodirnuli. Da me sad ubije manijak, javno bih se osramotila. Ne tražim sućut, ali bilo bi mi drago da pokažeš malo više entuzijazma dok mi odgovaraš. A ne da samo ledeno ubacuješ hmm i umm. Što kažeš na neki veznik?

Veznik bi dobro došao. Nešto kao ipak ili ali.

29

"Međutim", rekao sam. Bio sam iscrpljen i činilo mi se da još sanjam.

"Međutim", ponovila je ona. "U redu, s tim se da živjeti. Jedan mali korak za čovjeka. Vrlo mali korak, međutim."

"No, nešto si trebala?"

"Tako je, htjela sam da mi nešto kažeš. Zato te i zovem", reče Sumire. Lagano je pročistila grlo. "Željela bih znati koja je razlika između znaka i simbola?"

Osjetio sam nešto vrlo čudno, kao da mi nešto nečujno stupa kroz glavu. "Možeš ponoviti pitanje?"

Ponovila ga je. "Koja je razlika između znaka i simbola?"

Uspravio sam se u krevetu, premjestio slušalicu iz lijeve u desnu ruku. "Daj da raščistimo — ti me zoveš zato što želiš saznati koja je razlika između znaka i simbola. U nedjelju ujutro, prije no što je svanulo. Hmmm.

"U četiri i petnaest, da budemo precizni", reče ona. "Muči me to. Što bi mogla biti razlika između znaka i simbola? Netko me to pitao prije petnaestak dana i više to ne mogu izbiti iz glave. Spremala sam se u krevet i odjednom sam se toga sjetila. Ne mogu zaspati dok ne saznam. Možeš mi ti objasniti? Razliku između znaka i simbola?"

"Da razmislim", rekao sam i zagledao se u strop. Čak i kad sam pri punoj svijesti, logično objasniti nešto Sumiri nikad nije lako. "Car je simbol Japana. To ti je jasno?"

"Na neki način", odgovori ona.

"Na neki način nije dovoljno. Tako kaže japanski Ustav", rekao sam što sam staloženije mogao. "Nema mjesta za rasprave ili sumnje. To moraš prihvatiti ili nećemo nikamo stići."

"O.K. Prihvaćam."

3°

"Hvala. Dakle, car je simbol Japana. Ali to ne znači da su car i Japan ekvivalenti. Je li ti to jasno?"

"Ne baš."

"U redu — pokušajmo ovako. Strelica pokazuje u jednom smjeru.

Car je simbol Japana, ali Japan nije simbol cara. To ti je valjda jasno?"

"Mislim da je."

"A recimo da napišeš 'Car je znak Japana'. Ta rečenica izjednačava to dvoje. Pa kad kažemo 'Japan', to ujedno znači 'car', a kad govorimo o caru, mislimo i na 'Japan'. Drugim riječima, to je dvoje uzajamno zamjenjivo. Isto kao da kažemo 'a jednako b, dakle, b jednako a'. To je znak."

"Znači, ti mi govoriš da možemo zamijeniti cara i Japan. To se može?"

"Nisam to mislio", rekao sam i žestoko zavrtio glavom na svojem kraju linije. "Samo ti hoću objasniti najbolje što mogu. Ne pada mi na pamet da zamjenjujem cara i Japan. To je samo način da ti objasnim."

"Hmmm", rekla je Sumire. "Mislim da sam shvatila. Kao sliku. Kao razliku između jednosmjerne i dvosmjerne ulice."

"Za tvoje potrebe dovoljno si blizu."

"Uvijek se divim kako ti dobro objašnjavaš."

"To mi je posao", rekao sam. Riječi su mi zvučale ustajalo i bezbojno. "Vidjela bi da si ti učiteljica u osnovnoj školi. Ne možeš zamisliti kakva mi pitanja postavljaju. 'Zašto svijet nije četvrtast?'

'Zašto lignje imaju deset krakova a ne osam?' Naučio sam odgovoriti praktički na svako pitanje."

"Sigurno si sjajan učitelj."

"Ma, pitam se", rekao sam. Zbilja sam se pitao.

"Kad smo kod toga, zašto lignje imaju deset krakova a ne osam?"

"Smijem sad natrag na spavanje? Mrtav sam umoran. Držim ovu slušalicu kao da držim kameni zid da se ne sruši."

"Znaš..." rekla je Sumire i dopustila da se umiješa jedna fina stanka — kao da stari željezničar uz zveket spušta željezničku rampu trenutak prije no što projuri vlak za Sankt Petersburg. "Zbilja mi je glupo ovo reći, ali zaljubila sam se."

"Hmmm", rekao sam i ponovno premjestio slušalicu u lijevu ruku.

Čuo sam je kako diše preko telefona. Pojma nisam imao kako na to trebam odgovoriti. I kao što mi se često događa kad ne znam što da kažem, izletjela mi je potpuno idiotska primjedba. "Ne valjda u mene, pretpostavljam?"

"Ne u tebe", odgovorila je Sumire. Čuo sam klik jeftinog upaljača kojim pripaljuje cigaretu. "Imaš danas vremena? Htjela bih o tome

razgovarati."

"Misliš, o tome kako si se zaljubila u nekoga, a to nisam ja?"

"Točno", reče ona. "O tome kako sam se mahnito zaljubila u nekoga, ali ne u tebe."

Stisnuo sam slušalicu glavom o rame i protegnuo se. "Imam vremena navečer."

"Dolazim u pet", rekla je Sumire, a onda dodala kao da joj je to tek sad palo na pamet: "Hvala ti."

"Na čemu?"

"Na tome što si tako zlatan da mi odgovaraš na pitanja usred noći."

Promrmljao sam nešto neodređeno, spustio slušalicu i ugasio svjetlo. Vani je i dalje bio mrkli mrak. Neposredno prije no što sam utonuo u san, mislio sam na njezino posljednje hvala i o tome jesam li ikad prije od nje čuo tu riječ. Možda jesam, jednom, ali nisam se mogao sjetiti.

Sumire je stigla malo prije pet. Nisam je prepoznao. Potpuno je promijenila stil. Kosu je odrezala u modernu kratku frizuru i na šiškama su joj se još vidjeli tragovi škara. Nosila je lagani džemper na kopčanje preko tamnoplave haljine kratkih rukava i par crnih lakiranih cipela srednje-visokih potpetica. Čak je imala i čarape.

Čarape? Nisam neki stručnjak za žensku odjeću, ali bilo mi je jasno da je sve na njoj prilično skupo. Tako odjevena, Sumire je djelovala dotjerano i ljupko. Sasvim joj je dobro to stajalo, moram priznati.

Iako mi je draža bila stara otpadnica Sumire. Svatko po svom ukusu.

"Nije loše", rekao sam, odmjerivši je od glave do pete. "Ali pitam se što bi rekao dobri stari Jack Kerouac."

Sumire se nasmiješila trunčicu sofisticiranije nego inače. "Mogli bismo prošetati."

Prošetali smo rame uz rame niz sveučilišnu aveniju prema kolodvoru i zastali u našoj omiljenoj kavani. Sumire je naručila što i obično, komad torte uz kavu. Bila je vedra nedjeljna večer potkraj travnja. Cvjećarnice su zatr-33

pali šafrani i tulipani. Puhao je lagani povjetarac koji je blago nabirao rubove ženskih sukanja i mirisao na mlado drveće i plandovanje.

Stavio sam ruke iza glave i gledao kako Sumire polako ali u slast tamani tortu. Iz malih zvučnika na stropu kavane Astrud Gilberto pjevala je staru bossanovu. "Odvedi me u Aruandu", pjevala je.

Zatvorio sam oči i zveket šalica i tanjurića zazvučao mi je kao šum dalekoga mora. Aruanda — tko zna kako je tamo?, zapitao sam se.

"Još ti se spava?"

"Više ne", odgovorio sam i otvorio oči.

"Dobro si?"

"Sasvim dobro. Dobro kao rijeka Vltava u proljeće."

Sumire je jedno vrijeme zurila u prazan tanjur na kojem je prije bio njezin komad torte. Podigla je pogled prema meni.

"Nije ti čudno što sam ovako odjevena?"

"Malo je."

"Nisam ja kupila ovu odjeću. Nemam ja tih novaca. Iza toga je cijela priča."

"Smijem li pogoditi o čemu se radi?"

"Izvoli", rekla je ona.

"Baš si u svom uobičajenom dronjavom kompletu ravno iz Jacka Kerouaca, s cigaretom koja ti visi iz usta, prala ruke u nekom javnom zahodu kad je uletjela 152 cm visoka žena, sva izbezumljena, dotjerana da se smrzneš, i bez daha rekla 'Molim vas, morate mi pomoći! Nemam vremena za objašnjavanje, ali progone me neki užasni ljudi. Mogu li s vama zamijeniti odjeću? Ako se presvučemo, uspjeh ću

34

im pobjeći. Hvala Bogu da smo isti broj'. Baš kao u nekom akcijskom hongkonškom filmu."

Sumire se nasmijala. "A ta druga žena slučajno je nosila cipele broj 36 i haljinu broj 36. Pukim slučajem."

"I vi ste na licu mjesta zamijenile svu odjeću, uključivši i tvoje gaćice s Mickevjem Mouseom?"

"Imam čarape s Mickevjem Mouseom, a ne gaćice."

"No, što već", rekao sam.

"Hmmm", rekla je Sumire. "Zapravo, nisi daleko od istine."

"Koliko sam daleko?"

Nagnula se prema meni preko stola. "Duga je to priča. Želiš da ti je ispričam?"

"Budući da si prešla cijeli put baš zato da mi je ispričaš, osjećam utemeljenu bojazan da nije važno želim li to ili ne. U svakom slučaju, pričaj. Dodaj uvod ako želiš. I ples duhova. Meni je svejedno."

Počela je pričati. O sestričninoj svadbi i o ručku na kojem je bila s Miu u Aojami. I to je zbilja bila duga priča.

3

Dan nakon svadbe, u ponedjeljak, padala je kiša. Kišiti je počelo odmah poslije ponoći i padalo je bez prestanka sve do jutra. Topla, blaga kiša natapala je proljetno tlo i tiho budila bezimena stvorenja što u njemu žive.

Pomisao da će ponovno sresti Miu uzбудila je Sumire pa se nije mogla sabrati. Činilo joj se da stoji sama na vrhu brijega, a oko nje se uskovitlao vjetar. Smjestila se za svoj pisaći stol kao i obično, zapalila cigaretu, uključila kompjuter, ali koliko god da je zurila u monitor, na pamet joj nije padala ni jedna jedina rečenica. Sasvim nevjerojatna pojava za Sumire. Odustala je, isključila kompjuter, ispružila se na krevet u svojem sobičku i dok joj je nezapa-ljena cigareta visjela iz usta, pustila je da joj misli besciljno vrludaju.

Ako me samo pomisao da ću ponovno vidjeti Miu toliko uzbuđuje, mislila je, kako bi tek boljelo da smo se na toj svadbi oprostile da se više nikad ne sretnemo. Možda samo čeznem da budem poput nje

— lijepa, profinjena

starija žena? Ne, odlučila je, nije to. Kad sam uz nju, želim je dodirnuti. To je ipak malo drukčije od čežnje.

Sumire je uzdahnula, neko vrijeme piljila u strop i pripalila cigaretu. Kad bolje razmisliš, zbilja je to čudno, mislila je ona. Evo ga na, zaljubljena sam prvi put u životu u dobi od dvadeset dvije godine. A ta druga osoba nekim je slučajem žena.

Restoran u kojem je Miu rezervirala stol bio je na deset minuta hoda od stanice metroa Omote Sando. jedan od onih restorana koje je teško naći ako već ne znate gdje je, nipošto mjesto gdje se svraća prigrusti nešto s nogu. Čak mu se i ime teško pamti, osim ako ga niste više puta čuli. Na ulazu je Sumire spomenula Miu pa su je otpratili do male, intimne blagovaonice na katu. Miu je već bila tamo i pijuckala ledeni Perrier, duboko u razgovoru s konobarom oko jelovnika.

Miu je imala tamnoplavu košulju s ovratnikom i preko nje pamučni pulover iste boje, a u kosi tanku jednostavnu srebrnu ukosnicu.

Bijele traperice pripijale su joj se uz tijelo. Na stol je odložila naočale za sunce sa svijetloplavim staklima, a na stolac kraj sebe reket za squash i sportsku torbu marke Missoni. Djelovala je kao da se uputila kući nakon nekoliko podnevnih partija squasha. Obrazi su

joj se još žarili nježnoružičasto. Sumire ju je zamislila kako se tušira u sportskoj dvorani, trlja tijelo sapunom egzotična mirisa.

Kad je Sumire ušla u salu, u svom uobičajenom sakou s uzorkom riblje kosti i vojničkim hlačama, kose raščupane 37

kao u siročeta, Miu je podigla pogled s jelovnika i blistavo joj se nasmiješila. "Neki dan si mi rekla da jedeš sve, je li tako? Nadam se da te ne smeta što sam naručila za obje." Naravno da ne, odgovorila je Sumire.

Miu je naručila isti jelovnik za njih obje. Predjelo je bila lagana riba na žaru s kapljicom zelenog umaka s gljivama. Riblji fileti bili su besprijekorno pripremljeni — zlatili su se gotovo umjetnički tako da odmah bude jasno kako je sve baš kako treba. Objed su zaokružili njoki od bundeve i delikatna salata od endivije. Za desert creme brulee, koju je jela samo Sumire. Miu desert nije ni okusila. Na kraju su popili espresso. Sumire je primijetila kako Miu iznimno pazi što jede. Vrat joj je bio tanak poput peteljke, tijelo bez i trunke vidljiva sala. Nije izgledala kao da mora držati dijetu. Ipak, očito se pridržavala superstrogih pravila kad je riječ o hrani. Kao kakav Spartanac utaboren u planinskoj tvrđavi.

Uz jelo su čavrljale o svemu i ni o čemu posebno. Miu se zanimala za Sumirinu obitelj pa joj je odgovarala na pitanja iskreno koliko je mogla. Pričala je Miu o ocu, majci, školama koje je pohađala (i redom mrzila), nagradama koje je osvajala za sastavke — bicikl i komplet enciklopedija — o tome kako je prekinula studij, kako sad provodi dane. Ne osobito uzbudljiv život. Miu je ipak slušala opčinjena, kao da sluša o čudesnim običajima daleke zemlje.

Sumire je toliko toga još htjela saznati o Miu. Ali, Miu je nerado govorila o sebi. To nije važno, izvlačila se uz vedri smiješak. "Radije bih da pričamo o tebi."

Do kraja ručka Sumire nije saznala mnogo. Ovo je otprilike sve što je otkrila: Miuin otac darovao je mnogo novca malenom gradu na sjeveru Koreje, u kojem se rodio, i izgradio nekoliko javnih ustanova — a stanovnici su mu zauzvrat podigli brončani kip na gradskom trgu.

"Gradić je visoko u brdima", objasnila je Miu. "Zimi je užasno, od samog te pogleda na okolinu prođu žmarci. Brda su stjenovita i crvenkasta, obrasla čvomatim drvećem. Kad sam bila mala, tata me

jednom odveo onamo. Kad su otkrivali spomenik. Oko mene se natisnula gomila rodbine, svi su plakali i grlili me. Od svega što su mi govorili nisam razumjela ni riječi. Sjećam se samo da sam se bojala. Za mene je to bio grad u stranoj zemlji koju nikad prije nisam vidjela."

Kakav je kip?, pitala je Sumire. Nije poznavala nikoga kome su podigli spomenik. "Običan kip. Kakvih ima posvuda. Ali čudno je vidjeti kip vlastitog oca. Zamisli da podignu spomenik tvom ocu na trgu ispred postaje Čiga-saki. Malo bi se čudno osjećala. Moj je otac bio razmjerno nizak čovjek, ali na spomeniku izgleda kao gorostas. Bilo mi je samo pet godina, ali primijetila sam kako ono što vidiš nije uvijek istinito."

Da podignu spomenik svojem ocu, razmišljala je Sumire, kip bi izvukao kraći kraj. Jer njezin je otac u pravom životu bio malko previše lijep.

"Htjela bih nastaviti tamo gdje smo jučer stale", rekla je Miu kad je stigla i druga šalica espressa. "Onda, što ti se čini, bi li htjela raditi kod mene?"

39

Sumire je umirala od želje za cigaretom, ali nigdje nije vidjela pepeljaru. Umjesto toga otpila je gutljaj ledenog Perriera.

Pošteno je odgovorila: "Onda, kakav bi to točno bio posao? Kao što sam jučer rekla, osim nekoliko jednostavnih fizičkih poslova, nikad zapravo nisam zaozbiljno radila. Osim toga, nemam nijedan prikladan komad odjeće. Na onoj svadbi bila sam u posuđenom od glave do pete."

Miu je kimnula ne promijenivši izraz. Mora da je predvidjela ovakav odgovor.

"Mislim da prilično dobro razumijem kakva si ti osoba", reče Miu, "i posao koji imam na umu ne bi ti smio zadavati nikakvih poteškoća.

Sigurna sam da ćeš se sa svim uspješno nositi. Doista je važno jedino želiš li raditi kod mene ili ne. Gledaj to na taj način, jednostavno da ili ne."

Sumire je pažljivo birala riječi. "Drago mi je što ste to rekli, ali meni je trenutačno najvažnije pisati romane. Uostalom, zato sam i prekinula studij."

Miu je pogledala preko stola ravno u Sumire. Sumire je oćutjela tihi pogled na koži i osjetila kako joj lice bukti.

"Smijem li reći točno što mislim?" upita Miu.

"Naravno da smijete. Samo izvolite."

"Moglo bi ti biti neugodno."

Da pokaže kako to može podnijeti, Sumire je stisnula usnice i zagledala se Miu ravno u oči.

"U ovom trenutku života mislim da nećeš napisati ništa značajno, koliko god vremena uložila u svoje romane", mirno i bez krzmanja rekla je Miu. "Imaš dara. Sigurna sam da ćeš jednog dana postati iznimna spisateljica. I ne pričam bez veze, doista to vjerujem. Ti posjeduješ pri-40

rodnu sposobnost, ali ovo nije pravo vrijeme. Još nemaš snagu koja ti je potrebna da napraviš taj korak. Ne osjećaš li to katkad i sama?"

"Vrijeme i iskustvo", rezimirala je Sumire. Miu se nasmiješila. "U svakom slučaju, dođi raditi kod mene. To je za tebe najbolji izbor. A kad osjetiš da je nastupio pravi čas, nemoj oklijevati da sve drugo pustiš i posvetiš se pisanju romana koliko ti srce želi. Tebi samo treba nešto više vremena da stigneš do tog stupnja nego nekom

prosječnom. Čak i ako napuniš dvadeset osam godina, a da ti se pritom nijednom ne posreći, da ti roditelji ukinu izdržavanje i ostaneš bez prebijene pare, no, pa što onda? Možda ćeš malo gladovati, ali to bi moglo biti dobro iskustvo za pisca."

Sumire je zaustila da odgovori, ali nije rekla ništa. Samo je kimnula.

Miu je posegnula desnom rukom prema sredini stola. "Da ti vidim dlan", rekla je.

Sumire je ispružila desnu ruku i Miu ju je cijelu obuhvatila. Dlan joj je bio topao i gladak. "Ne moraš se toliko zbog toga gristi. Nemoj se držati potišteno. Dobro ćemo se slagati."

Sumire je progutala knedlu i nekako se uspjela opustiti. Dok je Miu zurila ravno u nju, činilo joj se kao da se postupno smanjuje. Kao kocka leda koja je ostala na suncu, mogla bi se dokraja istopiti.

"Voljela bih da od sljedećeg tjedna dolaziš u moj ured tri puta tjedno. U ponedjeljak, srijedu i petak. Možeš početi u deset i otići u četiri. Tako ćeš izbjeći najveću gužvu u prometu. Ne mogu ti platiti mnogo, ali posao je lagan, a

41

kad nemaš što raditi, smiješ čitati. Jedan je uvjet da dva puta tjedno ideš na talijanski. Već znaš španjolski pa ti to ne bi trebalo biti prezahtjevno. I voljela bih da vježbaš englesku konverzaciju i vožnju kad god imaš vremena. Misliš da bi mogla?"

"Mislim da bih", odgovorila je Sumire. Glas joj je zvučao kao da govori netko drugi u nekoj drugoj prostoriji. Što god da od mene zatraži, što god da mi zapovjedi, mogu samo reći da, shvatila je.

Miu je netremice promatrala Sumire i dalje je držeći za ruku.

Sumire je jasno razabirala svoj obris kako se odražava duboko u Miuinim tamnim očima. Činilo joj se da joj nešto usisava dušu s onu stranu zrcala. Sumiri se svidjela ta slika, a u isto vrijeme ju je plašila.

Miu se nasmiješila i šarmantne boriće pojavile su joj se u kutovima očiju. "Idemo u moj stan. Nešto bih ti htjela pokazati."

42

Ljetne praznike na trećoj godini fakulteta proveo sam lunjajući sam po Hokuuriku, naletio na ženu osam godina stariju od mene, koja je također putovala sama, i proveli smo noć zajedno. U to doba to mi je izgledalo kao priča iz uvoda Sosekijeva romana Sanširo.

Žena je radila u odjelu inozemne razmjene jedne banke u Tokiju.

Kad god je imala slobodno, uzela bi nekoliko knjiga i sama nekamo otputovala. "Mnogo je manje zamorno putovati sam", objasnila mi je. Posjedovala je stanovit šarm, zbog čega mi je bilo teško shvatiti kako je uopće može zanimati netko poput mene — povučeni, mršavi osamnaestogodišnji student. A opet, dok je sjedila preko puta mene u vlaku, očito je uživala u našem bezazlenom prepucavanju. Cesto se glasno smijala. A ja sam, netipično, brbljao sto na sat. Slučajno smo silazili na istoj stanici, u Kanazavi. "Znaš li gdje ćeš odsjesti?" upitala me. Ne, odgovorio sam; nikad u životu nisam rezervirao hotelsku sobu. Ja imam sobu u hotelu, rekla mi je.

Možeš sa mnom ako hoćeš. "Ne brini", nastavila je, "cijena je ista bez obzira jesu li u sobi jedna ili dvije osobe."

43

Prvi put kad smo vodili ljubav, usplahirio sam se i spetljao, što me malo zakočilo. Ispričao sam joj se.

"Baš smo uljudni", rekla je ona. "Ne moraš se ispričavati za svaku sitnicu."

Kad se otuširala, zagrnula se ogrtačem od frotira, izvadila dva hladna piva iz frižidera i jedno dodala meni.

"Dobro voziš?" upitala me.

"Tek sam dobio dozvolu pa vjerojatno ne vozim osobito. Prosječno."

Nasmiješila se. "Kao i ja. Mislim da sasvim pristojno vozim, ali moji se prijatelji ne slažu. Po čemu se može zaključiti da sam vjerojatno i ja prosječna. Sigurno znaš mnogo ljudi koji misle da izvrsno voze.

Je li tako?"

"Imaš pravo."

"Ali sigurno postoje i oni koji ne voze baš dobro."

Kimnuo sam glavom. Ona je šutke otpila gutljaj piva i malo razmislila.

"Te su stvari do stanovite mjere urođene. Moglo bi se reći da je to dar. Neki su ljudi spretni, drugi imaju dvije lijeve.. . Neki su pažljivi, drugi nisu. Je li tako?"

Ponovno sam kimnuo.

"U redu. A sad vidi. Recimo da si se uputio na dugačko putovanje automobilom s još jednom osobom. I vas dvoje ćete se izmjenjivati za volanom. Koga bi odabrao? Čovjeka koji dobro vozi ali je nepažljiv, ili pažljiva čovjeka koji nije baš tako dobar vozač?"

"Vjerojatno ovog drugog", rekao sam.

"I ja", rekla je ona. "A ovo je slično. Biti dobar ili loš, vješt ili nespretn — to nije važno. Važno je jedino biti pažljiv. Ostati miran, biti budan, svjestan stvari oko sebe."

44

"Budan?" upitao sam.

Ona se samo nasmiješila i više nije rekla ništa.

Nešto kasnije drugi put smo vodili ljubav i ovaj put sve je teklo glatko, našli smo se. Biti budan — mislim da sam počeo shvaćati o čemu mi je govorila. Prvi put sam vidio kako žena reagira u zanosu strasti.

Sljedeće jutro zajedno smo doručkovali i potom je svatko pošao svojim putem. Ona je nastavila svoje putovanje, ja svoje. Na odlasku mi je rekla da se za dva mjeseca udaje za kolegu s posla.

"Jako je drag čovjek", vedro mi je rekla. "Hodamo već pet godina i sad smo napokon odlučili ozakoniti vezu. Što znači da vjerojatno više neću sama putovati. Što je bilo, bilo je."

Bio sam još mlad, uvjeren da se takva uzbuđenja neprestano dešavaju. Kasnije sam u životu shvatio koliko sam pogriješio.

Tu priču sam davno ispričao Sumire. Ne znam kako sam na to nadošao. Možda dok smo razgovarali o seksualnoj želji.

"I što je poanta tvoje priče?" pitala me Sumire.

"Onaj dio o budnosti", odgovorio sam. "O tome da se ne smije suditi unaprijed. Da treba oslušivati što se događa, držati otvorene uši, srce i um."

"Hmmm", odgovorila je Sumire. Kao da je prebiralala po mojoj bijednoj seksualnoj pustolovini, možda se pitala kako da je ugradi u jedan od svojih romana.

"Kako bilo, ti očito imaš mnogo iskustva, je li?"

"Ne bih baš rekao mnogo", blago sam prosvjedovao. "Stvari se jednostavno dogode."

45

Grickala je nokat zanesena u misli. "Ali kako postati budan? Kritični trenutak nastupa i ti kažeš 'O.K. Bit ću budan i pomno ću slušati'.

Ali te se stvari ne mogu svladati samo tako, dok kažeš keks. Možeš biti malo precizniji? Možeš mi dati kakav primjer?"

"Dakle, prvo se moraš opustiti... Recimo, brojeći."

"Što još?"

"Razmišljaj o krastavcima u frižideru u ljetno poslijepodne. To je samo primjer."

"Čekaj malo", rekla je ona i značajno zastala. "Ti mi hoćeš reći da, dok vodiš ljubav s djevojkom, zamišljaš krastavce u frižideru u ljetno poslijepodne?"

"Ne cijelo vrijeme", rekao sam.

"Ali povremeno." Pa da.

Sumire se namrštila i nekoliko puta protresla glavom. "Ti si puno perverzniji nego što izgledaš."

"Svatko ima perverznu stranu", rekao sam.

"U restoranu, dok me je Miu držala za ruku i gledala mi duboko u oči, razmišljala sam o krastavcima", rekla mi je Sumire. "Moraš ostati pribrana, moraš pažljivo slušati, govorila sam sama sebi."

"O krastavcima?"

"Ne sjećaš se što si mi rekao, o krastavcima u frižideru u ljetno poslijepodne?"

"Aha. Mislim da se sjećam", prisjetio sam se. "I, je li ti pomoglo?"

"Malo", rekla je Sumire.

"Drago mi je to čuti", odgovorio sam.

46

Sumire se vratila na temu. "Miu stanuje samo nekoliko minuta hoda od restorana. Stan joj nije velik, ali je zbilja lijep. Sunčana veranda, biljke, talijanski kožnati kauč, Boseovi zvučnici, grafike na zidu, Jaguar na parkiralištu. Tamo stanuje sama. S mužem ima stan negdje u Setagaji. Ondje provodi vikende. Većinu vremena je u stanu u Aojami. I što misliš što mi je tamo pokazala?"

"Omiljene sandale Marka Bolana od zmijske kože, u staklenoj vitrini", pogađao sam. "Neprocjenjivo naslijeđe bez kojeg se ne može ispričati potpuna povijest rock'n'rolla. Sve su ljuske na broju, njegov potpis na potplatu. Obožavatelji vrište."

Sumire se namrštila i uzdahnula. "Da izume auto koji vozi na glupe šale, ti bi daleko dogurao."

"Pripiši to osiromašenom umu", ponizno sam rekao.

"U redu, dosta šale. Želim da ozbiljno razmisliš. Što misliš, što mi je tamo pokazala? Ako pogodiš, ja plaćam račun."

Nakašljao sam se. "Pokazala ti je ove predivne stvari koje imaš na sebi. I rekla ti da ih možeš nositi na posao."

"Pogodio si", rekla je. "Ona ima jednu bogatu prijateljicu koja ne zna kud bi s robom, a otprilike je iste veličine kao i ja. Nije li život čudan? Postoje ljudi koji imaju toliko odbačenih krpa da im ne stanu u ormare. A opet postoje i ljudi kao što sam ja, koji ne mogu ni čarape spariti. Uostalom, baš me briga. Miu je otišla prijateljici i vratila se s naramkom odjeće. Ako pažljivo pogledaš, sve je malo demodirano, ali to gotovo nitko neće primijetiti."

Kako god da pažljivo gledam, ja to ne bih primijetio, rekao sam joj.

47

Sumire se zadovoljno nasmiješila. "Sve mi pristaje kao saliveno.

Haljine, bluže, suknje, sve. Morat ću malo uzeti u struku, ali ako stavim pojas, neće se ni primijetiti. Srećom, imam isti broj noge kao Miu, pa mi je ona dala nekoliko pari cipela koje joj ne trebaju.

Visoke pete, niske pete, sandale za ljeto. Sve s talijanskim imenima.

I torbice. I malo kozmetike."

"Prava Jane Eyre", rekao sam.

I to je priča koja objašnjava kako je Sumire počela raditi tri dana tjedno u Miuinom uredu. Nositi sako i haljinu, visoke pete i diskretnu šminku, voziti se ujutro metroom od Kičiđoje do Harađukua. Iz nekog razloga to jednostavno nisam mogao zamisliti.

Osim ureda u zgradi svoje tvrtke u Akasaki, Miu je imala i vlastiti mali ured u Ćingumaeu. Tamo je stajao njezin radni stol kao i stol njezine pomoćnice (drugim riječima, Sumire), uredski ormar, faks, telefon i laptop. To je sve. Samo jedna soba u stambenoj zgradi, sa sićušnom kuhinji-com i kupaonicom koje kao da se netko naknadno sjetio dograditi. U uredu je imala i CD-player, male zvučnike i desetak CD-a s klasičnom glazbom. Prostorija je bila na trećem katu i s prozora koji je gledao prema istoku vidio se mali park. Prvi kat zgrade zauzela je trgovina s namještajem iz sjeverne Europe. Cijela zgrada bila je uvučena od glavne ceste tako da se buka prometa svela na minimum.

Čim bi stigla u ured, Sumire bi zalila biljke i uključila aparat za kavu. Provjerila bi telefonske poruke i e-mailove na laptopu. Ako je bilo poruka, isprintala bi ih i stavila na Miuin stol. Pošta je uglavnom stizala od stranih mena-48

džera, na engleskom ili francuskom. Papirnatu poštu je otvarala i bacala u smeće sve što je očito bilo nepotrebno. Svaki dan je nekoliko puta zvonio telefon, katkad s pozivima iz inozemstva.

Sumire bi zapisala ime osobe, broj i poruku, i to prenijela Miu koju je zvala na mobitel.

Miu bi se obično pojavila oko jedan ili dva poslije podne. Ostala bi oko sat vremena, dala Sumiri različite upute, popila kavu, obavila nekoliko telefonskih razgovora. Ako je bilo pisama koja su zahtijevala odgovor, izdiktirala bi ih Sumiri koja bi ih učisto napisala

na kompjuteru i onda ili slala poštom ili faksirala. Bila su to uglavnom vrlo kratka poslovna pisma. Sumire je također naručivala Miu kod frizera, rezervirala joj stol u restoranu i teren za squash. Kad bi obavile poslovni dio, Miu i Sumire su obično malo pročavrljale, a onda bi Miu otišla.

Tako je Sumire često sjedila u uredu sama i satima ni s kim nije razgovarala, ali nikad joj nije bilo ni dosadno ni pusto. Pisala je zadaće za tečaj talijanskog na koji je išla dvaput tjedno, učila napamet nepravilne glagole, ispravljala izgovor uz magnetofon.

Upisala se na kompjuterski tečaj i došla do stupnja da zna riješiti većinu jednostavnih problema. Proučavala je podatke na hard-disku i u grubim se crtama upućivala u projekte na kojima je Miu radila.

Svoj glavni posao Miu joj je opisala na svadbi. Ugovarala je suradnju s malim proizvođačima vina, pretežno u Francuskoj, i na veliko prodavala njihova vina restoranima i specijaliziranim trgovinama u Tokiju. Povremeno je organizirala koncerte glazbenika iz inozemstva u Japanu. Prčkave poslovne detalje rješavali su agenti iz velikih tvrtki, dok se Miu koncentrirala na cjelokupni projekt

49

i samo neke pojedinosti. Specijalnost joj je bila pronalaziti nepoznate mlade izvođače koji obećavaju i dovoditi ih u Japan.

Koliko je Miu zarađivala od privatnog posla, Sumire pojma nije imala. Računovodstvo se vodilo na posebnim diskovima i knjige se nisu mogle otvoriti bez lozinke. U svakom slučaju, Sumire je evala od sreće, srce joj je ska-kalo od uzbuđenja, samo zato što se viđa s Miu i s njom razgovara. To je stol za kojim sjedi Miu, mislila je. Ovo je kemijska olovka kojom piše, šalica iz koje pije kavu. Kako god beznačajan bio zadatak, Sumire je davala sve od sebe.

Svako malo Miu je vodila Sumire van na ručak. Budući da se bavi vinom, smatrala je da mora redovito obići poznatije restorane kako bi držala korak s novostima. Miu je uvijek naručivala lagano jelo od ribe ili, katkad, piletinu, premda je obično pola ostavljala, a desert preskakala. Razmatrala je vinsku kartu do u sitnice prije nego bi odlučila koju će butelju naručiti, ali nikad nije popila više od jedne čaše. "Samo izvoli, popij koliko god želiš", nutkala je Miu Sumire, ali Sumire ni u snu nije mogla toliko popiti. Tako su uvijek ostavljale barem polovicu vrlo skupe butelje, ali Miu se nije uzrujavala.

"Zbilja je šteta naručiti cijelu butelju samo za nas dvije", Sumire je jednom rekla Miu. "Jedva da pola popijemo."

"Ne brini se", nasmijala se Miu. "Što više ostane u boci, više će ljudi u restoranu imati priliku kušati vino. Somme-lier, šef sale, svi do onog zadnjeg konobara koji nalijeva

vodu u čaše. Tako će mnogi naučiti cijeniti dobro vino. Zato nije šteta ne popiti skupo vino do kraja."

Miu je proučila boju Medoca iz 1986. i onda, kao da uživa u elegantno napisanoj prozi, pažljivo otpila gutljaj.

"Isto je sa svim ostalim, moraš učiti kroz vlastito iskustvo, na vlastitoj koži. To se ne da naučiti iz knjiga."

Oponašajući Miu, Sumire je podigla čašu i vrlo pažljivo otpila gutljaj, zadržala ga u ustima i onda progutala. Na trenutak je osjetila ugodan okus, ali za nekoliko sekundi je ishlapio poput jutarnje rose na listu ljeti. A to je pripremalo nepce za sljedeći zalogaj. Svaki put kad je objedovala i razgovarala s Miu, Sumire je naučila nešto novo. Zaprepastio ju je neizmjerni broj stvari koje još mora naučiti.

"Znate, nikad mi nije na pamet palo da poželim biti netko drugi", izletjelo je jednom Sumire, možda zato što joj se jezik razvezao od neuobičajeno velike količine vina koju je ulila u sebe. "Ali, katkad pomislim kako bi bilo lijepo biti kao vi."

Miu je nakratko zadržala dah, onda uzela vinsku čašu i otpila gutljaj. U jednom joj je trenutku svjetlo obojilo oči grimizom vina.

Uobičajeni profinjeni izraz izbrisao joj se s lica.

"Sigurna sam da ovo ne znaš", mirno je rekla i spustila čašu na stol.

"Osoba koja je sad ovdje zapravo nisam ja. Prije četrnaest godina postala sam pola onoga što sam prije bila. Rado bih da sam te srela dok sam bila cijela, to bi bilo krasno. Ali, nema svrhe o tome sad misliti."

Sumire se tako zapanjila da je ostala bez riječi. I propustila priliku postaviti pitanja koja su se nametala. Što se dogodilo Miu prije četrnaest godina? Zašto je postala pola onoga što je prije bila? I što je točno mislila pod pola? Na kraju je ta zagonetna izjava samo još više opčinila Sumire. Ta Miu, kakva je to genijalna osoba, mislila je Sumire.

Iz djelića razgovora Sumire je uspjela povezati nekoliko činjenica o Miu. Muž joj je bio Japanac, pet godina stariji od nje i tečno je govorio korejski, jer je dvije godine proveo kao student na razmjeni na ekonomskom fakultetu u Seulu. Bio je srdačan čovjek, dobar u svom poslu, zapravo, motor iza Miuine tvrtke. Iako je u početku tvrtka pripadala isključivo obitelji, nitko protiv njega nikad nije rekao ni riječ.

Još od djetinjstva Miu je pokazivala dar za klavir. Kao tinejdžerica osvojila je prve nagrade na nekoliko natjecanja za mlade glazbenike. Upisala se na konzervatorij, studirala kod slavnog pijanista i uz pomoć profesorove preporuke nastavila studij na glazbenoj akademiji u Francuskoj. Repertoar joj se kretao uglavnom od kasnih romantičara, Schumanna i Mendelssohna, do Poulenca, Ravela, Bartoka i Prokofjeva. Njezinu je svirku odlikovao spoj izrazito senzualnog tona i snažne, besprijekorne tehnike. Kao studentica održala je niz koncerata, odreda dobro primljenih. Sve je upućivalo da je čeka sjajna budućnost koncertne pijanistice. Dok je bila u inozemstvu, međutim, otac joj se razbolio i Miu je spustila poklopac klavira i vratila se u Japan. I više nikad nije dodirnula klavirsku tipku.

"Kako ste se tako lako odrekli klavira?" s oklijevanjem ju je upitala Sumire. "Ako ne želite o tome razgovarati, to je u redu. Samo mi se to čini, ne znam, nekako neobično. Hoću reći, morali ste mnogo toga žrtvovati da biste postali pijanistica."

"Za klavir nisam žrtvovala mnogo", rekla je blago Miu. "Žrtvovala sam sve. Klavir je od mene tražio svaku žilicu, svaku kaplju krvi i nisam mu to mogla uskratiti. Niti jednom."

"Nije li vam bilo žao toga se odreći? Već ste gotovo us-pjeli."

Miu se ispitljivo zagledala u Sumirine oči. Dubokim, netremičnim pogledom. Negdje duboko u Miuinim očima, kao u kakvom mirnom dijelu bistrog brzaca, nijeme su se struje uskovitlale jedna oko druge. I tek su se postupno te sukobljene struje smirile.

"Oprostite. Neću više gurati nos gdje mi nije mjesto", ispričala se Sumire.

"U redu je. Samo nisam to u stanju dokraja objasniti."

O tome više nisu razgovarale.

Miu nije dopuštala pušenje u uredu i smetalo joj je da ljudi puše u njezinoj blizini pa je Sumire, kad je počela kod nje raditi, zaključila kako je to odlična prilika da prestane. No, kako je pušila dvije kutije Maribora na dan, stvari nisu tekle sasvim glatko. Nakon mjesec dana, poput životinje kojoj su odsjekli kosmati rep, izgubila je emocionalnu vezu sa svijetom oko sebe — ne da je ta veza bila i ranije osobito čvrsta. I, kao što ste možda već naslutili, počela me nazivati u svako doba noći.

53

"Jedino o čemu mislim je cigareta. Ne mogu spavati, a ako zaspem, imam more. Patim od zatvora. Ne mogu čitati, ne mogu napisati ni retka."

"Svi to prolaze dok se odvikavaju od pušenja. Bar u početku", rekao sam.

"Nema tebi lakšeg nego donositi sud, samo kad se radi o drugima", otrešla se Sumire. "Tebi, koji u životu nisi popužio ni jednu jedinu cigaretu."

"Čuj, da ne možemo suditi o drugima, svijet bi se pretvorio u prilično zastrašujuće mjesto, nije li tako? Ako to ne misliš, samo pogledaj što je Staljin napravio."

Na drugom kraju žice Sumire je dugo šutjela. Teškom šutnjom, poput mrtvih duša na Istočnom frontu.

"Halo?" rekao sam upitno.

Sumire se napokon oglasila. "Da budem iskrena, ne mislim da ne mogu pisati zato što sam prestala pušiti. Možda je to jedan razlog, ali to nije sve. Hoću reći, to što sam prestala pušiti samo je izlika.

Znaš već: 'Prestala sam pušiti, zato ne mogu pisati. I tu nema pomoći!'"

"I zato si tako živčana?"

"Valjda zato", rekla je, odjednom pokunjena. "Nije samo da ne mogu pisati. Zbilja me muči što se više ne mogu pouzdati u sam čin pisanja. Čitam ono što sam napisala ne tako davno i dosadno mi je.

Gdje mi je bila pamet? Kao da gledam prljave čarape bačene na pod u kut sobe. Užasno mi je kad uvidim koliko sam vremena i energije protratila bez veze."

"U tom slučaju svakako moraš nekoga nazvati u tri ujutro i probuditi ga — simbolično, naravno — iz mirna semiotičkog sna."

"Reci mi", reče Sumire "jesi li ikad nesiguran u ono što radiš, pomišljaš da radiš krivo?"

"Više vremena sam nesiguran nego siguran", odgovorio sam joj.

"Ti to ozbiljno?"

"Aha."

Sumire je zakuckala noktima po prednjim zubima, jedan od mnogih tikova dok je razmišljala. "Mislim da nikad nisam bila ovako zbunjena. Ne da se uvijek pouzdam u sebe, da sam sigurna u svoj

dar. Nemam ja te snage. Znam da sam smotana i sebična osoba. Ali nikad nisam bila ovako nesigurna. Možda sam tu i tamo griješila, ali uvijek sam znala da sam na pravom putu."

"Imala si sreće", odgovorio sam joj. "Kao kad nastupi dugo kišno razdoblje odmah nakon što si zasadila rižu."

"Možda imaš pravo."

"Ali, ovog časa stvari ne idu po planu."

"Točno. Ne idu. Katkad se strašno uplašim, čini mi se da je sve što sam dosad napravila pogrešno. Sanjam žive snove i budim se usred noći kao da me netko ubo. I u tom času ne znam što je san, a što java... Tako se osjećam. Razumiješ što ti govorim?"

"Mislim da razumijem", rekao sam.

"U posljednje vrijeme proganja me pomisao da je gotovo s mojim pisanjem. Svijet je pun glupih, naivnih djevojaka, a ja sam samo jedna od njih, bezumno trčim za snovima koji se nikad neće ostvariti. Trebala bih zatvoriti poklopac klavira i sići s podija. Prije nego što bude prekasno."

"Zatvoriti poklopac klavira?"

54

55

„m i .mM

"To je metafora."

Premjestio sam slušalicu iz lijeve u desnu ruku. "Siguran sam u jedno. Možda ti nisi, ali ja jesam. Jednog dana, bit ćeš fantastičan pisac. Pročitao sam što si napisala i znam."

"Zbilja to vjeruješ?"

"Iz dna duše", rekao sam. "Ne bih ti valjda lagao o takvim stvarima."

U onome što si dosad napisala ima nekoliko zbilja izvanrednih prizora. Recimo da pišeš o morskoj obali u svibnju. Čuje se zvuk vjetrova u ušima i osjeća miris soli u zraku. Osjećaš blagu toplinu sunca na rukama. Da pišeš o tijesnoj sobi punoj dima cigareta, dajem ruku u vatru da bi se čitatelj počeo gušiti jer nema zraka. I oči bi mu zasuzile. Takva je proza većini pisaca nedostižna. U tvom pisanju živi i diše neka prirodna sila. U ovom času možda još nije sve sjelo na svoje mjesto, ali to ne znači da je vrijeme da — zatvoriš poklopac klavira."

Sumire je šutjela dobrih deset, petnaest sekundi. "To mi ne govoriš samo da me utješiš, da me razvedriš, je li?"

"Ne. To je neoboriva činjenica, kratko i jasno."

"Kao rijeka Vltava?"

"Shvatila si. Baš kao Vltava."

"Hvala ti", rekla je Sumire.

"Nema na čemu", odgovorio sam.

"Ti si zbilja neki put presladak. Nešto kao Božić, ljetni praznici i tek rođeni mali psić u jednom."

Kao i uvijek kad me netko hvali, promrmljao sam nešto neodređeno.

"Ali jedno me muči", rekla je Sumire. "Jednog ćeš se dana oženiti s nekom finom djevojkom i zaboraviti na mene. I više te neću smjeti zvati usred noći kad god mi se prohtije. Je li tako?"

"Uvijek me možeš zvati preko dana."

"Preko dana ne pali. Ti ništa ne razumiješ."

"Ni ti", prosvjedovao sam. "Većina ljudi radi po danu, a navečer gase svjetlo i idu spavati." Ali mogao sam isto tako stajati usred polja kupusa i samom sebi recitirati pastoralnu poeziju.

"Pročitala sam u novinama neki dan neki članak", rekla je Sumire, uopće ne obraćajući pažnju na ono što ja govorim. "Pisalo je da se lezbijke rađaju kao lezbijke; u srednjem uhu imaju sićušnu kost koja je potpuno drukčija nego kod svih drugih žena. Neka sitna kost s kompliciranim imenom. Znači, lezbijka se ne postaje, nego je to genetski. To je otkrio jedan američki doktor. Nemam pojma zašto se bavio takvim istraživanjem, ali otkako sam to pročitala, ne mogu prestati misliti na tu malu i beskorisnu kost u svojem uhu. I pitam se, kakvog je oblika moja mala kost."

Nisam imao pojma što da kažem. Tajac je zavladao tako naglo kao da je netko nalio ulje u veliku tavu za prženje.

"Znači, sigurna si da je ono što osjećaš za Miu seksualna želja", upitao sam je.

"Sto posto sam sigurna", rekla je Sumire. "Kad sam s njom, ta kost mi zvoni u uhu. Kao zvončići od školjaka. I želim da me zagri, da sve ide svojim tokom. Ako to nije seksualna želja, onda mi valjda u žilama teče sok od rajčice."

"Hmm", rekao sam. Što sam mogao drugo reći?

57

"To sve objašnjava. Zašto me ne zanima seks s muškarcima. Zašto ništa ne osjećam. Zašto sam uvijek mislila da sam drukčija od drugih."

"Smijem ja iznijeti svoje skromno mišljenje?" upitao sam.

"U redu."

"Bilo koje tumačenje ili logika koja nudi laka rješenja za sve krije u sebi zamku. Govorim iz iskustva. Netko je jednom rekao da ono što može objasniti jedna jedincata knjiga nije ni vrijedno objašnjenja.

Želim ti reći da ne srljaš sa zaključcima."

"Zapamtit ću to", rekla je Sumire. I razgovor se okončao, prilično naglo.

Zamislio sam je kako spušta slušalicu, izlazi iz telefonske govornice. Po mom satu bilo je tri i trideset. Otišao sam u kuhinju, popio čašu vode, zavukao se ponovno u krevet i sklopio oči. Ali, san mi nije dolazio na oči. Razmaknuo sam zavjese i na nebu je plovio mjesec nalik blijedom, podmuklom siročiću. Znao sam da više neću moći zaspati. Skuhao sam kavu, privukao stolac do prozora, sjeo i stao grickati sir i krekeri. Sjedio sam, čitao i čekao zoru.

5

Vrijeme je da kažem nekoliko riječi o sebi.

Naravno, ovo je priča o Sumire, ne o meni. Ipak, ja sam onaj kroz čije se oči pripovijeda ova priča — priča o tome tko je Sumire i što je napravila — i moram objasniti ponešto o pripovjedaču. Drugim riječima, o sebi.

Teško mi pada govoriti o sebi. Uvijek se spotaknem o vječni paradoks tko sam ja? Jasno, nitko ne zna toliko čistih podataka o meni kao ja sam. Ali kad govorim o sebi, cijeli niz drugih faktora — vrijednosti, standarda, vlastitih ograničenja kao promatrača — tjera mene, pripovjedača, da odabirem i eliminiiram mnogo toga o sebi, predmetu pripovijedanja. Uvijek me nelagodnom ispunjala pomisao da ne donosim odviše objektivnu sliku samoga sebe.

Većina ljudi obično ne razbija glavu takvim stvarima. Samo im daj priliku i ljudi će začudno otvoreno govoriti o sebi. "Pošten sam i iskren do te mjere da ispadam glup", kažu, ili "Nježna sam dušica i ne znam se silom probijati u svijetu". Ili "Uvlačim se ljudima pod kožu i čitam im misli". Ali ne znam koliko sam puta vidio da ljudi koji

59

kažu da ih je lako povrijediti bez ikakva vidljiva razloga vrijeđaju druge. Oni koji se prikazuju kao iskrene pošte-njačine glatko će posegnuti za varkama i izlikama da dobiju što hoće, a da uopće nisu svjesni što rade. A oni koji "čitaju misli" padaju na najprozirnije laskanje. Zbog toga se moram zapitati: koliko dobro mi uistinu poznajemo

sami sebe?

Što više mislim o tome, više bih volio odgoditi ovu priču o sebi.

Mnogo me više zanima objektivna realnost svijeta izvan mene.

Koliko mi je važan izvanjski svijet, kako održavam osjećaj ravnoteže hvatajući se s njim u koštac. Tako bih stekao jasniji uvid u samoga sebe.

Takve su mi se misli vrtjele po glavi kad sam bio tinejdžer. Kao što zidar zateže konop i slaže ciglu na ciglu, izgradio sam svoj pogled na svijet — ili, da to malko napušem, životnu filozofiju. U

oblikovanju toga stava ulogu su igrali logika i razmišljanje, ali većim se dijelom temelji na mojim vlastitim iskustvima. A govoreći o iskustvu, iz niza bolnih epizoda shvatio sam da objasniti moj svjetonazor drugim ljudima nije najlakša stvar na svijetu.

Uglavnom, zbog svega ovoga sam još u mladosti počeo vući nevidljivu granicu između sebe i drugih. S kim god imao posla, zadržavao sam stanovit odmak i budno pazio da mi se druga osoba odviše ne približi. Kod mene nije prolazilo što mi drugi govore.

Jedina su mi strast bile knjige i glazba. Kao što vjerojatno pogađate, živio sam sa-motničkim životom.

Moja obitelj nije ništa posebno. Tako je bljutavo normalna, zapravo, da ne znam odakle bih počeo. Otac mi je

diplomirao prirodoslovne znanosti na mjesnom sveučilištu i zaposlio se u laboratoriju velike prehrambene tvrtke. Volio je igrati golf i svake je nedjelje bio na terenu. Moja je majka ludovala za poezijom tanka i često pohađala re-citale. Kad god joj se ime pojavilo u književnoj rubrici u novinama, danima je pjevala od sreće. Voljela je spremati, ali mrzila kuhati. Moja je sestra, pet godina starija od mene, mrzila i spremati i kuhati. To rade drugi, zaključila je, a ne ona. Što je u praksi značilo da sam kuhao sam sebi otkako sam dovoljno odrastao da me puste u kuhinju. Kupio sam si nekoliko kuharica i naučio pripremati manje-više sve. Od sve djece koju znam, samo sam ja tako živio. Rođen sam u Subinamiju, ali kad sam bio mali, preselili smo se u Tsudanumu u prefekturi Ciba, gdje sam odrastao. U susjedstvu je živjelo mnogo obitelji srednjeg sloja, poput naše. Moja je sestra uvijek bila najbolja u razredu; nije mogla podnijeti da ne bude prva i nikad nije zakoračila ni centimetar izvan svog kruga interesa. Nikad — niti jedan jedini put

— nije izvela psa na šetnju. Diplomirala je pravo na sveučilištu u Tokiju i sljedeće godine položila odvjjetnički ispit, što nije mala stvar. Muž joj je ambiciozni savjetnik u upravi. Žive u vlastitom četverosobnom stanu, u elegantnoj zgradi kraj parka Jojogi. Ali stan je svi-njac.

Bio sam čista suprotnost sestri, nisam mario ni za učenje ni za status u razredu. Ali nisam htio ni da me roditelji tupe, pa sam uredno išao u školu i učio onaj minimum koliko je trebalo da prođem.

Ostatak vremena igrao sam nogomet, a kod kuće ležao ispružen na krevetu i gutao roman zaromanom. Nisam bio štreber, niti sam kao svi

61

drugi uzimao instrukcije. Unatoč tome, ocjene mi uopće nisu bile loše. Tim tempom, zaključio sam, mogu se upisati na pristojan fakultet, a da se pritom ne ubijem učeći za prijamni ispit. I točno tako je i bilo.

Upisao sam fakultet i uselio se u mali stan. Čak i dok sam živio kod kuće u Tsudanumi, rijetko sam otvoreno razgovarao sa svojima.

Živjeli smo pod istim krovom, ali i roditelji i sestra bili su mi stranci, i nisam imao ni najblažu ideju što žele od života. A isto vrijedi i za njih — nisu imali ni najblažu ideju kakva sam ja osoba i čemu težim. Nisam, doduše, ni sam znao što tražim u životu —

nisam pojma imao. Obožavao sam čitati romane, ali nisam dovoljno dobro pisao da bih postao pisac; da postanem urednik ili kritičar nije dolazilo u obzir jer mi je ukus naginjao krajnostima. Romani su tu da pruže čisti osobni užitak, zaključio sam, a ne da budu dio rada ili studija. Zato sam diplomirao povijest, a ne književnost.

Povijest me nije posebno zanimala, ali kad sam je počeo studirati, otkrio sam da je to fascinantna predmet. Nisam planirao upisati postdiplomski i posvetiti život povijesti, ili takvo što, premda mi je mentor to predložio. Volio sam čitati i razmišljati, ali nisam bio akademski tip. Kao što je to rekao Puškin:

On nema želje da se mota Po prašini kronološkoj, Da povijest uči sloj po sloj.

Što nipošto nije značilo da sam bio pripravan zaposliti se u normalnoj tvrtki, boriti se zubima i noktima protiv žes-62

toke konkurencije i korak po korak uspinjati se kliskim stubama kapitalističke piramide.

Tako sam procesom eliminacije završio kao učitelj. Do škole imam samo nekoliko stanica vlakom. Pukim slučajem moj je stric u gradskom školskom odboru i upitao me želim li možda raditi kao učitelj. Nisam odslušao sve potrebne pedagoške predmete pa su me namjestili kao asistenta; ali nakon kratkog pripravničkog roka, kvalificirao sam se za redovitog učitelja. Nisam planirao da ću postati učitelj, ali kad jesam, otkrio sam da osjećam više poštovanja i naklonosti za tu profesiju nego što sam ikad zamišljao. Točnije, morao bih reći da sam otkrio sebe.

Stajao sam pred razredom, učio svoje osnovnoškolce temeljnim činjenicama o jeziku, životu, svijetu i otkrivao kako istodobno samog sebe ponovno podučavam tim temeljnim činjenicama —

profiltriranim kroz dječje oči i um. Ako se radilo kako spada, bilo je to čisto osvježanje. Čak vrlo dubok doživljaj. Dobro sam se slagao s đacima, njihovim majkama i ostalim učiteljima.

Ipak, i dalje me koprkalo temeljno pitanje: Tko sam ja? Što tražim? Kamo idem?

Odgovoru na ta pitanja najviše sam se približavao u razgovoru sa Sumire. Više nego što sam govorio o sebi, međutim, pažljivo sam slušao nju, ono što je ona govorila. Nabacivala mi je sva moguća pitanja i, ako nisam znao odgovoriti ili joj moj odgovor bio nerazumljiv, nije se skanjivala to mi dati do znanja. Za razliku od drugih, ona je iskreno i od srca htjela čuti što ja imam reći. Davao sam

sve od sebe da joj odgovorim i naši su mi razgovori pomagali da se otvorim pred njom — i istodobno pred samim sobom.

Satima smo razgovarali. Nikad se nismo umorili od razgovora, nikad nismo iscrpili teme — romani, svijet, priroda, jezik.

Razgovarali smo otvorenije i intimnije od ljubavnog para.

Zamišljao sam kako bi bilo divno da zbilja možemo biti ljubavnici.

Ceznuo sam za toplinom njezine kože na svojoj. U mislima sam nas vidio u braku, kako živimo zajedno. Ali morao sam se suočiti s činjenicom da Sumire prema meni ne gaji romantične osjećaje, kamoli seksualno zanimanje.

Povremeno bi prespavala kod mene ako smo razgovarali do sitnih sati, ali o nekom ljubavnom zanosu nije bilo ni govora. U dva ili tri u noći ona bi zijevnula, zavukla se u krevet, zaronila lice u moj jastuk i odmah zaspala. Ja bih prostro posteljinu na pod i legao, ali ne bih mogao spavati, jer bi mi se u glavi rojile fantazije, zbrkane misli, gnušanje nad samim sobom. Katkad bi mi neizbježne tjelesne reakcije zadavale bolnu nelagodu, pa bih se grčio budan sve do jutra.

Teško je bilo prihvatiti da ona gotovo ništa, možda čak apsolutno ništa ne osjeća za mene kao muškarca. To me katkad boljelo kao da mi netko nožem ruje po utrobi. Ipak, vrijeme koje sam provodio s njom značilo mi je više od svega. Pomagala mi je da zaboravim

prizvuk samoće koji se provlačio kroz moj život. Širila mi je granice svijeta, pomagala mi da udahnem duboki smirujući dah. Samo je Sumire to mogla.

64

Da si olakšam muke i, nadao sam se, eliminiram svaku seksualnu napetost između sebe i Sumire, počeo sam spavati s drugim ženama. Ne kažem da su se žene lijepile za mene; nisu. Nisam baš zavodnički tip i ne mogu se pohvaliti posebnim dražima. Ipak, iz kojeg god razloga, nekim sam ženama bio privlačan i otkrio sam da ih, pustim li da se stvari razvijaju svojim tokom, razmjerno lako mogu nagovoriti da spavaju sa mnom. Pri tim malim izletima nikad se kod mene nije razbuktala strast, u najboljem slučaju tek osjećaj ugone.

Svoje veze nisam skrivao od Sumire. Nije znala baš sve pojedinosti, samo glavne obrise. To je očito nije smetalo. U mojim je vezama nezgodna bila samo činjenica da su sve žene bile starije od mene i udane ili zaručene, ili u stalnoj vezi. Moja posljednja partnerica bila je majka jednog od mojih učenika. Spavali smo zajedno otprilike dvaput mjesečno.

To bi te moglo stajati glave, jednom me upozorila Sumire. I ja sam se složio. Ali nisam znao što bih glede toga mogao poduzeti.

Jedne subote početkom srpnja uputio sam se s razredom ' na izlet.

Poveo sam svih trideset pet učenika na planinarenje u Okutami.

Dan je počeo u ozračju sretnog uzbuđenja, ali završio u totalnom kaosu. Kad smo se popeli do vrha brda, dvoje je djece ustanovilo da su zaboravili staviti ručak u ruksak. Nigdje u blizini nije bilo dućana, pa sam morao s njima podijeliti ručak nori-maki kojim su me opskrbili u školskoj kuhinji. Tako sam ostao gladan. Netko mi je dao komadić čokolade, ali to je bilo sve što sam čije-65

log dana stavio u usta. Povrh toga, jedna se djevojčica potužila da više ne može hodati pa sam je cijelim putem nizbrdo morao nositi na leđima. Dva su se dečka počela napola u šali tući pa je jedan od njih pao i udario glavom o stijenu. Zaradio je lagani potres mozga i gadno krvarenje iz nosa. Ništa kritično, ali košulju mu je natopila krv, kao da je bio u pokolju. Kao što sam rekao, totalni kaos.

Kad sam stigao kući, bio sam iscrpljen kao da me netko isprebijao.

Okupao sam se, popio hladno piće, zavukao se u krevet odviše umoran da mislim, ugasio svjetlo i spokojno zaspao. A onda je zazvonio telefon, zvala je Sumire. Pogledao sam na sat kraj kreveta; spavao sam otprilike sat vremena. Ali nisam gundao. Bio sam preumoran čak i da se žalim. Ima takvih dana.

"Možemo se vidjeti sutra poslijepodne?" pitala je ona.

Moja prijateljica trebala mi je doći oko šest poslijepodne. Dogovorili smo se da svoju malu crvenu Tovotu Celicu parkira podalje od stana. "Slobodan sam do četiri", samo sam rekao.

Sumire je imala na sebi bijelu bluzu bez rukava, tamno-plavu mini suknju i sićušne sunčane naočale. Jedini modni detalj na njoj bila je mala plastična ukosnica. Sve u svemu, krajnja jednostavnost. Nije bila gotovo uopće našminkana, nego izložena svijetu onakva kakva jest. Ipak je nekako u prvi čas nisam prepoznao. Prošlo je samo tri tjedna od našeg posljednjeg susreta, ali djevojka koja je sjedila preko puta mene za stolom pripadala je u posve drukčiji svijet od Sumire koju ja poznajem. Blago rečeno, zračila je ljepotom. Nešto je u njoj procvalo.

66

Naručio sam malo točeno pivo, a ona sok od grožđa.

"Jedva da te prepoznajem ovih dana", rekao sam.

"To je ta faza", rekla je nezainteresirano, pijuckajući sok kroz slamku.

"Kakva faza?" upitao sam.

"Valjda zakašnjela adolescencija. Kad ustanem ujutro i pogledam se u zrcalo, moje mi lice izgleda kao netko drugi. Ako ne budem oprezna, možda ću zaostati sama za sobom."

"Nije li u tom slučaju možda bolje odmah odustati?" rekao sam.

"Ali ako se izgubim, kamo ću onda?"

"Ako je to samo na nekoliko dana, možeš kod mene. Uvijek si dobrodošla — ti koja si izgubila sebe"

Sumire se nasmijala.

"Šalu na stranu", rekla je. "Kamo ja to zapravo idem?"

"Ne znam. Gledaj to s pozitivne strane. Prestala si pu-šiti, nosiš lijepu i čistu odjeću — čak imaš sparene sokne — i progovorila si talijanski. Naučila si kako ocijeniti vino, služiti se kompjuterom i, barem za sad, ići spavati uvečer i buditi se ujutro. Nekamo očito ideš."

"Ali i dalje ne mogu napisati niti jedan redak."

"Čuj, sve ima svojih dobrih i loših strana."

Sumire je načubila usnice. "Bi li ovo kroz što prolazim nazvao dezerterstvom?"

"Dezerterstvom?" Na trenutak nisam shvaćao što misli.

"Znaš, dezertirati, izdati vlastita uvjerenja i principe."

"Misliš, zaposlila si se, lijepo se odijevaš i odustala si od pisanja romana."

"Točno."

67

Zavrtio sam glavom. "Uvijek si pisala zato što si htjela pisati. Ako to više ne želiš, zašto bi pisala? Misliš li da će zato što si ti odustala od pisanja neko selo izgorjeti do temelja? Brod potonuti? Poremetiti se plima i oseka? Revolucija se unazaditi pet godina? Teško. Rekao bih da nitko to neće okrstiti dezertersvom." "Pa kako se to onda zove?"

Ponovno sam zavrtio glavom. "Dezertersvo je odviše staromodna riječ. Tko to još govori. Možda je upotrebljavaju u nekoj preostaloj komuni, ako naletiš na koju. Ne znam pojedinosti, ali ako više ne želiš pisati, to je tvoja odluka."

"Komuna? Misliš ono što je radio Lenjin?" "To su kolhozi. I više ih nema."

"Nije da želim odustati od pisanja", rekla je Sumire. Trenutak je razmišljala. "Samo, kad sjednem pisati, ne mogu. Sjednem za stol i ništa mi ne dolazi na pamet. Ni ideje, ni riječi, ni prizori. Nula. Još koliko jučer htjela sam pisati o milijun stvari. Sto se to za miloga boga sa mnom događa?"

"Mene pitaš?" Sumire je kimnula glavom.

Otpio sam gutljaj hladnog piva i koncentrirao se. "Mislim da se u ovom trenutku ti, da tako kažem, pozicioniraš u novom fiktivnom okruženju. To te zaokuplja pa nemaš potrebe osjećaje pretočiti u pisanje. Osim toga, previše si zauzeta."

"Radiš li i ti to? Smještaš se unutar fiktivnog okvira?" "Mislim da većina ljudi živi u fikciji. Nisam iznimka. Usporedi to s mjenjačem u automobilu. To je kao mje-68

njač između tebe i okrutne životne stvarnosti. Izvana crpiš sirovo pogonsko gorivo i mijenjajući brzine prilagodavaš ga tako da sve bude lijepo usklađeno. Tako štitiš svoje krhko tijelo. Razumiješ što ti govorim?"

Sumire je kratko kimnula. "A ja se još nisam potpuno prilagodila tom novom okviru. To mi govoriš?"

"Najveći je problem ovog časa što ne znaš s kakvom vrstom fikcije imaš posla. Ne znaš zaplet, stil još nije određen. Znaš jedino ime glavnog lika. Ipak, ta nova fikcija preoblikuje tebe u novu osobu.

Daj joj vremena, uzet će te pod okrilje i po svoj ćeš prilici bar nakratko zaviriti u novi novcati svijet. Ali nisi još onamo stigla.

Zbog čega si u klimavom položaju."

"Znači, izvadila sam stari mjenjač, ali nisam još ugradila novi. A motor i dalje radi. Točno?" "Moglo bi se tako reći."

Sumire se kao i obično namrštila i stala lupkati slamkom po jadnim kockama leda u čaši. Napokon je podigla pogled.

"Znam što misliš pod klimavim položajem. Katkad se osjećam tako — ne znam — usamljeno. Onako bespomoćno kad ti izmaknu ispod nogu sve na što si navikao. Kao da više nema sile teže i plutam dalekim svemirom. I pojma nemam kamo idem." "Kao mali izgubljeni Sputnik?" "Tako nekako." "Ali imaš Miu", rekao sam. "Bar zasad."

Na trenutak je zavladao tajac. "Misliš da i Miu to želi?" upitao sam.

69

Sumire je kimnula glavom. "Mislim da želi. Vjerojatno isto koliko i ja."

"Uključivši i tjelesnu stranu?"

"Teško pitanje. Nisam još sigurna da sam razriješila što ona točno osjeća. Zbog čega sam izgubljena i zbunjena."

"Klasični problem", rekao sam.

Umjesto odgovora, Sumire je ponovno naškubila usta.

"Ali što se tebe tiče", rekao sam, "ti si spremna na pokret."

Sumire je kimnula samo jednom, nedvosmisleno. Ozbiljna koliko god je to moguće. Zavalio sam se u stolac i stavio ruke iza glave.

"Nakon svega ovoga, nemoj me molim te zamrziti, O.K.?" rekla je Sumire. Zvučalo je to kao komadić dijaloga iz starog crno-bijelog filma Jean-Luca Godarda koji mi se provlačio negdje u kutu svijesti.

"Nakon svega ovoga, neću te zamrziti", odgovorio sam.

Sljedeći put sam vidio Sumire dva tjedna kasnije, u nedjelju, kad sam joj pomogao da se preseli. Naglo se odlučila preseliti i ja sam joj jedini došao pomoći. Osim knjiga, nije posjedovala gotovo ništa i s cijelom smo selidbom bili gotovi u tren oka. Bar jedna dobra strana siromaštva.

Posudio sam od prijatelja Tovotin kombi i prevezao joj stvari u novi stan u Jojogi-Uehara. Stan nije bio nov niti osobito lijep, ali u usporedbi sa starom drvenom zgraduri-nom u kojoj je stanovala u Kičiđoji — koju bi trebalo uvrstiti na popis zaštićenih povijesnih spomenika — bio je to definitivno pomak nabolje. Stan joj je našao agent za nekretnine, Miuin prijatelj; bio je na dobrom položaju, sta-70 narina je bila razumna, a pogled lijep. Osim toga, bio je dvaput veći od starog stana. U svakom slučaju, vrijedilo se preseliti. Park Jojogi bio je u blizini i, ako joj se prohtjelo, mogla je pješice na posao.

"Od sljedećeg mjeseca radit ću pet dana tjedno", rekla je Sumire.

"Tri dana tjedno nije ni tu ni tamo, a javni prijevoz je lakše podnijeti ako se voziš svaki dan. Sad moram plaćati višu stanarinu pa mi je Miu rekla kako je za sve bolje ako radim puno radno vrijeme. Hoću reći, i da ostanem kod kuće, opet ne bih mogla pisati." "Dobra ideja", komentirao sam.

"Bolje ću organizirati život ako idem na posao svaki dan i vjerojatno te više neću nazivati u pola četiri ujutro. Što je dobra strana."

"I to vrlo dobra strana", rekao sam. "Ali žalosno mi je pomisliti da ćeš stanovati tako daleko od mene." "Zbilja?"

"Naravno. Želiš da iščupam srce iz grudi i pokažem ti ga?"

Sjedio sam na golom podu novog stana, naslonjen o zid. Sumire je tako oskudijevala u kućanskoj opremi da je stan djelovao kao napušten. Na prozorima nije bilo zavjesa, a knjige koje nisu stale na policu ležale su u hrpi na podu, kao gomila izbjeglica intelektualaca. Odskakalo je samo veliko zidno zrcalo koje joj je Miu darovala za useljenje. Večernji povjetarac donosio je iz parka kreštanje vrana. Sumire je sjela kraj mene. "Znaš što?" rekla je. Sto?

"Da sam ja neka bezvezna lezbijka, bi li mi i dalje bio prijatelj?"

"Nije mi važno jesi li ti bezvezna lezbijka ili nisi. Zamisli Najveće hitove Bobbija Darina bez 'Mačka Noža'. Takav bi bio moj život bez tebe."

Sumire je stisnula oči i pogledala me. "Nisam sigurna da slijedim tvoju metaforu, ali valjda hoćeš reći da bi bio jako usamljen?"

"Tako nekako", rekao sam.

Sumire mi je položila glavu na rame. Kosu joj je stezala ukosnica i vidio sam joj mala, lijepo oblikovana uha. Uha tako ljupka da bi čovjek pomislio da su ovaj čas stvorena. Meka, lako ranjiva uha.

Osjećao sam njezin dah na koži. Imala je na sebi ružičaste kratke hlače i izbljedjelu tam-noplavu majicu. Kroz majicu joj se ocrtavao obris malih bradavica. Osjećao se lagani vonj znoja. Njezinog i mog znoja; dva su se mirisa suptilno miješala.

Užasno sam je htio zagrliti. Obuzela me silovita želja da je toga časa svalim na pod. Ali znao sam da bi trud bio uzaludan. Odjednom me počelo gušiti u grlu, vidokrug mi se suzio. Vrijeme je stalo, dok su mu se kotači i dalje vrtjeli u prazno. Želja mi je nabujala u hlačama, tvrda poput stijene. Zbunio sam se, smutio. Pokušao sam se pribrati. Udahnuo sam svježi zrak punim plućima, sklopio oči i u toj neprozirnoj tami stao polako odbrojavati. Porivi su me tako shrvali da su mi suze navrle na oči.

"I ti se meni sviđaš", rekla je Sumire. "Na cijelom ovom velikom svijetu, ti mi se sviđaš više nego bilo tko drugi."

"Misliš, poslije Miu", rekao sam.

"S Miu je malo drukčije."

"Kako to?"

72

"Ono što osjećam za nju drukčije je od onog što osjećam za tebe. Mislim ... hmm. Kako da to objasnim?"

"Mi bezvezni heteroseksualci imamo za to riječ", rekao sam.

"Kažemo da ti se diže."

Sumire se nasmijala. "Osim što želim postati pisac, nikad ništa drugo nisam toliko željela. Uvijek sam bila zadovoljna upravo onim što imam. Ali sad, točno u ovom času, želim Miu. Jako, jako je želim. Želim je imati. Učiniti je svojom. Moram. Nemam izbora.

Nikakve alternative. Pojma nemam zašto je ovako ispalo. Razumiješ ti to?"

Kimnuo sam glavom. Penis mi je i dalje stajao kao batina i u sebi sam se molio da Sumire ne primijeti.

"Groucho Mare ima dobru rečenicu", rekao sam. "Tako je zaljubljena u mene da više ništa ne zna. Zato i je zaljubljena u mene."

Sumire se nasmijala.

"Nadam se da će se sve riješiti", rekao sam. "Ali trudi se da ostaneš budna. Ti si i dalje ranjiva. Zapamti to."

Bez riječi Sumire me uhvatila za ruku i blago je stisnula. Na malom mekom dlanu presijavao joj se znoj. Zamišljao sam kako mi rukom prelazi po ukrućenom penisu. Trudio sam se da ne mislim o tome, ali nisam si mogao pomoći. Kao što je rekla Sumire, nisam imao izbora. Zamišljao sam kako joj skidam majicu, hlače, gaćice. Kako joj jezikom dodirujem čvrste, napete bradavice. Kako joj širim noge i ulazim u ono vlažno mjesto. Polako, u duboku tamu nutrine.

Mamila me, obavijala, a onda istiskivala... Privid me obuzeo i nije popuštao. Čvrsto sam stisnuo oči i

73

pustio da me preplavi zgusnuti grumen vremena. Pognuta lica strpljivo sam čekao da se pregrijani zrak ispuše iznad mene i rasprši.

Mogli bismo skupa na večeru, rekla je Sumire. Ali ja sam do kraja dana morao odvesti posuđeni kombi natrag u Hino. Više od svega, zapravo, morao sam ostati nasamo sa svojim silovitim porivima.

Nisam htio u to uplesti Sumire više nego što je već upletena. Nisam znao do koje se mjere mogu svladati dok je ona kraj mene. Ako prijedem točku iza koje nema povratka, mogao bih posve izgubiti kontrolu.

"No, daj da te jedan od ovih dana izvedem na otmjenu večeru.

Stolnjaci, vino, cijela parada. Možda sljedeći tjedan", obećala je Sumire dok smo se pozdravljali. "Ostavi mjesta za mene u svom rasporedu sljedeći tjedan."

"U redu", rekao sam.

Dok sam prolazio kraj zidnog zrcala, bacio sam pogled na svoj odraz. Imao sam čudnovat izraz. Bilo je to moje lice, nema dvojbe, ali odakle taj izraz? Nije mi se dalo vraćati unatrag i dublje to istražiti.

Sumire je stala na vrata svog novog stana da me isprati. Mahnula mi je na pozdrav, što je rijetko činila.

Na kraju, kao toliko lijepih obećanja u našim životima, ta se večera nikad nije obistinila. Početkom kolovoza dobio sam od nje dugačko pismo.

74

Na omotnici je bila nalijepljena velika šarena talijanska marka, s poštanskim žigom Rima, premda nisam mogao razabrati kad je pismo poslano.

Onog dana kad je pismo stiglo baš sam prvi put nakon dugo vremena otišao u Šinduku, odabrao nekoliko novih knjiga u knjižari Kinokunija i pogledao film Luča Bes-sona. Poslije sam svratio u pivnicu i s užitkom pojeo pizzu s incunima i popio kriglu tamnog piva. Trenutak prije nego što je počela prometna gužva uspio sam se ukrcati na vlak na liniji Čuo i čitao sam jednu od novih knjiga sve dok nisam stigao kući u Kunitači. Namjeravao sam prirediti jednostavnu večeru i gledati utakmicu na televiziji. Idealan način da se provedu ljetni praznici. Da mi bude vruće, da budem sam i slobodan, da nikog ne gnjavim i da nitko ne gnjavi mene.

Kad sam stigao kući, u poštanskom sandučiću čekalo me pismo. Na omotnici nije pisalo ime pošiljaoca, ali jedan pogled na rukopis rekao mi je da je od Sumire. Hijeroglifsko pismo, kompaktno, čvrsto, nepopustljivo. Rukopis koji me podsjećao na žohare što su ih otkrili u

75

egipatskim piramidama. Kao da će se ovaj čas razmiljeti i ponovno iščeznuti u tami povijesti. Rim?

Odložio sam u frižider hranu koju sam kupio u samoposluživanju i natočio veliku čašu ledenog čaja. Sjeo sam na kuhinjski stolac, oštrim nožićem razderao omotnicu i pročitao pismo. Pet listova papira iz rimskog hotela Excelsior, gusto ispisanih plavom tintom sitnim slovima. Mora da je potrajalo dok je toliko napisala. U kutu posljednje stranice tamnjela se mrlja — valjda od kave.

Kako si?

Mogu zamisliti kako si se iznenadio što odjednom primaš pismo od mene iz Rima. Ali ti si tako pribran, vjerojatno treba mnogo više od Rima da te iznenadi. Rim je malo preturističko mjesto. Morala bih otići na Grenland, u Timbaktu ili u Magellanov tjesnac. Premda, mogu ti reći, i meni je samoj teško vjerovati da sam ovdje u Rimu.

Uglavnom, žao mi je što te nisam uspjela izvesti na večeru kao što smo planirali. Ovo putovanje u Europu nalet-jelo je iz vedra neba, odmah nakon što sam se preselila. Nekoliko dana vladala je totalna ludnica — trčala sam izvaditi putovnicu, kupiti kovčege, završiti neke poslove koje sam počela. Pamćenje mi nije baš jaka strana —

tebi to ne trebam govoriti — ali dajem sve od sebe da održim obećanja. Barem ona koja pamtim. Zato ti se i želim ispričati što nisam održala obećanje za večeru.

76

Zbilja mi se sviđa moj novi stan. Selidba je velika gnjavaža (znam da si ti obavio većinu posla, na čemu sam ti zahvalna; ipak je gnjavaža), ali kad se jednom useliš, sasvim je lijepo. Više ne čujem pijetlove kako kukuriču kao u Kiči-đoji nego jata vrana koje dižu galamu kao starice kad nariču. U zoru se vrane sjate u parku Jojogi i deru se kao da je smak svijeta. Ne treba mi budilica, jer me budi njihovo kre-štanje. Zahvaljujući čemu sam sad kao i ti, živim kao kakav poljodjelac, rano u krpe, rano ustajanje. Počela sam shvaćati kako je to kad ti netko telefonira u pola četiri ujutro. Ali tek sam počela shvaćati, da se razumijemo.

Pišem ti ovo pismo u kafiću na otvorenom u pokrajnjoj ulici u Rimu, pijuckam espresso koji je jak kao vražji znoj i imam čudan osjećaj da ja više nisam ja. Teško je to izraziti riječima, ali čini mi se da sam spavala čvrstim snom, a dotle me netko rastavio i na brzinu me ponovno sastavio. Tako se nekako osjećam. Razumiješ što ti želim reći?

Oči mi kažu da sam ja i dalje ona stara ja, ali nešto je drukčije nego obično. Ne da se mogu točno sjetiti kakvo je bilo to "obično".

Otkako sam izašla iz aviona ne mogu se otresti ovog izrazito stvarnog privida dekonstrukcije. Privid? Valjda je to prava riječ...

Dok sjedim ovdje i pitam se "zašto sam od svih mjesta na svijetu basu Rimu?", sve oko mene odjednom mi djeluje nestvarno.

Naravno, ako detaljno analiziram kako sam došla ovamo, mogu to nekako objasniti, ali nagonski osjećam nesigurnost. Ja koja sjedim ovdje i moja slika mene nisu sinkronizirane. Drugim riječima, nema osobite potrebe da budem ovdje, ali ipak sam ovdje. Znam da petljam, ali mislim da me shvaćaš.

Bar jedno mogu sigurno reći: voljela bih da si i ti tu. Iako je Miu sa mnom, usamljena sam jer sam daleko od tebe. Da smo na još većoj udaljenosti, osjećala bih se još usam-ljenije, znam. Voljela bih misliti da i ti osjećaš isto.

No, uglavnom, tu smo Miu i ja, klatimo se po Europi. Ona je morala obaviti neki posao i isprva je namjeravala sama dva tjedna putovati po Italiji i Francuskoj, ali onda mi je predložila da je pratim kao osobna tajnica. Jedno je jutro to jednostavno bubnula i totalno me iznenadila. Imam, doduše, titulu "osobne tajnice", ali mislim da joj nisam od osobite koristi; ipak, iskustvo će mi dobro doći, a Miu mi kaže da je putovanje njezin dar meni jer sam prestala pušiti. Tako se sva muka kroz koju sam prošla na kraju isplatila.

Doletjele smo najprije u Milano, razgledale grad, a onda iznajmile plavi Alfa Romeo, i krenule prema jugu auto-stradom. Obišle smo nekoliko vinarija u Toskani i kad smo obavile poslove, nekoliko smo noći prespavale u zgodnom hotelčiću, a onda otišle u Rim.

Poslovni se razgovori uvijek vode ili na engleskom ili na francuskom, pa se moja uloga svela ni na što, premda je moje znanje talijanskog dobro poslužilo u praktične svrhe na putu. Da smo išli u Španjolsku (ovaj put nažalost ništa od toga), bila bih Miu od veće koristi.

Alfa Romeo koji smo unajmili imao je ručni mjenjač pa od mene nije bilo pomoći. Vozila je samo Miu. Ona može voziti satima i to kao da joj nikad teško ne pada. Toskana je sva u brežuljcima i zavojima, a ona je čudesno spretno mi-78

jenjala brzine; dok sam je gledala (ne šalim se), znali su me prožeti srsi. Biti daleko od Japana, samo biti u njezinoj blizini, i meni vise ništa ne treba. Kad bi to bar moglo zauvijek trajati.

Sljedeći put ću ti pisati što smo sve dobro jeli i pili u Italiji; sad bi mi to oduzelo previše vremena. U Milanu smo obilazile dućane i kupovale. Haljine, cipele, donje rublje. Osim jedne pidžame (zaboravila sam ponijeti pidžamu od kuće), ja nisam kupila ništa.

Nisam imala previše novca, a osim toga vidjela sam toliko predivnih stvari da nisam znala odakle bih počela. U takvim situacijama mojoj sposobnosti prosuđivanja jednostavno pregori osigurač. Zadovoljila sam se time da pratim Miu dok ona kupuje.

Ona je apsolutna kraljica šopinga, bira samo najfinije stvari i kupuje tek nekoliko probranih komada. Kao da uzmeš samo griz od najukusnijeg zalogaja. Elegancija i finoća. Dok sam je gledala kako bira skupe svilene čarape i rublje, stala sam se gušiti. Kapi znoja su mi izbile po čelu. Što je prilično čudno, kad bolje razmisliš.

Naposljetku, ja sam žensko. No, dosta 0 kupovanju — ako budem pisala i 0 tome, pismo će ispasti predugo.

U hotelima odsjedamo u odvojenim sobama. Miu izrazito inzistira na tome. Samo jednom, u Firenci, došlo je do zbrke s rezervacijama i na kraju smo morale dijeliti sobu. U sobi su bila dva kreveta, ali srce mi je skakalo od veselja već zato što spavam u istoj sobi s njom.

Na trenutak sam je vidjela kad je izašla iz kade i omotala se ručnikom i dok se presvlačila. Naravno, pretvarala sam se da ne gledam, zabila sam nos u knjigu, ali malo sam ipak virnula. Miu ima

79

zbilja fenomenalnu figuru. Nije bila potpuno gola, nego u minijaturnom donjem rublju; ipak, od njezinog tijela zastao mi je dah. Vitka linija, čvrsta stražnjica, pravi komad. Voljela bih da si je i ti vidio — iako je malo čudno da ja to kažem.

Zamislila sam da me uza sebe privija to gipko vitko tijelo. Sve moguće opscene slike padale su mi na um dok sam ležala u krevetu, u istoj sobi s njom; i osjetila sam kako me te misli postupno guraju na neko drugo mjesto. Mislim da sam se malo previše uzбудila — iste noći dobila sam men-struaciju, mnogo ranije nego što je trebalo. No, kakva je to gnjavaža bila. Hm. Znam da nema smisla što ti sve ovo govorim. Ali ipak ću nastaviti — bar da stavim sve činjenice na papir.

Sinoć smo u Rimu išle na koncert. Nisam mnogo očekivala, jer sad nije sezona, ali uživale smo u nevjerojatnoj izvedbi. Marta Argerich svirala je Lisztov klavirski koncert br. i. Obožavam tu kompoziciju.

Dirigirao je Giuseppe Sinopoli. Kakva izvedba! Kad slušaš takvu glazbu, nema kunjanja — bila je to apsolutno najoptimističnija i najveli-čanstvenija glazba koju sam ikad čula. Kad bolje razmislim, možda čak malo presavršena za moj ukus. Liszt mora zvučati malo škakljivo, kradomice — kao glazba na seoskoj proslavi. Uklonite teške dijelove i pustite me da uživam u uzbuđenju — to je po mom ukusu. U tome smo se Miu i ja složile. U Veneciji se održava festival Vivaldija i možda odemo onamo. Kao ti i ja o književnosti, Miu i ja možemo pričati o glazbi bez kraja i konca.

80

Ovo pismo se prilično razvlači, ne čini ti se? Jednom kad se dograbim pera i počnem pisati, ne mogu stati na pola puta. Uvijek sam bila takva. Kaže se da pristojno odgojene djevojke nikad ne pometu plesnu dvoranu, ali kad je riječ o pisanju (možda ne samo o pisanju?), manire su mi beznadne. Konobar u bijelom haljetku katkad me pogledava s gađenjam. Ali ruka mi se umara, priznajem.

Osim toga, potrošila sam sav papir.

Miu je otišla posjetiti staru prijateljicu koja živi u Rimu, a ja sam prošvrljala ulicama oko hotela, odlučila se odmoriti u ovom kafiću i sad sjedim tu i pišem ti. Kao da sam na pustom otoku i šaljem ti poruku u boci. Čudno je kako, kad nisam s Miu, nemam želje nikamo ići. Prešla sam cijeli ovaj put do Rima (kamo najvjerojatnije neću više nikad doći), ali jednostavno se ne mogu natjerati da odem razgledavati ruševine — kako se ono točno zovu? — ili one slavne fontane. Pa čak ni da odem u šoping. Sasvim mi je dobro samo sjediti u kafiću, njušiti miris grada, kao kakav pas, slušati glasove i zvukove i promatrati lica ljudi koji prolaze.

I odjednom, dok pišem ovo pismo tebi, ono što sam opisala na početku — onaj čudni dojam da sam demontirana u komade —

počinje blijedjeti. Više me toliko ne smeta. Tako se osjećam i kad te nazovem usred noći pa poslije razgovora izlazim iz telefonske govornice. Možda ti tako djeluješ na mene?

Sto ti misliš? U svakom slučaju, moli se za moju sreću i blagostanje.

Potrebne su mi tvoje molitve.

Bok, za sada.

81

zbilja fenomenalnu figuru. Nije bila potpuno gola, nego u minijaturnom donjem rublju; ipak, od njezinog tijela zastao mi je dah. Vitka linija, čvrsta stražnjica, pravi komad. Voljela bih da si je i ti vidio — iako je malo čudno da ja to kažem.

Zamislila sam da me uza sebe privija to gipko vitko tijelo. Sve moguće opscene slike padale su mi na um dok sam ležala u krevetu, u istoj sobi s njom; i osjetila sam kako me te misli postupno guraju na neko drugo mjesto. Mislim da sam se malo previše uzбудila — iste noći dobila sam men-struaciju, mnogo ranije nego što je trebalo. No, kakva je to gnjavaža bila. Hm. Znam da nema smisla što ti sve ovo govorim. Ali ipak ću nastaviti — bar da stavim sve činjenice na papir.

Sinoć smo u Rimu išle na koncert. Nisam mnogo očekivala, jer sad nije sezona, ali uživale smo u nevjerojatnoj izvedbi. Marta Argerich svirala je Lisztov klavirski koncert br. i. Obožavam tu kompoziciju.

Dirigirao je Giuseppe Sinopoli. Kakva izvedba! Kad slušaš takvu glazbu, nema kunjanja — bila je to apsolutno najoptimističnija i najveli-čanstvenija glazba koju sam ikad čula. Kad bolje razmislim, možda čak malo presavršena za moj ukus. Liszt mora zvučati malo škakljivo, kradomice — kao glazba na seoskoj proslavi. Uklonite teške dijelove i pustite me da uživam u uzbuđenju — to je po mom ukusu. U tome smo se Miu i ja složile. U Veneciji se održava festival Vivaldija i možda odemo onamo. Kao ti i ja o književnosti, Miu i ja možemo pričati o glazbi bez kraja i konca.

80

Ovo pismo se prilično razvlači, ne čini ti se? Jednom kad se dograbim pera i počnem pisati, ne mogu stati na pola puta. Uvijek sam bila takva. Kaže se da pristojno odgojene djevojke nikad ne pometu plesnu dvoranu, ali kad je riječ o pisanju (možda ne samo o pisanju?), manire su mi beznadne. Konobar u bijelom haljetku katkad me pogledava s gađenjam. Ali ruka mi se umara, priznajem.

Osim toga, potrošila sam sav papir.

Miu je otišla posjetiti staru prijateljicu koja živi u Rimu, a ja sam prošvrljala ulicama oko hotela, odlučila se odmoriti u ovom kafiću i sad sjedim tu i pišem ti. Kao da sam na pustom otoku i šaljem ti poruku u boci. Čudno je kako, kad nisam s Miu, nemam želje nikamo ići. Prešla sam cijeli ovaj put do Rima (kamo najvjerojatnije neću više nikad doći), ali jednostavno se ne mogu natjerati da odem razgledavati ruševine — kako se ono točno zovu? — ili one slavne fontane. Pa čak ni da odem u šoping. Sasvim mi je dobro samo sjediti u kafiću, njušiti miris grada, kao kakav pas, slušati glasove i zvukove i promatrati lica ljudi koji prolaze.

I odjednom, dok pišem ovo pismo tebi, ono što sam opisala na početku — onaj čudni dojam da sam demontirana u komade —

počinje blijedjeti. Više me toliko ne smeta. Tako se osjećam i kad te nazovem usred noći pa poslije razgovora izlazim iz telefonske govornice. Možda ti tako djeluješ na mene?

Sto ti misliš? U svakom slučaju, moli se za moju sreću i blagostanje.

Potrebne su mi tvoje molitve.

Bok, za sada.

81

P.S. Vjerojatno se vraćam oko 15. kolovoza. Onda možemo zajedno večerati — obećavam! — prije kraja ljeta.

Pet dana kasnije stiglo je drugo pismo, ovaj put iz nekog zabačenog sela u Francuskoj. Kraće od prvoga. Miu i Su-mire ostavile su rent-a-car u Rimu i oputovale vlakom u Veneciju. Tamo su dva puna dana slušale Vivaldija. Koncerti su se uglavnom održavali u crkvi gdje je Vivaldi služio kao svećenik. "Što se mene tiče, dosta mi je Vivaldija za sljedećih šest mjeseci", pisala mi je Sumire. Slasne venecijanske morske specijalitete na žaru opisala je tako realistično da sam poželio odjuriti onamo i sam ih kušati.

Iz Venecije su se Miu i Sumire vratile u Milano, a onda odletjele u Pariz. U Parizu su kratko predahnule, još malo kupovale, a potom se ukrcale u vlak za Burgundiju. Miuin dobar prijatelj bio je vlasnik goleme kuće, zapravo cijelog imanja, gdje su odsjeli. Kao i u Italiji, Miu je poslom obišla nekoliko malih vinarija. Svako slobodno poslijepodne ponijele bi ručak u košari za piknik i šetale okolnim šumama. Uz bocu-dvije vina da zaokruže obrok, naravno. "Vino je ovdje božanstveno", pisala je Sumire.

Međutim, čini se da se naš prvotni plan da se vratimo u Japan 15.

kolovoza mijenja. Kad obavimo posao u Francuskoj, možda odemo na kraći odmor na jedan grčki otok. Neki gospodin iz Engleske kojeg smo slučajno ovdje upoznale — i to pravi gospodin — ima vilu na otoku i pozvao nas je da boravimo ondje koliko god dugo želimo. Sjajna vijest! I Miu se sviđa ta ideja. Treba nam odmor od posla, da se

82

opustimo i ne radimo ništa. Da nas dvije ležimo na snježnobijelim egejskim plažama, dva para prekrasnih grudi uperenih prema suncu, da pijuckamo vino s mirisom borove smole i samo gledamo kako iznad nas plove oblaci. Ne zvuči li to prekrasno?

Zbilja zvuči prekrasno, pomislio sam.

To sam poslijepodne otišao na bazen i malo se probrč-kao, a na putu kući svratio u ugodno klimatizirani kafić i tamo čitao oko sat vremena. Kad sam se vratio kući, preslušao sam obje strane stare plejke Ten Years After i za to vrijeme ispeglao tri košulje. Kad sam završio s glačanjem, popio sam malo jeftinog vina koje sam kupio na rasprodaji, pomiješanog s Perrierom, i gledao nogometnu utakmicu koju sam snimio na video. Kod svakog dodavanja za koje sam mislio da je loše izvedeno, vrtio sam glavom i uzdisao. Suditi greškama neznanaca lako je — i vrlo ugodno.

Nakon utakmice zavalio sam se u stolac, zagledao u strop i zamislio Sumire u selu u Francuskoj. Sad je valjda već na svom grčkom otoku. Leži na plaži i gleda kako oblaci prolaze. U svakom slučaju, daleko je od mene. Rim, Grčka, Timbuktu, Aruanda — potpuno je svejedno. Ona je jako, jako daleko. I to je po svoj prilici u kratkim crtama moja budućnost: Sumire će se sve više udaljavati od mene.

To me rastužilo. Osjećao sam se kao besmisleni kukac koji se tko zna zašto priljepio za visoki kameni zid za vjetrovite noći, bez planova, bez uvjerenja. Sumire kaže da joj nedostajem. Ali ona ima Miu. Ja nemam nikoga. Sve što imam sam — ja. Kao i uvijek.

Sumire se nije vratila 15. kolovoza. Na njezinom se telefonu i dalje javljala kratka poruka "Na putu sam". Jedna od prvih stvari koje je kupila kad se uselila u novi stan bio je telefon sa sekretaricom. Tako da ne mora za kišnih noći izlaziti s kišobranom u ruci i tražiti telefonsku govornicu. Ideja koju sam potpuno odobravao. Poruku nisam ostavio.

Nazvao sam je ponovno 18. i čuo istu poruku. Nakon beživotna zvučnog signala ostavio sam ime i jednostavnu poruku neka me nazove kad se vrati. Očito se ona i Miu predobro zabavljaju na grčkom otoku pa im se još ne ide kući.

U razmaku između dva poziva, održao sam jedan nogometni trening u školi i jednom spavao sa svojom djevojkom. Lijepo je pocrnjela jer se upravo vratila s odmora na Baliu gdje je bila s mužem i dvoje djece. Dok sam je držao u naručju, mislio sam na Sumire na grčkom otoku. Dok sam bio u njoj, nisam mogao a da ne zamišljam Su-mirino tijelo.

Da ne poznajem Sumire, lako bih se mogao zagrijati za ovu ženu, sedam godina stariju od mene (čiji je sin jedan od mojih učenika).

Bila je zgodna, energična, srdačna. Malo se previše šminkala za moj ukus, ali lijepo se odijevala. Grizla se zbog nešto suvišnih kilograma, ali nepotrebno. Meni svakako nije padalo na pamet da se žalim na njezinu seksi figuru. Znala je sve moje želje, sve što hoću i što neću. Znala je točno koliko daleko treba ići i kad treba stati — u krevetu i izvan njega. Uz nju sam se osjećao kao da letim prvom klasom.

84

"Nisam spavala s mužem gotovo godinu dana", povjerila mi je dok mi je ležala u naručju. "Postojiš samo ti."

Ali nisam je mogao voljeti. Iz nekog razloga, jednostavno nisam mogao s njom postići onu bezuvjetnu, prirodnu intimnost koju sam dijelio sa Sumire. Uvijek nas je dijelila tanka prozirna koprena.

Vidljiva ili ne, prepreka je postojala. Svaki čas bi zanijemili u nelagodnom tajcu — osobito na rastanku. To se meni i Sumire nije moglo dogoditi. Kad god sam bio s tom ženom, potvrđivala se neosporna činjenica: više nego ikad trebala mi je Sumire.

Kad je otišla, izašao sam na šetnju sam, neko vrijeme besciljno lunjao, a onda svratio u bar kraj kolodvora i popio Canadian Club s ledom. Kao i uvijek u ovakvoj situaciji, osjećao sam se kao najjadniji čovjek na svijetu. Naglo sam iskapio čašu i naručio još jedno piće.

Sklopio sam oči i mislio na Sumire. Sumire u toplesu kako se sunča na bijelom pijesku grčkog otoka. Za stolom kraj mene četiri studenta i studentice pili su pivo, smijali se na sav glas i općenito se izvrsno zabavljali. Svirala je stara stvar Hueya Lewisa and the News. U zraku je mirisalo na pizzu koja se peče.

Kamo je nestala moja mladost?, odjednom sam pomislio. Jer, završila je, nije li? Kao da sam još jučer bio tek napola odrastao.

Huey Lewis and the News u to su vrijeme imali nekoliko hitova.

Prije ne tako mnogo godina. A sad sam tu, u zatvorenom krugu, vrtim se u prazno. Znam da nikamo ne idem, a ipak se vrtim.

Moram. Moram ili ne bih mogao preživjeti.

Te noći nazvali su me iz Grčke. U dva u noći. Ali na telefonu nije bila Sumire. Zvala me Miu.

Najprije sam čuo duboki muški glas kako na engleskom s jakim naglaskom ponavlja moje ime, a onda viče "Dobro su me spojili, da?" Probudio sam se iz dubokog sna. U glavi mi je šumjela praznina, kao rižino polje usred kišne oluje, i nisam nikako mogao povezati što se događa. Na plahtama se još zadržala blijeda uspomena na vođenje ljubavi tog poslijepodneva, a realnost kao da se pomaknula korak ustranu, kao džemper s krivo zakopčanim gumbima. Muški je glas opet ponovio moje ime. "Dobro su me spojili, da?"

"Da, jesu", odgovorio sam. Ime nije zvučalo kao moje, ali što se može. Jedno sam vrijeme čuo samo buku u kanalu, kao da se sudaraju dvije različite mase zraka. To me valjda Sumire zove iz Grčke, pomislio sam. Malo sam odmaknuo slušalicu od uha, očekujući njezin glas. Ali glas koji sam tad začuo nije pripadao Sumire, nego Miu. "Vjerojatno ste čuli za mene od Sumire?"

"Jesam", odgovorio sam.

Glas joj se na telefonu izobličio zbog djelovanja neke udaljene anorganske tvari, ali ipak sam u njemu naslutio 87

napetost. Nešto kruto i tvrdo kao da se kroz telefon ulilo u moju sobu, poput oblaka suhog leda, i posve me razbudilo. Naglo sam se uspravio u krevetu i čvršće stegnuo slušalicu.

"Moram brzo govoriti", bez daha je rekla Miu. "Zovem s otoka u Grčkoj, a odavde je gotovo nemoguće dobiti vezu s Tokijom. A ako je i dobijete, puca. Ne znam koliko sam puta pokušavala dok konačno nisam uspjela. Zato ću sad preskočiti formalnosti i prijeći odmah na stvar, ako se slažete?"

"Slažem se", rekao sam.

"Možete doći ovamo?"

"Ovamo, mislite u Grčku?"

"Da. Što prije."

Izlanuo sam prvo što mi je palo na pamet. "Je li se nešto dogodilo Sumire?"

Stanka u kojoj je Miu udahнула. "Još ne znam. Ali mislim da bi ona voljela da dođete. Sigurna sam u to."

"Mislite da bi voljela?"

"Ne mogu sad u to ulaziti preko telefona. Veza može svaki čas puknuti, a osim toga, problem je osjetljiv i radije bih o tome razgovarala u četiri oka. Platit ću vam povratnu kartu. Samo dođite.

Što prije to bolje. Samo kupite kartu. Prve klase, kakvu god hoćete."

Novo je polugodište u školi počinjalo za deset dana. Do onda se moram vratiti, ali ako mi se prohtije, putovanje do Grčke i natrag nipošto nije neizvedivo. Imao sam dužnost za vrijeme praznika dvaput navratiti u školu da nešto obavim, ali sigurno ću naći nekoga da me zamijeni.

"Mislim da mogu doći", rekao sam. "Da, mislim da mogu. Ali, kamo bih to točno trebao doći?"

Rekla mi je kako se otok zove. Zapisao sam što mi je rekla na unutarnju stranu korica knjige na mom noćnom ormariću. Ime mi je zvučalo mutno poznato. "Letite iz Atene na Rodos, a onda uzmete trajekt. Na otok voze dva trajekta dnevno, jedan ujutro, a jedan uvečer. Sići ću u luku dočekati svaki trajekt. Hoćete li doći?"

"Mislim da ću nekako to izvesti. Samo što..." zaustio sam i linija se prekinula. Odjednom, nasilno, kao da je netko sjekirom presjekao konop. I ponovno onaj sablasni šum. Nadajući se da će se veza ponovno uspostaviti, još sam minutu sjedio sa slušalicom priljubljenom uz uho i čekao, ali čuo sam samo resku škripu.

Spustio sam slušalicu i ustao iz kreveta. U kuhinji sam popio čašu ledenog čaja i naslonio se na frižider pokušavajući pribрати misli.

Hoću li se zbilja ukrcati na avion i odletjeti čak do Grčke?

Odgovor je glasio da. Nisam imao izbora.

Izvadio sam s police veliki atlas svijeta da pronađem otok čije mi je ime Miu rekla. Otok je kraj Rodosa, rekla mi je, ali nije ga lako pronaći među milijunima otoka što su is-točkali Egejsko more.

Napokon sam razabrao ime koje tražim, ispisano najsitnijim slovima. Otočić blizu turske granice. Tako malen da se na karti ne vidi kakvog je oblika. Izvukao sam putovnicu iz ladice i provjerio vrijedi li još. Potom sam skupio svu gotovinu koju sam imao u kući i strpao je u lisnicu. Nije baš bilo mnogo, ali mogu ujutro rao sam se bar donekle informirati o zemlji u koju idem — o valuti, klimi, najosnovnijim stvarima. Osim povijesti drevne Grčke i klasične drame, vrlo sam malo znao o toj zemlji. Otprilike onoliko koliko sam

znao o topografiji Jupitera ili sustavu hlađenja na Ferrariju. Nikad u životu nisam razmišljao o mogućnosti da posjetim Grčku. Barem ne do dva ujutro tog određenog dana.

Malo prije podneva telefonirao sam kolegici iz škole. Rođak mi je doživio nezgodu, rekao sam joj, pa moram otputovati iz Tokija na otprilike tjedan dana i zanima me bi li me mogla zamijeniti u školi dok se ne vratim. Nema problema, odgovorila je. Priskakali smo jedno drugom u više navrata, nije to bilo ništa posebno. "Kamo ideš?" pitala me. "U Šikoku", odgovorio sam. Nisam joj baš mogao priznati da sam se uputio u Grčku.

"Baš mi je žao", rekla je. "U svakom slučaju, gledaj se vratiti na vrijeme za početak novog polugodišta. I donesi mi neki suvenirčić, ako može, u redu?"

"Naravno da hoću", rekao sam. Kasnije ću smisliti kako to riješiti.

Otišao sam u čekaonicu biznis klase, uvalio se u naslonjač i malo odrijemao nemirnim snom. Svijet je prestao djelovati realno. Boje su bile neprirodne, pojedinosti nezgrapne. Na pozadini od papier-machea visjele su zvijezde od aluminijske folije. Vidjelo se ljepilo i glavice čavala kojima je sve to skucano. Do svijesti su mi povremeno dopirale aerodromske obavijesti. "Svi putnici za let 275

Air Francea za Pariz..." Usred tog nesuvislog sna — ili varljive jave — mislio sam na Sumire. Poput nekog doku-

mentarca 0 davnoj prošlosti, u misli su mi navirali djelići vremena i prostora što smo ih dijelili. U gužvi aerodroma, po kojem su bezglavo jurili putnici, svijet koji sam dijelio sa Sumire djelovao je otrcano, bespomoćno, nesigurno. Ni ona ni ja nismo znali ništa zbilja važno, niti smo bili u stanju to ispraviti. Ni na što čvrsto nismo se mogli osloniti. Bili smo gotovo beskonačne ništice, samo jedna mala bića što tonu iz jedne vrste zaborava u drugu.

Probudio sam se u neugodnom znoju, košulje zalijepljene za prsa.

Tijelo mi je klonulo, noge otekle. Osjećao sam se kao da sam progutao cijelo oblačno nebo. Bit će da sam probljedio. Jedna me aerodromska domaćica zabrinuto upitala je li mi zlo. "Dobro mi je", odgovorio sam, "samo mi teško pada ova vrućina." Želite li nešto hladno popiti? upitala me. Na trenutak sam razmislio i naručio pivo. Donijela mi je rashlađeni osvježavajući rupčić, Hei-neken i vrećicu slanih kikirikija. Kad sam obrisao znojno lice i popio pola piva, osjećao sam se bolje. I uspio sam malo i odspavati.

Avion je poletio iz Narite gotovo točno na vrijeme i krenuo preko pola u Amsterdam. Htio sam još spavati, pa sam popio nekoliko viskija, a kad sam se probudio, nešto sam prigrizao za večeru.

Nisam bio baš pri apetitu pa sam preskočio doručak. Želio sam isprazniti um od misli i sve vrijeme dok sam bio budan, čitao sam Conrada.

U Amsterdamu sam prešao na drugi avion, sletio u Atenu, otišao na terminal za domaće letove i, gotovo bez trenutka čekanja, ukrcao se na 727 za Rodos. U avion su se nagurali mladi ljudi iz svih mogućih zemalja. Svi su bili preplanuli, u majicama ili trapericama odrezanih noga-93

vica. Momci su uglavnom pustili brade (ili su se možda zaboravili obrijati) i raščupanu kosu vezali u konjski rep. Odjeven u bež hlače, bijelu polo-majicu kratkih rukava i tamnoplavi pamučni sako, napadno sam odskakao od okoline. Čak sam zaboravio ponijeti sunčane naočale. Ali tko bi mi to mogao predbaciti? Prije samo nekoliko sati bio sam u svom stanu u Kunitači i razmišljao kad da bacim

smeće.

Na aerodromu na Rodosu raspitao sam se na informacijama gdje mogu uhvatiti trajekt za otok. Trajekt je stajao u obližnjoj luci. Ako požurim, možda stignem na večernju liniju. "Dogodi li se kad da ponestane karata?" upitao sam, za svaki slučaj. Žena neodređenih godina i šiljata nosa na informacijama namrštila se i nehajno odmahнула rukom. "Uvijek se može još jedan stisnuti", odgovorila je. "Nije to dizalo."

Zaustavio sam taksi i uputio se prema luci. Žuri mi se, rekao sam vozaču, ali on kao da nije shvatio što mu govorim. U taksiju nije bilo klima uređaja i vrući prašnjavi vjetar puhao je kroz otvoren prozor. Vozač je na nezgrapnom, iskrivljenom engleskom cijelo vrijeme kao navijen vrtio turobnu tužbalicu o euro dolaru. Puštao sam uljudne zvukove da pokažem kako pratim što govori, ali zapravo ga nisam slušao. Umjesto toga škiljio sam u jarku scenografiju Rodosa koja je promicala kraj prozora. Na nebu nije bilo ni oblačka, ni primisli na kišu. Sunce je pržilo kamene zidove kuća. Sloj prašine prekrivao je čvornovato drveće kraj ceste, a u sjeni drveća ili pod šatorima sjedili su ljudi i gotovo nijemo promatrali svijet. Počeo sam se pitati jesam

94

li na pravom mjestu. Šareni znakovi ispisani grčkim pismom koji su reklamirali cigarete i uzo, načičkani uz cestu od aerodroma do grada, upućivali su da sam — bez sumnje — u Grčkoj.

Večernji je trajekt još bio na vezu u luci. Brod je bio veći no što sam očekivao. Na krmi, u prostoru za vozila, već su stajala dva kamiona srednje veličine natovarena hranom i raznim teretom i jedan stari Peugeot, čekajući da se brod otisne od obale. Kupio sam kartu i popeo se na palubu, i tek što sam se smjestio na ležaljci, odvezali su konope i motor je s urlikom oživio. Uzdahnuo sam i pogledao u nebo. Sad sam mogao samo čekati da me brod odveze kamo moram ići.

Skinuo sam znojni, prašnjavi pamučni sako, presavio ga i strpao u torbu. Bilo je pet poslijepodne, ali sunce je još blještalo usred neba neizdržljivim sjajem. Ispod platnene tende zapuhivao me vjetrić s pramca i polako, polako počeo sam se smirivati. Sumorni osjećaji koji su me obuzeli u čekaonici na aerodromu Narita posve su iščeznuli. Premda mi je još ostao gorak okus.

Na brodu se, osim mene, našla još samo šačica turista, što je značilo da otok na koji putujem nije omiljeno turističko odredište. Putnici su većinom bili domaći, uglavnom starci koji su nešto obavili na Rodosu i sad se vraćaju kući. Kupljene stvari pažljivo su držali kraj nogu poput osjetljivih životinjica. Starci su imali borama duboko iz-brazdana i kamena lica kao da su im žestoko sunce i cijeli vijek rintanja izbrisali svaki izraz.

Na brodu je bilo i nekoliko mladih vojnika. I dva hipija, 95 koja su sjedila na palubi kraj svojih teških ruksaka. Obojica mršavih nogu i kisela izraza.

Bila je tu i mlada Grkinja u dugoj suknji. Bila je vrlo lijepa, dubokih tamnih očiju. Duga joj je kosa lepršala na povjetarcu dok je pričala s prijateljicom. U kutovima usana poigravao joj je blag smiješak kao da će se svaki čas dogoditi nešto prekrasno. Zlatne naušnice jasno su se svjetlucale na suncu. Mladi vojnici naslanjali su se na ogradu i pušili, držeći se nezainteresirano, samo bi tu i tamo bacili pogled prema djevojci.

Pijuckao sam limunadu koju sam kupio u brodskom dućanu i zurio u duboko modro more i sićušne otoke koji su promicali. Mnogi od njih nisu ni bili otoci, nego hridi u moru, gole i puste. Bijeli su galebovi počivali na vrhovima hridi i pogledom tražili ribu u moru.

Ptice nisu obraćale pozornost na naš brod. U podnožju stijenja lomili su se valovi, tvoreći zasljepljujuće bijeli rub pjene.

Povremeno sam zapažao pokoji naseljeni otok. Obrastalo ga je drveće otporna izgleda, a po padinama su se rasule bijele kuće. U lučici su poskakivale barke vedrih boja, a visoki su im jarboli opisivali lukove dok su se ljuljali na valovima.

Naborani starac koji je sjedio kraj mene ponudio me cigaretom.

Hvala, nasmiješio sam se i odmahnuo rukom, ali ne pušim. Umjesto toga ponudio mi je pločicu žvakaće gume. Zahvalno sam je uzeo i nastavio zuriti u more dok sam žvakao.

Kad je trajekt stigao do otoka, već je bilo prošlo sedam. Jarko je sunce prošlo zenit, ali nebo se žarilo kao i prije, a ljetno je svjetlo još snažnije blještalo. Kao na velikoj ploči s imenom na kućnim vratima, ime otoka kočilo se ispi-96

sano divovskim slovima na bijelom zidu zgrade u luci. Brod je polako pristao uz molo i putnici su se jedan po jedan zaputili niz

stube s prtljagom u ruci. Ljudi koji su došli dočekati brod sjedili su u kafiću na otvorenom u luci i tamo čekali dok ne prepoznaju one po koje su došli.

Čim sam se iskrcao, pogledom sam potražio Miu. Ali nisam vidio nikog tko bi odgovarao njezinu opisu. Prišlo mi je nekoliko vlasnika apartmana koji su me pitali tražim li gdje ću prenoćiti. "Ne, ne treba mi soba", rekao sam svaki put, zatresavši glavom. Ipak, svaki od njih prije odlaska mi je dao svoju posjetnicu.

Putnici koji su sa mnom sišli s broda raštrkali su se u svim smjerovima. Oni koji su bili kupovati polako su otkli-mali kućama, turisti su se uputili u hotele i apartmane. Tko je dočekao prijatelja, čvrsto bi ga zagrlio ili se rukovao te bi otišli svojim putem. Dva kamiona i Peugeot iskricali su se s broda, istovarili teret i odgrmjeli u daljinu. Razišli su se čak i psi i mačke što su se ondje skupili iz znatiželje. Ostala je samo šačica preplanulih besposlenih starčića kojima se ama baš nikamo ne žuri. I ja sa svojom sportskom torbom, u potpunom neskladu s okolinom.

Sjeo sam za stol u kafić i naručio ledeni čaj, pitajući se što da počnem. Nisam baš mogao bogzna što. Bližila se noć, a ja ništa nisam znao ni o otoku ni gdje se što nalazi. Ako netko ubrzo ne dođe, uzet ću sobu i sutra ujutro ponovno doći u luku u nadi da ću se sresti s Miu. Kako sam čuo od Sumire, Miu je metodična žena pa nisam mogao vjerovati da me iznevjerila. Ako nije došla u luku, sigurno za to postoji valjano objašnjenje. Možda Miu nije mislila da ću ovako brzo stići.

Umirao sam od gladi. Tako sam užasno bio gladan da mi se činilo da se to vidi na meni. Sav taj svjež i morski zrak valjda mi je natjerao tijelo da shvati kako od jutra nije dobilo nikakve hrane. Ipak, nisam htio propustiti Miu, pa sam odlučio još pričekati u kafiću. Svako malo prošao bi neki mještatinin i znatiželjno me odmjerio.

U kiosku kraj kafića kupio sam mali prospekt na engleskom o povijesti i zemljopisu otoka. Listao sam ga dok sam pijuckao nevjerojatno bezukusan ledeni čaj. Broj stanovnika otoka kretao se od tri do šest tisuća, ovisno o godišnjem dobu. Stanovništvo je raslo ljeti, kad su dolazili turisti, smanjivalo se zimi kad su se ljudi otiskivali u svijet u potrazi za poslom. Na otoku nije bilo spomena vrijedne industrije, a i poljoprivreda je bila prilično ograničena —

masline i nekoliko vrsta voća. I ribolov i spužvarenje. Zato su od početka dvadesetog stoljeća otočani većinom selili u Ameriku. Veći ih se dio nastanio u Floridi, gdje su mogli iskoristiti svoje ribarske i spužvarske vještine. Na Floridi se čak jedan grad zvao isto kao i otok.

Na vrhu brijega stajao je vojni radar. Tik do gradske luke bila je druga, manja luka u koju su pristajali vojni patrolni čamci. S

obzirom na to da je turska granica u blizini, Grci su htjeli spriječiti nelegalne prelaske granice i krijumčarenje. Zato je u gradu i bilo vojnika. Kad god je došlo do sukoba s Turskom — manji su okršaji izbijali svaki čas — promet se u luci pojačavao.

Prije više od dvije tisuće godina, kad je grčka civilizacija dosegla vrhunac, ovaj je otok, smješten uz glavni pomorski put prema Aziji, cvao kao trgovačko središte. U to su doba brežuljci još bili obrasli lisnatim, zelenim stablima koja su se rabila u rastućoj brodogradnji. Ali kad je grčka civilizacija počela propadati i sva su stabla posjekli (a obilno se zelenilo nikad više nije razlistalo), otok je brzo zapao u gospodarsku krizu. Naposljetku su došli Turci. U prospektu je pisalo da su vladali drakonski. Ako im nešto nije bilo po volji, rezali su ljudima uši i noseve kao da obrezuju lozu. Potkraj devetnaestog stoljeća, nakon bezbrojnih krvavih bitaka, otok je naposljetku izborio neovisnost od Turske i bijelo-plava grčka zastava zavijorila je nad lukom. Onda je došao Hitler. Nijemci su sagradili radar i meteorološku postaju na vrhu brijega da nadziru okolno more jer je s

brda pucao najbolji mogući vidik. Engleske zračne snage smještene na Malti bombardirale su postaju. Bombardirale su i luku i brda, pritom potopile znatan broj nedužnih ribarskih brodova i pobile nešto ribara, ni krivih ni dužnih. U napadu je poginulo više Grka nego Nijemaca pa su neki starosjedioci još zamjerali Englezima taj incident.

Kao na većini grčkih otoka, ravnog je tla bilo malo, uglavnom strma, teško dostupna brda i samo jedan grad uz obalu, južno od luke. Podalje od grada sterala se lijepa, mirna plaža, ali do nje se moralo pentrati preko strmog brda. Plaže na lako dostupnim mjestima nisu bile tako lijepe, a vjerojatno zato broj turista nije rastao. Visoko u brdima uzdizalo se nekoliko manastira, ali monasi su se pokoravali strogim pravilima i nisu primali posjete.

Koliko sam saznao iz prospekta, bio je ovo prilično tipičan grčki otok. Iz nekog razloga, međutim, Englezi su ga smatrali posebno šarmantnim (Britanci su doista pomalo

ekscentrični) i, zaneseni ljepotom mjesta, sagradili naselje ljetnikovaca na povišenu mjestu uz luku. Potkraj šezdesetih tamo je živjelo nekoliko britanskih pisaca koji su pisali romane gledajući modro more i bijele oblake. Nekoliko je tih književnih djela postiglo znatan uspjeh kod kritike, zbog čega je otok među britanskim literatima stekao glas romantičnog mjesta. Za taj uvaženi vid kulturnog života otoka, međutim, mjesnim se Grcima živo fućkalo.

Sve sam to pročitao da zaboravim koliko sam gladan. Odložio sam prospekt i ponovno se ogledao oko sebe. Starci koji su sjedili u kafiću netremice su zurili u more kao da sudjeluju u natjecanju tko će duže piljiti. Već je bilo osam i glad mi se polako pretvarala u nešto blizu tjelesnoj boli. Odnekud me zapahnuo miris pečenog mesa i ribe na žaru i zavrnuo mi utrobom poput dobroćudnog mučitelja. To više nisam mogao izdržati pa sam ustao. Baš kad sam uzeo torbu da krenem u potragu za restoranom, preda mnom se nečujno ukazala žena.

Sunce koje je napokon tonulo u more sjalo je ravno na ženu čija je do koljena duga bijela suknja lagano lepršala dok je silazila kamenim stubama. Noge u malim tenisi-cama bile su joj mladenačke. Na sebi je imala laganu zelenu bluzu bez rukava i šešir uskog oboda, a preko ramena je prebacila platnenu torbicu. Hodala je tako prirodno, tako obično, da se stopila s okolinom i isprva sam mislio da je domaća. Ali išla je ravno prema meni i, dok mi se približavala, razabrao sam njezine azijske crte. Gotovo 100

refleksno sam sjeo, onda ponovno ustao. Žena je skinula sunčane naočale i izgovorila moje ime.

"Zao mi je što kasnim", rekla je. "Morala sam ići na policiju i papirologija je strašno dugo trajala. A nisam ni sanjala da ćete već danas stići. Mislila sam, najranije sutra u podne."

"Stigao sam na sve letove", rekao sam. Na policiju?

Miu je pogledala ravno u mene i blijedo se nasmiješila. "Ako se slažete, mogli bismo otići nešto pojesti i razgovarati uz jelo. Danas sam stigla samo doručkovati. A vi? Jeste li gladni?"

"Kao vuk", rekao sam.

Povela me u tavernu u pokrajnjoj ulici uz luku. Kraj ulaza je stajao roštilj s užarenim ugljenom, a na željeznoj su se rešetki pržile svježe

ribe i drugi morski specijaliteti. Volite li ribu? upitala me i rekao sam da volim. Miu je pozvala konobara i naručila natučajući grčki.

Najprije nam je donio bocu bijelog vina, kruh i masline. Bez nazdravljanja i bilo kakvog prenemaganja, natočili smo vino u čaše i počeli piti. Da umirim grčeve od gladi, prožvakao sam nešto grubog kruha i nekoliko maslina.

Miu je bila prekrasna. Ta jednostavna i jasna činjenica prvo me se dojmila. Ne, možda nije bila tako jasna i jednostavna. Možda sam bio u strašnoj zabludi. Možda sam iz nekog razloga uvučen u nečiji san koji se odvija nepromjenjivim tokom. Sad kad o tome mislim, ne mogu isključiti tu mogućnost. Sigurno je jedino da sam je u tom trenutku doživio kao iznimno lijepu ženu.

101

Na tankim je prstima Miu nosila nekoliko prstenova. Jedan od njih bio je jednostavni zlatni vjenčani prsten. Dok sam u mislima na brzinu sređivao prve dojmove o njoj, ona me gledala blagim očima i povremeno otpijala gutljaj vina.

"Čini mi se kao da se već poznajemo" rekla je. "Možda zato što neprestano slušam o vama."

"Sumire je i meni mnogo pričala o vama", rekao sam.

Miu se ozarila. Kad se smiješila, samo kad se smiješila, u kutovima očiju pojavljivale su joj se šarmantne boriće. "Dakle, možemo preskočiti upoznavanje."

Kimnuo sam.

Kod Miu mi se najviše svidjelo što nije skrivala svoje godine. Prema Sumire bilo joj je trideset osam ili trideset devet godina. Tako je baš i izgledala. S tom vitkom, kompaktnom figurom, uz malo šminke mogla je mirno proći kao da joj je dvadeset osam, dvadeset devet.

Ali nije se trudila. Miu je dopuštala godinama da prirodno isplutaju na površinu, prihvaćala ih kakve jesu i s njima se pomirila.

Miu je ubacila maslinu u usta, uhvatila košticu među prste i, poput pjesnika koji je besprijeckorno riješio punk-tuaciju, graciozno je bacila u pepeljaru.

"Žao mi je što sam vam telefonirala usred noći", rekla je. "Voljela bih da sam vam bolje objasnila o čemu se radi, ali bila sam strašno uzrujana i nisam znala odakle da počnem. Još se nisam sasvim smirila, ali u međuvremenu sam se ipak malko pribrala."

"Za boga miloga, pa što se dogodilo?" upitao sam.

Miu je položila ruke na stol i sklopila ih, razdvojila, a onda ponovno sklopila.

102

"Sumire je nestala." "Nestala?"

"Kao da je isparila", reče Miu. Otpila je gutljaj vina. Nastavila je:

"Duga je to priča pa mislim da je najbolje da počnem od početka i ispričam sve po redu. Inače bi se mogle pogubiti nijanse. Sama je priča vrlo suptilna. Ali, idemo najprije jesti. Sad više nije važna svaka sekunda, a teško je logično razmišljati kad je čovjek gladan.

Osim toga, ovdje je malko prebučno za razgovor."

Restoran je bio pun Grka koji su gestikulirali i na sav glas razgovarali. Da se ne bismo morali dovikivati, Miu i ja nagnuli smo se jedno prema drugom preko stola i približili glave dok smo razgovarali. Ubrzo nam je konobar donio punu zdjelu grčke salate i veliku bijelu ribu na žaru. Miu je lagano posolila ribu, iscijedila na nju pola limuna i kap-nula nekoliko kapi maslinova ulja na svoju porciju. Ja sam učinio isto. Jedno vrijeme usredotočili smo se na jelo.

Kao što je rekla, prve stvari prve. Morali smo utažiti glad.

Koliko dugo možete ostati ovdje? upitala me. Novo polugodište počinje za tjedan dana, odgovorio sam, tako da se do tada moram vratiti. Inače bi se stvari mogle za-komplicirati. Miu je s razumijevanjem kimnula. Skupila je usnice i kao da je o nečem razmišljala. Nije rekla ništa predvidljivo, kao "ne brinite se, do onda ćete se sigurno vratiti", ili "pitam se hoće li se do tada sve riješiti".

Došla je do nekog svog, privatnog zaključka koji je spremila u ladicu i šutke se vratila jelu.

Nakon objeda, dok smo pili kavu, Miu je spomenula pitanje troška za avionsku kartu. Mogu li vam iznos dati u putničkim čekovima?

pitata me. Ili da vam novac preba-

103

cim na račun u jenima kad se vratite u Tokio. Što vam je draže?

Nisam kratak s novcem, odgovorio sam, mogu sam platiti kartu. Ali Miu je inzistirala da plati ona. Ja sam tražila da dođete, rekla je.

Zatresao sam glavom. "Ne glumim finoću niti išta takvo. Da je prošlo još malo vremena, vjerojatno bih sam od sebe došao ovamo.

To vam hoću reći."

Miu je o tome kratko razmislila i kimnula. "Vrlo sam vam zahvalna.

Što ste došli. Ne mogu vam reći koliko."

Kad smo izašli iz restorana, nebo su obilile jarke boje. Zrak se tako zgusnuo da sam imao osjećaj kako će mi se pluća, ako udahnem, obojiti istim tonom modre. Prve su sitne zvijezde zatreperile na nebu. Jedva dočekavši kraj dugog ljetnog dana, mještani su izašli poslije večere na promenade oko luke. Obitelji, parovi, skupine prijatelja. Ulicama se provlačio blagi miris oseke na kraju dana. Miu i ja prošetali smo gradom. Na desnoj strani ulice poredali su se dućani, hotelčići i restorani sa stolovima na pločniku. Primamljivo žuto svjetlo sjalo je iza malih prozora zakrivenih škurama, a s radija je dopirala grčka glazba. S lijeve strane prostiralo se more, a tamni su valovi ravnomjerno tukli o obalu.

"Još malo pa se cesta počinje uspinjati", reče Miu. "Možemo se popeti strmim stubama ili blagom uzbrdicom. Stubama je brže. U redu?"

"Sto se mene tiče, dobro", odgovorio sam.

Uske kamene stube usporedno su pratile nagib brijega. Bile su duge i strme, ali Miuine noge u tenisicama nisu

104

pokazivale znakove umora i nijednom nije usporila korak. Rub njezine suknje tik pred mojim očima veselo je šibao s jedne strane na drugu, a preplanuli, lijepo oblikovani listovi presijavali su joj se pod svjetlom gotovo punog mjeseca. Prvi sam se zadihao i morao sam zastati da nekoliko puta duboko udahnem. Kako smo se penjali, svjetla luke su se smanjivala i udaljavala. Užurbana vreva svih onih ljudi koji su još maloprije bili tik kraj mene utapala se u anonimnoj niski svjetala. Bio je to dojmljiv prizor, slika koju bih najradije izrezao škaricama i pričvrstio na zid sjećanja.

Miu i Sumire stanovale su u kućici s verandom okrenutom prema moru. Bijeli zidovi i krov pokriven crvenim crijepom, vrata obojena tamnozeleno. Crvena bugenvi-lija razbujala se preko niskog kamenog zida koji je okruživao kuću. Miu je otvorila nezaključana vrata i pozvala me da uđem.

U kući je vladao ugodan hlad. Bila je tu dnevna soba te omanja blagovaonica i kuhinja. Na bijelo ožbukanim zidovima visjelo je nekoliko apstraktnih slika. U dnevnoj sobi stajala je garnitura za sjedenje, polica s knjigama i stereo. Bile su tu dvije spavaće sobe i mala, ali vrlo čista popločena kupaonica. Kuća nije bila posebno elegantno namještena, samo udobna za život.

Miu je skinula šešir i odložila torbu na kuhinjski element. Želite li nešto popiti?, pitala me, ili biste se radije najprije otuširali? Mislim da ću prvo pod tuš, rekao sam. Oprao sam kosu i obrijao se. Osušio sam-kosu fenom i navukao čistu majicu i kratke hlače. Osjećao sam se puno

105

normalnije. Ispod zrcala u kupaonici stajale su dvije četkice za zube, jedna plava, druga crvena. Pitao sam se koja je Sumirina.

Vratio sam se u dnevnu sobu i zatekao Miu u naslonjaču, s čašom konjaka u ruci. Pozvala me da joj se pridružim, ali više me privlačilo hladno pivo. Izvadio sam iz frižidera Amstel i natočio ga u visoku čašu. Zavaljena duboko u naslonjač, Miu je dugo šutjela.

Nije mi djelovala kao da traži prave riječi nego kao da se zanijala u privatnu uspomenu, bez početka i bez kraja.

"Koliko ste dugo ovdje?" napokon sam upitao.

"Danas je osam dana", rekla je Miu nakon kratkog razmišljanja.

"A Sumire je odavde nestala?"

"Tako je. Kao što sam već rekla, kao da je isparila."

"Kad se to dogodilo?"

"Noću, prije četiri dana", rekla je i ogledala se po sobi kao da traži ključ rješenja. "Ne znam odakle da počnem."

"Sumire mi je pisala kako ste iz Milana išli u Pariz", rekao sam.

"Onda kako ste vlakom putovale u Burgundiju. Bile ste na velikom imanju vašeg prijatelja na selu u Bur-gundiji."

"No, onda, nastavit ću priču od tamo", rekla je Miu.

106

"Vinare iz tog sela poznajem već sto godina, a njihova su mi vina poznata kao vlastiti dlan. Točno znam koju će vrstu vina dati grožđe na pojedinom obronku pojedinog vinograda. Kako će vremenske prilike te godine djelovati na okus; koji vinari najmarljivije rade; čiji sin se najviše trudi pomoći ocu. Koliko su kredita neki vinari digli, tko je kupio novi Citroen. Takve stvari.

Trgovati vinom isto je kao uzgajati čistokrvne konje, moraš znati podrijetlo i sve najnovije informacije. Ne može se raditi posao samo na temelju toga koje vino ima dobar okus a koje nema."

Miu je na trenutak zastala da uhvati dah. Kao da nije mogla odlučiti da nastavi ili ne. Ipak je nastavila.

"Kupujem vino iz nekoliko mjesta u Europi, ali najviše u tom selu u Burgundiji. Zato se trudim ondje bar jednom godišnje provesti malo više vremena kako bih obnovila stara prijateljstva i saznala najnovije vijesti. Uvijek idem onamo sama, ali ovaj put sam najprije morala u Italiju i odlučila sam povesti Sumire sa sobom. Katkad je praktično imati nekoga kraj sebe na takvim putovanjima, 107

a osim toga, po mojem je zahtjevu učila talijanski. Na kraju sam zaključila kako ću ipak radije putovati sama i namjeravala sam smisliti neku izliku da je pošaljem kući prije no što krenem za Francusku. Od mladih sam dana navikla putovati sama i, koliko god bili s nekim bliski, nije lako dan za danom provoditi u društvu iste osobe.

Sumire se pokazala neočekivano sposobnom i pobrinula se umjesto mene za gomilu sitnica. Kupovala je karte, rezervirala sobe u hotelu, pregovarala o cijenama, vodila troškove, tražila dobre lokalne restorane, takve stvari. Usavršila je talijanski, a sviđala mi se i njezina zdrava znatiželja zbog koje sam doživjela mnogo toga što ne bih da sam bila sama. Iznenadilo me kako je lako biti s nekim u društvu. Mislim da sam se tako osjećala jer nas je vezalo nešto posebno.

Živo pamtim naš prvi susret i razgovor o Sputniku. Ona je govorila o piscima bitnicima, a ja sam pobrkala riječi i rekla 'Sputnik'.

Smijale smo se tome i to je razbilo led. Znae li što 'sputnik' znači na ruskom? Suputnik. Nedavno sam pogledala u rječnik. Kad razmislite, to je čudna slučajnost. Pitam se zašto su Rusi nazvali

satelit tim neobičnim imenom. To je samo bijedna grudica metala koja se vrti oko Zemlje."

Miu je na trenutak zašutjela, a onda nastavila.

"U svakom slučaju, na kraju sam povela Sumire sa sobom u Burgundiju. Dok sam posjećivala stare znance i bavila se poslom, Sumire, koja ne zna ni riječi francuski, posudila je auto i vozikala se po okolici. U jednom je gradu naletjela na bogatu staru Španjolku s kojom je kle-108

petala na španjolskom i sprijateljila se s njom. Gospođa je upoznala Sumire s jednim Englezom koji je odsjeo u istom hotelu. Neki pisac, pedeset i nešto godina, jako otmjen i naočit. Sto posto sam sigurna da je homić. S njim je bio tajnik koji mu je očito i dečko.

Pozvali su nas na večeru. Jako fini ljudi; dok smo razgovarali, ustanovili smo da imamo zajedničke znance pa mi se činilo kao da sam našla srodne duše.

Englez nam je rekao da ima kućicu na jednom otoku u Grčkoj i kako će mu biti drago ako se njome poslužimo. Svako ljeto provede mjesec dana u kućici, ali ovo ljeto neće stići onamo jer ima neke obveze. Za kuće je najbolje kad netko u njima živi, inače se oni koji ih čuvaju ulijene, rekao nam je. Ako vam to nije problem, budite ljubazni i izvolite se poslužiti kućom. Drugim riječima, ovom kućicom."

Miu se osvrnula po sobi.

"Bila sam u Grčkoj kao studentica. Na jednom od onih sumanutih turističkih aranžmana gdje skaćete iz luke u luku, ali ipak sam se zaljubila u tu zemlju. Zato mi je ponuda da besplatno stanujem na grčkom otoku koliko god dugo želim zazvučala neobično primamljivo. I Sumire je to objeručke prihvatila. Ponudila sam da ću platiti koliko treba za najam kućice, ali Englez je odbio, rekavši da se ne bavi iznajmljivanjem. Malo smo razmatrali taj problem i na kraju smo se dogovorili da ću mu u znak zahvalnosti poslati u London sanduk crnog vina.

Život na otoku bio je kao san. Prvi put u ne znam koliko dugo vremena uživala sam u pravom odmoru, bez ikakvih obveza o kojima bih morala brinuti. Veze su ovdje

109

razmjerno primitivne — i sami znate kako su telefoni grozni — nema ni faksa ni interneta. Znala sam da ću nekim ljudima prouzročiti probleme jer se vraćam u Tokio kasnije no što sam isprva planirala, ali čim sam ovamo stigla, odjednom mi je postalo svejedno.

Svako smo jutro Sumire i ja rano ustajale, opremile se torbom punom ručnika, vode i krema za sunčanje te ot-pješačile na plažu s druge strane brda. Žal je tako božanstveno lijep da vam stane dah.

Pijesak se bijeli kao snijeg, a more mirno kao staklo, bez valova.

Plaža je malo izvan ruke pa onamo malo tko dolazi, osobito ujutro.

Svi se, i muškarci i žene, kupaju goli. I mi smo se kupale gole.

Fantastičan je doživljaj plivati u kristalno čistom moru u rano jutro, gola kao od majke rođena. Kao da ste na drugom svijetu.

Kad bi se umorile od plivanja, Sumire i ja ležale smo na plaži i sunčale se. Isprva smo se malo skanjivale biti gole jedna pred drugom, ali kad smo se navikle, više nam nije smetalo. Valjda je na nas djelovala energija ovog mjesta. Mazale smo jedna drugoj leđa kremom za sunčanje, izležavale se na suncu, čitale, drijemale, čavrljale. Osjećala sam se istinski slobodno.

Kući smo se vraćale pješke preko brda, istuširale se i pojele nešto lagano i spustile se stubama u grad. Pile smo čaj u kafiću u luci, čitale engleske novine. Kupile bismo u dućanu nešto hrane, vratile se kući i bavile se čim smo htjele do uvečer — čitale na verandi ili slušale glazbu. Katkad je Sumire odlazila u svoju sobu, očito je pisala. Čula sam je kako otvara kompjuter i kucka po tastaturi.

Uvečer smo silazile u luku da gledamo kako pristaje tra-110 jekt. Popile bismo nešto hladno i promatrale ljude dok silaze s broda.

Tako smo mi tiho sjedile na rubu svijeta i nitko nas nije vidio. Tako nam se činilo — kao da smo Sumire i ja same ovdje. Ni o čemu nismo morale misliti. Nisam se htjela micati, niti kamo ići. Željela sam samo ovako dovijeka živjeti. Znala sam da je to nemoguće —

naš je život ovdje bio samo privremeni privid i jednog će nas dana zbilja naglo povući natrag u svijet iz kojeg smo došle. Ali dok ne kucne taj čas, htjela sam uživati u svakom danu do kraja i ničim ne razbijati glavu. Bilo nam je ovdje predivno, sve do prije četiri dana."

Četvrtog jutra na otoku otišle su kao i obično na plažu, okupale se gole, vratile se kući i ponovno se odšetale do luke. Konobar u kafiću ih je prepoznao — tome su pripomogle velikodušne napojnice koje je Miu uvijek ostavljala — i srdačno ih pozdravio. Uljudno je komentirao kako lijepo izgledaju. Sumire je otišla do kioska i kupila primjerak novina na engleskom koje izlaze u Ateni. Bila je to njihova jedina veza s vanjskim svijetom. Sumirina je dužnost bila pročitati novine. Provjeravala je tečajnu listu i prevodila i čitala Miu naglas sve važne vijesti ili zanimljive članke na koje bi naišla.

Članak koji je Sumire taj dan odabrala da ga čita naglas govorio je o sedamdesetogodišnjoj starici koju su pojele njezine mačke. To se dogodilo u malom atenskom predgrađu. Pokojnica je jedanaest godina ranije ostala bez muža, poslovnog čovjeka, i od onda je povučeno živjela u

dvosobnom stančiću, a jedino su joj društvo bile njezine mačke.

Jedan se dan žena srušila licem nadolje na kauč od srčanog udara i izdahnula. Ne zna se koliko je vremena prošlo između srčanog udara i smrti. U svakom slučaju, njezina je duša prošla kroz sve stadije opraštanja od svojeg starog suputnika, tijela u kojem je obitavala sedamdeset godina. Kako starica nije imala ni rodbine ni prijatelja koji bi je redovito posjećivali, tijelo su pronašli tek tjedan dana kasnije. Vrata su bila zaključana, prozori zatvoreni i nakon smrti gazdarice mačke nisu mogle izići. U stanu nije bilo hrane.

Možda je bilo nečega u frižideru, ali mačke ne znaju otvoriti frižider. Izgladnjele, oglodale su i prožderale svoju vlasnicu.

Povremeno otpijajući gutljaj kave, Sumire je prevela članak dio po dio. Oko stola su zujale pčele i katkad se spuštale da liznu džem što ga je prosuo prethodni gost. Miu je zurila u more kroz sunčane naočale i pažljivo slušala što Sumire čita.

"I što se onda dogodilo?" upitala je Miu.

"To je to", rekla je Sumire, presavijajući novine i odlažući ih na stol.

"Samo to piše u novinama."

"Tko zna što se dogodilo s mačkama?"

"Ne znam..." rekla je Sumire, nakrivila usta i malo o tome razmislila.

"Sve su novine iste. Nikad ne kažu ono što bi čovjek zbilja htio znati."

Kao da su nešto osjetile, pčele su se podigle u zrak i uz svečano zujanje stale kružiti oko stola, a onda se ponovno spustile. Vratile su se lizanju džema.

"A čovjek se pita kakva je sudbina zadesila te mačke", rekla je Sumire navlačeći rub svoje prevelike majice i gla-

112
deći nabore. Osim majice, na sebi je imala kratke hlačice, ali — kao što je Miu slučajno znala — ne i donje rublje. "Mačke koje razvijaju tek za ljudsko meso mogu se pretvoriti u mačke ljudoždere, pa su ih možda ubili. A možda su policajci rekli 'Vi ste jadnice već dosta propatile', pa su ih oslobodili."

"Da si ti gradonačelnica ili šefica policije u tom gradu, što bi učinila?"

Sumire je razmislila. "Recimo, smjestila bih ih u neku ustanovu i preodgojila. Natjerala da postanu vegetarijanke."

"Nije loša ideja", nasmijala se Miu. Skinula je sunčane naočale i okrenula se licem prema Sumire. "Ta me priča podsjeća na prvo predavanje koje sam čula kad sam se upisala u katoličku gimnaziju.

Jesam li ti ikad pričala kako sam šest godina pohađala vrlo strogu katoličku školu za djevojke? Išla sam u običnu osnovnu školu, ali kad sam krenula u srednju, upisala sam se u katoličku. Odmah nakon svečanosti za početak godine oronula prastara časna povelja je sve nas nove učenice u veliku dvoranu i održala govor o katoličkoj etici. Bila je Francuskinja, ali tečno je govorila japanski.

Govorila je o raznim stvarima, ali najbolje pamtim priču o mačkama i pustom otoku." "Zvuči zanimljivo", rekla je Sumire. "Doživiš brodolom i more te izbaciti na pusti otok. Čamca za spašavanje dokopala si se samo ti i mačka. Jedno vrijeme plutate pučinom, a onda se nasučete na pustom otoku, golji stijeni na kojoj nema ni trunke hrane. Nema ni vode. U čamcu imaš dvopeka i vode za deset dana za jednu osobu. I to je to. Tako je išla priča.

"3

Časna se ogledala po velikoj dvorani i zvonko i glasno rekla:

'Zatvorite oči i zamislite taj prizor. Nasukani ste na pustom otoku s mačkom. To je osamljeni otok usred ničega. Gotovo je nemoguće da će vas spasiti unutar deset dana. Kad ostanete bez hrane i vode, po svoj ćete prilici umrijeti. No, što biste učinili? Budući da mačka pati koliko i vi, trebate li podijeliti svoje oskudne zalihe s njom?' Časna je zastala i zagledala nam se svima u lice. 'Ne. Pogriješili biste', nastavila je. 'Želim da shvatite kako podijeliti hranu s mačkom nije ispravno. Zato što ste vi dragocjena stvorenja koja je Bog odabrao, a mačka nije. Zato morate svu hranu pojesti sami.' Časna je to govorila sa strahovito ozbiljnim izrazom.

Isprva sam mislila da se šali. Čekala sam poantu. Ali nije je bilo.

Skrenula je na temu ljudskog dostojanstva i vrijednosti, i više ništa nisam razumjela. Zbilja, kakvog smisla ima pričati takvu priču djeci koja su se tek upisala u školu? To nisam uspjela shvatiti onda — a ne mogu ni dandanas."

Sumire je razmislila. "Misliš, je li na kraju ispravno pojesti i mačku?"

"No, ne znam. Nije išla tako daleko."

"Jesi li ti katolkinja?"

Miu je zatresla glavom. "Škola mi je slučajno bila blizu, pa sam se tamo upisala. Sviđale su mi se i uniforme, jedino ja u cijeloj školi nisam bila Japanka."

"Jesi li doživjela nešto ružno?"

"Zato što sam Korejka?"

"Da."

Miu je ponovno zatresla glavom. "Škola je bila prilično liberalna. Pravila su bila razmjerno stroga i neke časne pomalo ekscentrične, ali sve u svemu vladala je prosvijetljena atmosfera i ne, ne mogu reći da sam se ikad susrela s nekim predrasudama.

Imala sam dobre prijateljice i općenito bih rekla da mi se u školi sviđalo. Neka neugodna iskustva doživjela sam tek kasnije, kad sam se otisnula u stvarni svijet. Ali to nije ništa neobično, to se događa većini."

"Čula sam da u Koreji jedu mačke. Je li to istina?" "I ja sam to čula.

Ali od ljudi koje ja poznam nitko ne jede mačke."

Bilo je to najvrelije doba dana i gradski je trg u rano poslijepodne zjapio gotovo potpuno pust. Uglavnom su se svi u gradu zatvorili u hladovinu kuća i drijemali. U to doba dana samo su se radoznali stranci odvažno upuštali u izlaske.

Na trgu je stajao kip junaka. Vodio je ustanak u središnjoj Grčkoj i borio se protiv Turaka koji su vladali otokom, ali uhvatili su ga i smaknuli nabijanjem na kolac. Turci su nasred trga postavili našiljeni kolac i jasnog junaka natak-nuli na njega, golog. Kolac mu je vrlo sporo ušao kroz anus i naposljetku prodro sve do usta; umirao je satima. Spomenik je navodno podignut baš na mjestu gdje se to dogodilo. Kad su ga podigli, herojski brončani kip vjerojatno je izgledao impresivno, ali nakon tolikih godina na udaru morskih vjetrova, prašine i galebljeg izmeta, juna-kove crte lica jedva su se razabirale. Otočani više nisu ni gledali otrcani kip, a i sam junak kao da je okrenuo leđa svijetu.

"Kad govorimo o mačkama", priznala je Sumire, "imam čudnovatu uspomenu na jednu mačku. Kad sam bila u drugom razredu, imali smo slatku sivu tigrastu mačkicu, šest mjeseci staru. Jedne sam večeri sjedila na verandi i čitala kad je mačka počela kao luda trčati oko velikog bora u vrtu. Mačke to katkad rade. Ničeg nema, ali one

odjednom stanu frktati, nakostriješe se, izviju leđa, dignu rep i zauzmu položaj za napad.

Mačka se tako razdražila da nije ni primijetila kako je gledam s verande. Bio je to tako neobičan prizor da sam odložila knjigu i netremice promatrala. Mački nije dodijala njezina samotnička igra.

Zapravo, kako je vrijeme prolazilo, to je odlučnija postajala. Kao da je opsjednuta."

Sumire je otpila gutljaj vode i počeškala se po uhu.

"Što sam dulje gledala, više me bilo strah. Mačka je vidjela nešto što ja nisam, a što god to bilo, dovodilo ju je do ludila. Na kraju je mačka jurila i jurila oko drveta nevjerojatnom brzinom, kao tigar koji se u dječjoj priči otopi u maslac. A onda, kad je već trčala satima, mačka je odjednom skočila na stablo i uzverala se u krošnju.

Vidjela sam joj sićušnu njuškicu kako viri visoko među granjem.

Glasno sam je zazvala s verande, ali nije me čula.

Napokon je sunce zašlo i počeo je puhati hladni kasno-jesenji vjetar.

Sjedila sam na verandi i čekala da mačka siđe s drveta. Bila je to pitoma mačka i mislila sam, ako dovoljno dugo budem sjedila i čekala, s vremenom će sići. Ali nije sišla. Nisam je čak čula ni da mijauče. Padao je sve gušći mrak. Uplašila sam se i ispričala to svojim.

'Ne brini se', rekli su mi, 'pusti je samo na miru i već će ona sići s drveta'. Ali, mačka se nikad nije vratila." "Kako to misliš, nikad se nije vratila?" upitala je Miu. "Jednostavno je nestala. Kao da je isparila. Svi su mi govorili da je mačka sigurno po noći sišla s drveta i nekamo odlutala. Mačke se uzbude i popnu se na visoko drvo, a onda se uplaše kad shvate kako su se visoko popele i ne žele sići. To se neprestano događa. Da je mačka još na drvetu, govorili su mi, mijaukala bi kao izbezumljena da pozove u pomoć. Ali nisam to mogla progutati. Mislila sam kako se mačka grčevito kandžama drži za granu, na smrt prestrašena, i ne može mijaukati.

Kad sam se vratila iz škole, sjedila sam na verandi, gledala bor i svako malo zvala mačku po imenu. Nije bilo odgovora. Nakon tjedan dana odustala sam. Voljela sam tu mačkicu i bila sam strašno tužna. Kad god sam pogledala bor, prividala mi se jedna mala maca kako se, ukočena i mrtva, i dalje grčevito drži za granu. Mačka koja nikad nikamo nije otišla, nego je uginula od gladi i sasušila se visoko gore na drvetu." Sumire je pogledala Miu.

"Više nikad nisam imala mačku. I dalje volim mačke, ali tada sam odlučila da će mi ta jedna mačkica koja se popela na drvo i nikad više nije sišla biti prva i zadnja. Nisam mogla zaboraviti tu mačkicu i zavoljeti drugu."

"O tome smo razgovarale u kafiću toga poslijepodneva", rekla je Miu. "Mislila sam da mi samo priča bezazlene uspomene, ali sad, sad mi se sve čini značajnim. Možda mi se to samo čini."

Miu se okrenula i pogledala kroz prozor. Povjetarac koji je puhao s mora zanjihao je nabrane zavjese. Dok je gledala u tamu iza prozora, u sobi kao da je zavladao još dublja tišina.

"Smijem li ja nešto pitati? Zao mi je ako izgleda kao da mijenjam temu, ali to me muči", rekao sam. "Rekli ste da je Sumire nestala, kao da je isparila, ako se točno sjećam. Prije četiri dana. I vi ste otišli na policiju. Je li tako?"

Miu je kimnula.

"Zašto ste pozvali mene umjesto da stupite u kontakt sa Sumirinom obitelji?"

"Pojma nemam što joj se dogodilo. A bez ikakvih čvrstih dokaza nisam znala trebam li opterećivati njezine roditelje. Jedno vrijeme

sam se zbog toga grizla i odlučila da ću pričekati da vidim što će biti."

Pokušao sam zamisliti Sumirinog naočitog oca kako se vozi trajektom na otok. Bi li njezina maćeha, razumljivo uzrujana zbog razvoja događaja, došla s njim? Kakav bi to krasan cirkus bio. A što se mene tiče, cirkus je već počeo. Kako jedna strankinja uopće može nestati na tako malom otoku da je četiri dana ne mogu naći?

"Ali zašto ste pozvali mene?"

Miu je skupila gole noge, prihvatila rub suknje prstima i povukla ga nadalje. "Vi ste jedini na koga mogu računati."

"Ali, uopće me ne poznajete."

"Sumire vam je vjerovala više nego bilo kome drugome. Rekla je da duboko razmišljate o stvarima, bez obzira na temu."

"Bojim se da je to mišljenje manjine."

118

Miu je stisnula oči i nasmiješila se tako da su joj se u kutovima pojavile sićušne boriće.

Ustao sam, prišao joj i uzeo njezinu praznu čašu. Otišao sam u kuhinju, natočio u čašu prst Courvoisiera i vratio se u sobu.

Zahvalila mi je i primila čašu. Vrijeme je prolazilo, zavjese su tiho lepršale. Povjetarac je mirisao na neko drugo mjesto.

"Želite li zbilja, zbilja saznati istinu?" upitala me Miu. Zvučala je iscijeđeno, kao da je napokon donijela tešku odluku.

Podigao sam pogled i zagledao joj se u lice. "Ako išta mogu reći s apsolutnom sigurnošću", rekao sam, "to je da ne bih bio ovdje da ne želim znati istinu."

Miu je zaškiljila prema zavjesama. I naposljetku tiho rekla: "To se dogodilo te noći, nakon što smo u kafiću razgovarale 0 mačkama."

»9

Nakon razgovora o mačkama što su ga vodile u kafiću u luci, Miu i Sumire kupile su namirnice i vratile se u kućicu. Kao i obično, do večere su se odmarale. Sumire se zatvorila u svoju sobu i pisala na laptopu. Miu je ležala na kauču u dnevnoj sobi, s rukama iza glave, zatvorenih očiju, i slušala snimku Juliusa Katchena kako svira Brahms-ve balade. Bila je to stara ploča, ali izvedba je bila skladna, osjećajna i duboko dojmljiva. Nimalo preuzetna, ali vrlo izražajna.

"Smeta ti glazba?" upitala je Miu u jednom času i zavirila kroz vrata u Sumirinu sobu. Vrata su bila širom otvorena.

"Brahms mi nikad ne smeta", rekla je Sumire i okrenula se prema Miu.

Miu je prvi put vidjela da se Sumire tako usredotočila na pisanje.

Stisnula je usta poput životinje koja vreba plijen, a pogled joj je bio odsutniji no obično.

"Što pišeš?" upitala ju je Miu. "Novi roman Sputnika?"

Napetost oko Sumirinih usta malo je popustila. "Ništa 120 osobito. Samo neke stvari koje su mi pale na pamet, a mogle bi mi jedan dan dobro doći."

Miu se vratila na kauč i ponovno utonula u minijaturni svijet što ga je glazba ocrtavala u poslijepodnevnom suncu; kako bi bilo krasno ovako lijepo svirati Brahmsa, razmišljala je. Prije sam uvijek imala problema s Brahmsovim manjim komadima, osobito s baladama, mislila je. Nikad se nisam znala prepustiti tom svijetu kapricioznih, nestalnih nijansi i uzdaha. No, sad bih morala biti u stanju svirati Brahmsa ljepše nego ikad. Ali Miu je dobro znala: Ništa ne mogu svirati. Nikad više.

U šest i trideset njih su dvije pripravile večeru u kuhinji i pojele je na verandi. Riblja juha začinjena aromatičnim biljem, salata i kruh.

Popile su malo bijelog vina i poslije večere kavu. Gledale su kako ribarski brod zakreće oko punte otoka i ispisuje kratki bijeli luk dok uplovljava u luku. Ribare je sigurno kod kuće čekala topla večera.

"Zbilja, kad odlazimo odavde?" upitala je Sumire dok je prala suđe.

"Voljela bih ostati još jedan tjedan, ali više od toga ne smijem si dopustiti", odgovorila je Miu pogledavši na zidni kalendar. "Da je po mome, ostala bih ovdje zauvijek."

"Da je po mome, i ja bih ostala", ozareno je rekla Sumire. "Ali što možemo? Sve što je lijepo kratko traje."

Po već ustaljenom rasporedu, povukle su se svaka u svoju sobu prije deset sati. Miu je navukla bijelu pamučnu pidžamu dugih rukava i zaspala čim je spustila glavu na jastuk. Ali ubrzo se probudila, kao da ju je protreslo lu-121

panje vlastita srca. Bacila je pogled na malu budilicu kraj kreveta; prošlo je dvanaest i trideset. U sobi je bilo mračno kao u rogu, obavijeno potpunom tišinom. Naslutila je da je netko tu, krije se i suspreže dah. Miu je navukla pre-krivač do vrata i načulila uši. Srce joj je zaglušno tuklo, nadjačavajući sve druge zvukove. Nije to bio samo ružan san koji se prelio u javu — netko je sasvim sigurno bio u sobi. Pazeći da ne proizvede ni najmanji šum, Miu je posegnula rukom prema zavjesi i rastvorila je centimetar--dva. Blijeda vodenasta mjesečina kliznula je u sobu. I dalje potpuno nepomična, Miu je polako prešla pogledom po sobi.

Kad su joj se oči priviknule na tamu, razabrala je obris nečega što se postupno pomaljalo u kutu sobe. U sjeni ormara kraj vrata, u najdubljem mraku. Sto god to bilo, šćućurilo se i smotalo u veliku loptu nalik velikoj, odavno zaboravljenoj poštanskoj torbi. Neka životinja? Veliki pas? Ali ulazna su vrata zaključana, vrata sobe zatvorena. Pas nikako nije mogao ući.

Miu je nastavila tiho disati i netremice promatrati obris. Usta su joj se osušila i osjećala je blagi miris konjaka što ga je popila prije spavanja. Ponovno je posegnula rukom prema zavjesama i još ih malo rastvorila da u sobu uđe više mjesečine. Polako, kao da raspliće zamršeni konac, razabirala je oblik crne nakupine na podu.

Nalikovala je na nečije tijelo. Naprijed je visjela kosa, dvije su se mršave noge savile pod oštrim kutom. Netko je sjedio na podu, sklupčan, s glavom među koljenima, zguren kao da se želi zaštititi od nečega što će pasti s neba.

Bila je to Sumire. U svojoj staroj plavoj pidžami, skvr-122

čila se kao kukac između vrata i ormara. Nije se micala. Nije čak ni disala, koliko je Miu vidjela.

Miu je odahnula s olakšanjem. Ali što, za ime svijeta, Sumire radi tamo? Miu se tiho uspravila u krevetu i upalila lampu. Žuto je svjetlo oblilo cijelu sobu, ali Sumire se nije pomakla ni centimetar.

Kao da nije ni primijetila da se svjetlo upalilo.

"Što se dogodilo?" viknula je Miu. Najprije tiho, a onda glasnije.

Nije bilo odgovora. Miuin glas kao da nije dopirao do Sumire. Miu je ustala iz kreveta i prišla joj. Hrapavi tepih grebao ju je po bosim tabanima.

"Jesi bolesna?" upitala je Miu i čučnula kraj Sumire.

I dalje nije bilo odgovora.

Miu je primijetila da Sumire ima nešto u ustima. Ružičastu frotirsku krpicu koja je uvijek visjela u kupaonici. Miu ju je pokušala izvući, ali Sumire ju je čvrsto stezala zubima. Oči su joj bile otvorene, ali obnevidjele. Miu je odustala i položila ruku Sumiri na rame.

Sumirina je pidžama bila potpuno mokra.

"Skini pidžamu", rekla je Miu. "Tako se znojiš da ćeš se prehladiti."

Sumire je izgledala kao obamrla, niti je što čula, niti vidjela. Miu je odlučila svući Sumiri pidžamu; inače će se smrznuti. Bio je kolovoz, ali noći na otoku znaju biti pro hladne. Njih su se dvije svaki dan gole kupale i navikle su vidjeti jedna drugu bez odjeće pa je Miu mislila kako se Sumire neće ljutiti ako je skine.

Pridržavajući joj tijelo, Miu je otkopčala pidžamu i us-123

pjela skinuti gornji dio. Onda donji. Sumirino ukočeno tijelo postupno se opuštalo i naposljetku sasvim klonulo. Miu joj je izvadila krpicu iz usta. Bila je mokra od slina. Na krpici je ostao savršeni otisak zubi. Ispod pidžame Sumire nije nosila gaćice. Miu je dohvatila ručnik i obrisala joj znoj s tijela. Najprije leđa, onda pazuhe, potom grudi. Obrisala joj je trbuh, a onda vrlo brzo prešla dio tijela od struka do bedara. Sumire, mlitava i potuljena, nije pružala otpor. Djelovala je kao bez svijesti, premda joj je Miu u očima nazirala tračak razumijevanja.

Miu još nikad nije dodirnula Sumirino golo tijelo. Koža joj je bila zategnuta, glatka kao u djeteta. Podižući je, Miu je ustanovila kako je Sumire mnogo teža nego što je mislila i vonja na znoj. Brišući s nje znoj, Miu je ponovno čula vlastito srce kako joj udara u grudima. U ustima joj se skupljala slina i morala je neprestano gutati i gutati.

Okupana mjesečinom, Sumire se presijavala poput drevne keramike. Grudi su joj bile male ali skladne, s lijepo oblikovanim bradavicama. Crne stidne dlačice, mokre od znoja, svjetlucale su kao trava posuta jutarnjom rosom. Klonulo, golo tijelo uvelike se

razlikovalo od tijela što ga je Miu gledala pod jarkim suncem na plaži. U njezinu su se tijelu miješali elementi djevojaštva i propupala zrelost koju je nemušto silom rastvarao bolni tok vremena.

Miu se činilo da zaviruje u tuđe tajne, u nešto zabranjeno što ne smije vidjeti. Odvrćala je pogled s gole puti dok je i dalje brisala znoj sa Sumirinaog tijela i cijelo vrijeme u mislima svirala Bachov komad koji je naučila napamet kao dijete. Odmaknula je znojne šiške što su se za-124

lijepile za Sumirino znojno čelo. Znoj je natopio čak i unutrašnjost Sumirinih malih ušiju.

Miu je osjetila kako joj se Sumirina ruka tiho ovija oko tijela.

Sumirin dah okrznuo joj je vrat. "Dobro si?" upitala je Miu.

Sumire nije odgovorila. Ali ruka joj se čvršće stegnula oko Miuina tijela. Napola je noseći, Miu ju je odvela do svojeg kreveta. Polegla ju je i pokrila plahtom. Sumire je ležala nepomično i sklopila oči.

Miu ju je neko vrijeme promatrala, ali Sumire nije pomakla ni jedan mišić. Kao da je zaspala. Miu je otišla u kuhinju i popila nekoliko čaša mineralne vode. Nekoliko je puta duboko udahnula i uspjela se smiriti. Srce joj je prestalo lupati, premda su je grudi još boljele od napetosti posljednjih nekoliko trenutaka. Na sve se spustila zagušljiva tišina. Ni glasa niotkuda, čak ni laveža pasa. Ni šuma valova, ni fijuka vjetra. Zašto je sve tako mrtvački tiho?, pitala se Miu.

Otišla je u kupaonicu i bacila Sumirinu znojnu pidžamu, ručnik kojim ju je obrisala i krpicu s otiscima zubi u košaru za prljavo rublje. Umila se i potom zagledala u svoj odraz u zrcalu. Otkako su došli na otok, nije obojila kosu pa se sad bijeljela kao netom napadali snijeg.

Kad se Miu vratila u svoju sobu, Sumire je otvorila oči. Iako ih je prekrivala tanka, prozirna koprena, vratio se tračak svijesti. Sumire je ležala pokrivena do ramena.

"Oprosti. Ovo me tu i tamo zna uhvatiti", promuklo je rekla.

125

Miu je sjela na rub kreveta, nasmiješila se i rukom do-dirnula Sumirinu još vlažnu kosu. "Trebala bi se propisno istuširati. Bila si u goloj vodi od znoja."

"Hvala", rekla je Sumiri. "Hoću samo ležati."

Miu je kimnula i dodala Sumire čisti ručnik, izvadila iz komode svoju čistu pidžamu i stavila je na krevet kraj Sumire. "Možeš ovo obući. Vjerojatno nemaš još jednu čistu pidžamu."

"Mogu noćas ovdje spavati?" upitala je Sumire.

"U redu. Samo ti spavaj. Ja ću spavati u tvom krevetu."

"Moj krevet je promočen od znoja", rekla je Sumire. "Plahte, posteljina, sve. I ne želim biti sama. Nemoj me tu ostaviti. Hoćeš spavati kraj mene? Samo ovu noć. Ne želim više imati more."

Miu je razmislila i kimnula glavom. "Ali, prvo obuci pidžamu. Ipak mi ne bi bilo ugodno da kraj mene leži netko gol — posebno u ovako tijesnom krevetu."

Sumire se polako pridigla i zbacila sa sebe pokrivač. Ustala je, još gola, i uzela Miuinu pidžamu. Prignula se i najprije navukla donji dio, potom gornji. Potrajalo je dok je zakopčala sve gumbe. Prsti je nisu slušali. Miu joj nije pomagala, samo je sjedila i gledala. Sumire je tako pažljivo zakopčavala pidžamu da je to Miu podsjetilo na gotovo vjerski obred. Pod mjesečinom su joj bradavice djelovale neobično napeto.

Lako je moguće da je djeвица, odjednom je pomislila Miu.

Kad je obukla svilenu pidžamu, Sumire je ponovno legla u krevet, na jednu stranu. Miu je legla kraj nje i osjetila jak miris znoja.

126

"Mogu li te", počela je Sumire, "malo držati u zagrljaju?"

"Držati me?" "Da."

Dok se Miu pitala kako da na to odgovori, Sumire ju je uhvatila za ruku. Dlan joj je još bio znojan, topao i mekan. Zatim ju je objemila objema rukama. Sumirine su se grudi pritisknule uz Miu, malo iznad trbuha. Sumire je priljubila obraz Miu između grudi. Dugo su ostale u tom položaju. Sumire je jedva primjetno drhtala. Sigurno plače, pomislila je Miu. Ali ne može sve odjednom istresti iz sebe.

Miu je obgrlila Sumire oko ramena i privukla je bliže sebi. Ona je još dijete, pomislila je Miu. Usamljena i uplašena, traži nečiju toplinu.

Kao ona mačkica koja se kandžama držala za borovu granu.

Sumire se malo izvukla prema gore. Vršak nosa dodirnuo joj je Miuin vrat. Grudi su im se sljubile. Miu je gut-nula. Sumirina joj je ruka prešla preko leđa.

"Zbilja mi se sviđaš", rekla je Sumire tihim glasićem. "I ti se meni sviđaš", rekla je Miu. Nije znala što drugo da kaže. A bila je to i istina.

Sumirini su prsti počeli otkopčavati gornji dio Miuline pidžame.

Miu ju je pokušala zaustaviti, ali Sumire nije prestajala. "Samo malo", rekla je Sumire. "Samo malo — molim te."

Miu je ležala i nije se opirala. Sumirini su prsti nježno pratili obris Miuinih grudi. Sumirin nos blago se trljao o Miuin vrat. Sumire je dodirnula Miuinu bradavicu, nježno je pogladila i stegnula s dva prsta. Prvo s oklijevanjem, a onda smjelije.

127

Miu je prestala pričati. Podigla je pogled i upitno me pogledala. Obrazi su joj se lagano zarumenjeli. "Moram vam nešto objasniti.

Prije mnogo vremena doživjela sam nešto vrlo neobično i kosa mi je potpuno posijedjela. Preko noći, potpuno. Od onda bojim kosu.

Sumire je znala da se farbam, a kako mi se nije s tim dalo gnjaviti kad smo došli na otok, jednostavno sam odustala. Ionako me nitko ovdje ne pozna pa nije važno. Ali, kad sam čula da dolazite, ponovno sam je obojila. Nisam htjela ostaviti loš prvi dojam."

U tišini koja je nastupila protjecalo je vrijeme.

"Nikad nisam imala homoseksualno iskustvo niti sam kad mislila da imam takve sklonosti. Ali ako je to Sumire doista željela, zaključila sam da joj mogu izaći u susret. Barem mi se nije gadilo.

Dok sam to radila sa Sumire, to jest. Tako da se nisam opirala kad me počela pipati po cijelom tijelu, niti kad mi je gurnula jezik u usta. Bilo mi je čudno, ali pokušala sam se na to naviknuti. Pustila sam je da radi što hoće. Sviđa mi se Sumire i ako je to može usrećiti, što god je radila, nije mi smetalo.

Ali tijelo i um dvije su razne stvari. Dio mene bio je sretan što me Sumire miluje s toliko ljubavi. Ali koliko god da mi je um bio sretan, tijelo mi se opiralo. Moje tijelo nije joj se htjelo podati. Srce i glava su mi se zagrijali, ali ostatak mene ostao je tvrd i suh poput kamena. Žalosno, ali tu nisam mogla ništa. Naravno da je Sumire to primijetila. Njoj se tijelo zažarilo i lagano ovlažilo, a ja nisam odgovarala.

128

Rekla sam joj što osjećam. 'Ne odbacujem te', rekla sam, 'ali jednostavno ne mogu ovo raditi'. Otkako mi se ono dogodilo, prije četrnaest godina, nisam se tjelesno mogla predati apsolutno nikome na ovom svijetu. To je izvan moje moći, odlučeno negdje drugdje.

Rekla sam joj da ako išta mogu učiniti, znate, rukama ili ustima, hoću. Ali, ona nije to htjela. To sam i slutila.

Poljubila me u čelo i rekla da joj je žao. 'Sviđaš mi se, to je sve', rekla je. 'Toliko sam se zbog toga grizla da sam morala probati.' 'I ti se meni sviđaš', rekla sam Sumire. 'Zato se nemoj više gristi. I dalje želim da si tu sa mnom.'

Kao da je popustila brana, Sumire je u beskraj jecala u jastuk. Dok je plakala, gladila sam je po golim leđima, od ramena do struka, i pod prstima joj osjećala kosti. Htjela sam plakati s njom, ali nisam mogla.

A onda mi je sinulo. Nas dvije smo možda sjajni suputnici, ali na koncu nismo ništa do osamljene grude metala, svaka u svojoj zasebnoj orbiti. Izdaleka izgledaju kao prekrasne zvijezde repatice, ali svaka od njih tek je zatvor u kojem smo zaključane i same, na putu nikamo. Kad se putanje naših dvaju satelita slučajno ukrižaju, možemo biti zajedno. Možda čak jedna drugoj otvoriti srce. Ali samo na prekratak tren. Već u sljedećem trenutku naći ćemo se u potpunoj samoći. Sve dok ne sagorimo i postanemo ništa.

Kad se dosita naplakala, Sumire je ustala, podigla pidžamu koja je pala na pod i obukla se", rekla je Miu. "Rekla je da želi biti sama i da ide u svoju sobu. 'Nemoj

previše razmišljati o svemu', kazala sam joj. 'Sutra je novi dan, sve će se riješiti i doći na svoje kao i uvijek. Vidjet ćeš.' 'Valjda hoće', rekla je Sumire. Nagnula se prema meni i priljubila svoj obraz uz moj. Obraz joj je bio mokar i topao. Nešto mi je šapnula u uho, čini mi se. Ali tako tiho da ne znam točno što. Baš kad sam je htjela upitati što je rekla, već se okrenula i odmaknula.

Sumire je obrisala suze ručnikom i izašla iz sobe. Vrata su se zatvorila, a ja sam se zavukla pod pokrivač i sklopila oči. Nakon svega što sam doživjela pretpostavljala sam da će mi biti teško zaspati, ali za divno čudo, ubrzo sam utonula u san.

Kad sam se probudila sljedeće jutro u sedam, Sumire više nije bila u kući. Možda se probudila prije mene — ili možda uopće nije spavala — pa je sama otišla na plažu. Vjerojatno je željela neko vrijeme biti sama. Čudilo me što nije ostavila poruku, ali uzevši u obzir što se dogodilo prošle noći, pomislila sam kako je vjerojatno još prilično zbunjena i uzrujana.

Oprala sam rublje, objesila njezinu posteljinu da se suši i sjela na verandu s knjigom da je pričekam. Prošlo je cijelo jutro, a Sumire se nije pojavila. Zabrinula sam se, pa sam pregledala njezinu sobu premda sam znala da ne smijem. Bojala sam se da je možda otišla s otoka. Ali putne torbe su joj još stajale otvorene, putovnica još u torbici, a u kutu sobe sušili su se kostim za kupanje i čarape. Na stolu je ležao razbacan sitniš, papir za pisanje i svežanj ključeva.

Jedan od ključeva bio je od ulaznih vrata kućice.

Sve mi je to bilo čudno. Naime, kad god smo išle na 130 plažu, uvijek smo za pješačenje preko brda navlačile čvrste tenisice na noge i majice preko kupaćih kostima. U platnenoj torbi nosile smo ručnike i mineralnu vodu. Ali ona je sve ostavila u sobi —

torbu, cipele, kupaći kostim. Nedostajali su samo par jeftinih sandala koje je kupila na otoku i tanka svilena pidžama koju sam joj posudila. Čak i da je naumila samo prošetati okolicom, tako odjevena valjda ne bi otišla daleko od kuće, ne?

Poslijepodne sam je krenula potražiti. Nekoliko sam puta obišla oko kućice, otišla na plažu, potom hodala gore--dolje ulicama gradića i napokon se vratila kući. Nigdje nisam našla Sumire. Sunce je zašlo i pala je noć. Podigao se vjetar. Cijelu noć slušala sam šum valova.

Budio me svaki, i najmanji zvuk. Ostavila sam ulazna vrata otključana. Svanula je zora, a Sumire se još nije pojavila. Krevet joj je bio nedirnut, kakav sam ostavila. Stoga sam otišla u mjesnu policijsku postaju u luci.

Sve sam objasnila policajcu koji je govorio engleski. 'Djevojka koja je doputovala sa mnom je nestala', rekla sam mu, 'i nije se vratila kući već dvije noći.' Nije me ozbiljno shvatio. 'Vaša će se prijateljica vratiti', rekao je. 'To se neprestano događa. Svi se ovdje malo opuste. Ljeto je, mladi su, što da čovjek očekuje?' Sutradan sam ponovno otišla u policijsku postaju i ovaj put su mi obratili malo više pozornosti. Ne da su pokazali ikakvu namjeru da išta poduzmu. Telefonirala sam japanskoj ambasadi u Ateni i objasnila im situaciju. Srećom, čovjek s kojim sam razgovarala bio je vrlo ljubazan. Rekao je nešto odrješito na grčkom šefu policije pa su napokon pokrenuli istragu.

Ali nisu imali nikakvih tragova. Policajci su ispitali ljude u luci i oko naše kućice, ali nitko nije vidio Sumire. Ni kapetan trajekta ni čovjek koji prodaje karte za trajekt nisu se sjećali da se u posljednjih nekoliko dana na brod ukrcala mlada Japanka. Sumire mora da je još na otoku. Osim toga, nije imala ni novca za kartu. Na ovako malom otoku netko bi sigurno primijetio mladu Japanku koja luta uokolo u pidžami. Policija je ispitala njemački bračni par koji se to jutro kupao na plaži. Nisu vidjeli nikakvu Japanku, ni na plaži ni na putu do plaže. Na policiji su mi obećali da će i dalje poduzimati sve što je u njihovoj moći i mislim da jesu. Ali vrijeme je prolazilo, a istraga se nije pomaknula s mjesta."

Miu je duboko udahнула i napola prekrila lice rukama. "Preostalo mi je samo da vam telefoniram u Tokio i zamolim vas da dođete.

Već sam gotovo sišla s uma."

Zamislio sam Sumire kako sama tumara stjenovitim brdima u tankoj svilenjoj pidžami i sandalama za plažu.

"Koje je boje bila pidžama?" upitao sam.

"Kakve boje?" rekla je Miu, sumnjičava izraza.

"Pidžama koju je Sumire nosila kad je nestala."

"Koje je boje bila pidžama? Nisam sigurna. Kupila sam je u Milanu i nisam je nikad nosila. Pastelne. Možda svi-jetlozelene. Bila je vrlo tanka, bez džepova."

"Htio bih da ponovno nazovete ambasadu u Ateni i zamolite ih da nekoga pošalju ovamo. Inzistirajte na tome. A onda zahtijevajte da ambasada stupi u kontakt sa Sumi-rinim roditeljima. Bit će im teško, ali ne možete to više od njih tajiti."

132

Miu je kratko kimnula.

"Sumire zna biti ekscentrična, kao što vam je poznato", rekao sam "i katkad radi ludosti. Ali ne bi nestala na četiri dana bez riječi. Nije tako neodgovorna. Ne bi nestala osim ako nema za to jako dobar razlog. Kakav razlog, ne znam, ali sigurno je ozbiljan. Možda je pala negdje u bunar i čeka da je netko spasi. Možda su je oteli. Koliko mi znamo, možda su je ubili i negdje zakopali. Mlada djevojka koja luta usred noći u pidžami — sve je moguće. U svakom slučaju, moramo smisliti plan. Ali prvo ćemo prespavati. Sutra će biti dugačak dan."

"Mislite da se možda... Sumire... ubila?" upita Miu.

"Ne možemo ni to isključiti. Ali ostavila bi poruku. Ne bi za sobom pustila takav nered i vas da skupljate krhotine. Sviđali ste joj se i znam da bi pazila na vaše osjećaje."

Miu me neko vrijeme promatrala prekrivenih ruku. "Zbilja tako mislite?"

Kimnuo sam glavom. "Apsolutno. Ona je takva."

"Hvala. To sam najviše željela čuti."

Miu me odvela u Sumirinu sobu. Gola i bez ukrasa, jednostavna me soba podsjećala na veliku kocku. U njoj je bio mali drveni krevet, pisaći stol, ormar i komoda. Kraj stola je stajao crveni kovčeg srednje veličine. Otvoren prozor gledao je prema brdima iza kuće.

Na stolu je stajao potpuno novi Macintosh PovverBook.

"Pospremila sam njezine stvari tako da možete ovdje spavati."

Kad sam ostao sam, odjednom mi se prispavalo. Bližila se ponoć. Skinuo sam se i zavukao pod pokrivač, ali nisam mogao zaspati. Još maloprije, pomislio sam, u ovom je krevetu spavala Sumire. Uzbuđenje dugog puta još mi se razlijevalo tijelom.

Pričinilo mi se kao da sam na putovanju kojem nema kraja.

U krevetu sam razmotrio sve što mi je Miu ispričala, u mislima bilježeći važne pojedinosti. Ali, mozak mi nije radio. Nisam mogao sustavno razmišljati. Ostavit ću to za sutra, zaključio sam. Iz čista mira, u mislima mi se pojavila slika Sumirina jezika u Miuinim ustima. Okani se toga, nagovarao sam svoju glavu. I to ostavi za sutra. Ali izgledi da će sutra biti bolje nego danas bili su, nažalost, neznatni. Sumorne misli nikamo ne vode, zaključio sam i sklopio oči. Ubrzo sam utonuo u dubok san.

10

Kad sam se probudio, Miu je postavljala stol za doručak na verandi.

Bilo je osam i trideset i novo novcato sunce preplavilo je svijet svjetlom. Miu i ja sjeli smo na verandu i zajedno doručkovali, zagledani u svjetlucavo more. Jeli smo tost i jaja i pili kavu. Dvije bijele ptice plovile su zrakom s brda prema obali. Negdje u blizini svirao je radio, čuo se glas spikera kako brzo govori dok čita vijesti na grčkom.

U glavi mi je vladala čudna tupost, kao da još trpim posljedice preoceanskog leta. Nisam mogao odrediti granicu između zbilje i onog što samo izgleda kao zbilja. Bio sam tu, na malom grčkom otoku, i jeo za stolom s lijepom zreloom ženom koju sam upoznao samo dan ranije. Ta je žena voljela Sumire. Ali nije prema njoj osjećala nikakvu seksualnu želju. Sumire je voljela tu ženu i željela je. Ja sam volio Sumire i osjećao seksualnu želju prema njoj. Sumiri sam se ja sviđao, ali nije me voljela i nije prema meni osjećala nikakvu želju. Ja sam osjećao seksualnu želju prema ženi koja će ostati anonimna. Ali nisam je volio. Sve je to bilo složeno kao u kakvoj egzistencijalističkoj

135

drami. Sve je završavalo u slijepoj ulici, nigdje alternative. A Sumire je izašla s pozornice desno.

Miu mi je dolila kave u šalicu. Zahvalio sam joj.

"Vama se sviđa Sumire, je li tako?" upitala me Miu. "Mislim, kao žena."

Lagano sam kimnuo glavom dok sam mazao maslac na tost. Maslac je bio tvrd i hladan pa mi je trebalo dosta vremena da ga razmažem.

Podigao sam pogled i dodao, "Naravno, to nije stvar izbora.

Jednostavno se dogodilo."

Nastavili smo šutke doručkovati. Vijesti na radiju su završile i zasvirala je grčka glazba. Podigao se vjetar i za-tresao bugenvilije.

Ako se pažljivo gledalo, na pučini su se razaznavale bijele kapice pjene na valovima.

"Temeljito sam o svemu razmislila i mislim da bih trebala odmah otići u Atenu", rekla je Miu guleći naranču. "Sumnjam da se može bogzna što obaviti preko telefona pa je bolje da odem ravno u ambasadu i razgovaram s njima licem u lice. Možda će netko iz ambasade pristati da dođe ovamo sa mnom, ili ću možda pričekati Sumirine roditelje da stignu u Atenu pa se vratiti ovamo s njima. U

svakom slučaju, voljela bih da ostanete ovdje što duže možete.

Možda se jave iz policije, a uvijek postoji i mogućnost da se Sumire vrati. Hoćete li mi to učiniti?"

Naravno, odgovorio sam.

"Ponovno ću skočiti do policijske postaje da provjerim kako ide istraga, a onda ću unajmiti barku da me odveze na Rodos. Do Atene i natrag ima se što putovati pa ću najvjerojatnije uzeti hotelsku sobu i ostati tamo nekoliko dana."

136

Kimnuo sam.

Miu je ogulila naranču i pažljivo je obrisala ubrusom. "Jeste li upoznali Sumirine roditelje?"

Ne, rekao sam.

Miu je uzdahnula kao da vjetar puše na rubu svijeta. "Pitam se kako ću im ovo objasniti."

Shvaćao sam njezinu tjeskobu. Kako objasniti neobjašnjivo?

Miu i ja sišli smo do luke. Nosila je malu putnu torbu s rezervnom odjećom, a na sebi je imala kožne cipele s visokom petom i torbu Mile Schb'n preko ramena. Stali smo kod policijske postaje. Rekli smo im da sam ja Miuin rođak koji se slučajno našao u ovim krajevima. Nisu bili ni blizu rješenja. "Ali, nema problema", vedro su rekli. "Smirite živce. Pogledajte oko sebe. Ovo je miran otok. Ima tu prekršaja, naravno — ljubavne svađe, pijanstva, politički sukobi.

Naposljetku, imamo posla s ljudima, a ljudi su svuda isti. Ali sve su to sitne, domaće trzavice. U posljednjih petnaest godina nije se desilo da na otoku strada neki stranac."

Vjerojatno su govorili istinu. Ali, kad je trebalo objasniti Sumirin nestanak, nisu znali što reći.

"Na sjevernoj obali otoka ima velika špilja u vapnenačkoj stijeni", natuknuo je policajac. "Ako je zalutala u špilju, možda ne zna izaći.

Unutra je kao u labirintu. Ali to vam je jako, jako daleko. Cura nije mogla tako daleko otpješačiti."

Možda se utopila?, upitao sam.

Policajci su zatresli glavama. U ovim krajevima nema jakih struja, rekli su. A vrijeme je prošli tjedan bilo vedro,

»37

more mirno. Ribari svaki dan idu van s barkama i, da se djevojka utopila, netko od njih pronašao bi tijelo.

"A što je s bunarima?" upitao sam. "Nije li mogla pasti u neki duboki bunar dok je lunjala uokolo?"

Šef policije zavrtio je glavom. "Na otoku nema bunara. Imamo mnogo prirodnih izvora pa nema potrebe za bunarima. Osim toga, kopati bunar na ovom tvrdom stijenu teško je kao vrag."

Kad smo izašli iz policijske postaje, rekao sam Miu kako želim otići do plaže na kojoj su se ona i Sumire kupale, ako je moguće ujutro.

Kupila je na kiosku pojednostavljenu kartu otoka i pokazala mi put; do plaže treba 45 minuta hoda samo u jednom smjeru, upozorila me, pa pazite da obučete otporne cipele. Otišla je do luke i, mješavinom francuskog i engleskog, učas obavila pregovore s kapetanom malog broda-taksija koji će je odvesti na Rodos. "Da bar sve sretno svrši", rekla je Miu dok je odlazila. Ali, njezine su oči govorile nešto drugo. Znala je da su stvari rijetko tako jednostavne.

A to sam znao i ja. Brodski je motor zabrundao, a ona je pridržala šešir lijevom rukom i domahnula mi desnom. Dok se brod gubio na pučini, osjećao sam se kao da mi unutra nedostaju dijelovi. Neko sam vrijeme tumarao po luci i u dućanu sa suvenirima kupio sunčane naočale. Potom sam se strmim stubama uspeo natrag u kućicu.

Kako se sunce uzdizalo na nebu, žega je jačala. Navukao sam kupaće gaće i pamučnu košulju kratkih rukava, opremio se sunčanim naočalama i tenisicama za trčanje te se 138

uputio strmom brdskom stazom prema plaži. Ubrzo sam požalio što nisam ponio i šešir, ali odlučio sam hrabro nastaviti dalje.

Savladavajući uzbrdicu, ubrzo sam ožednio. Zastao sam, otpio malo vode i namazao lice i ruke losi-onom za sunčanje koji mi je Miu posudila. Cesta se bje-ljela od prašine što se kovitlala zrakom kad god je zapuhao vjetar. Povremeno sam susretao seljane koji su na povezu vodili magarce. Glasno su me pozdravljali: "Kalimera!"

— Odvraćao sam istim riječima. Zaključio sam da tako valjda treba.

Obronci su bili obrasli niskim čvornovatim stablima. Koze i ovce prtile su se oporim kršem, mrzovoljna izraza. Zvonca oko vrata tiho su im i suhoparno zveckala. Pastiri što su čuvali stada bili su ili djeca

ili starci. Dok sam prolazio, navirivali su se na mene krajičkom oka, a onda napola podizali ruke u nekoj vrsti znaka. I ja sam tako podizao ruku na pozdrav. Sumire nije mogla ovuda proći ne-opaženo. Nije se imala kamo sakriti i netko bi je sigurno vidio.

Na plaži nije bilo ni žive duše. Skinuo sam košulju i kupaće gaćice te se gol bacio u more. Voda je bila kristalno bistra i ugodna. Vidjelo se sve do kamenčića na dnu. Na ulazu u zaljev usidrila se jahta smotanih jedara, a visoki se jarbol njihao amo-tamo poput golemog metronoma. Na palubi nije bilo nikoga. Za svakim valom koji se povlačio kotrljali su se bezbrojni kamenčići koji su nehajno šuške-tali. Kad sam se okupao, legao sam, i dalje gol, na rasprostrti ručnik i zagledao se u visoko, jasno modro nebo.

Nad otočićem su kružili galebovi tražeći ribu. Na nebu nije bilo ni oblačka. Drijemao sam možda pola sata, a za to vrijeme nitko nije došao na plažu. Ubrzo je zavládala neobična tišina. Ta plaža bila je malo premirna da čovjek bude sam, malo previše lijepa. Tjerala me da mislim o određenom načinu umiranja. Obukao sam se i otpješačio brdskom stazom natrag do kućice. Žega je pekla još jače no prije. Mehanički podižući nogu za nogom, pokušao sam zamisliti o čemu su Sumire i Miu razgovarale dok su zajedno prolazile ovim putem.

Sasvim je moguće da je Sumire razmišljala o seksualnoj želji koju osjeća. Baš kao što sam ja razmišljao o vlastitoj seksualnoj želji kad sam bio s njom. Točno sam znao kako joj je bilo. Sumire je zamišljala Miu голу kraj sebe i najviše od svega je priželjkivala da je stegne u zagrljaj. Ispunjalo ju je očekivanje, pomiješano s mnogim osjećajima — uzbuđenjem, resignacijom, oklijevanjem, zbunjenošću, strahom — koji su je naglo preplavljivali, a onda splašnjavali.

U jednom si času optimističan, a već u sljedećem bolno svjestan razdorne činjenice da će sve otići k vragu. I na kraju uvijek ode.

Popeo sam se na vrh brda, stao da uhvatim zraka i popijem malo vode te se uputio nizbrdo. Baš kad sam spazio krov kućice, sjetio sam se kako mi je Miu rekla da je Sumire grozničavo pisala u svojoj sobi kad su stigle na otok. Sto je pisala? Miu mi ništa više nije rekla, a ja nisam inzis-tirao. Moguće je — sasvim moguće — da se u onome što je Sumire pisala krije ključ rješenja. Naljutio sam se na samog sebe što se nisam prije toga sjetio.

Kad sam se vratio u kućicu, ušao sam u Sumirinu sobu, uključio njezin kompjuter i ušao u memoriju. Ništa baš nije obećavalo. Bio je tu popis troškova putovanja po Europi, adrese, rasporedi. Sami poslovni dokumenti povezani s Miuinom tvrtkom. Ni traga nečem osobnom. Provjerio sam popis dokumenata na kojima je posljednje radila — ništa. Vjerojatno nije željela da itko čita što je napisala, pa je izbrisala cijeli fajl. Što znači da je svoje osobne fajlove spremila na neku disketu. Malo je vjerojatno da je disketu ponijela sa sobom kad je nestala; svakako, na pidžami nije imala nijednog džepa.

Prekopao sam ladice pisaćeg stola. Našao sam nekoliko disketa, ali to su sve bile kopije hard-diska ili fajlovi povezani s poslom.

Ponovno ništa što obećava. Sjeo sam za stol i razmislio. Da sam ja Sumire, gdje bih je stavio? Soba je mala; nema mnogo dobrih skrovišta. Sumire je vrlo pažljivo birala tko smije čitati ono što napiše.

Naravno — crveni kovčeg. Samo se to u sobi može zaključati.

Njezin novi kovčeg bio je tako lagan da sam mislio da je prazan; zatresao sam ga, ali nije se čuo nikakav zvuk. Ipak, brava sa šifrom od četiri znamenke bila je zaključana. Pokušao sam nekoliko kombinacija brojeva za koje sam mislio da bi ih Sumire mogla upotrijebiti — njezin rođendan, adresa, telefonski broj, poštanski broj — ali ni jedna nije funkcionirala. Ništa čudno, jer broj koji je tako lako pogoditi nije od osobite koristi kao šifra. To mora biti broj koji se lako pamti, ali nema veze ni sa čim osobnim. Dugo sam razmišljao, a onda mi je sinulo. Unio sam poš-

tanski broj Kunitačija — drugim riječima, moj poštanski broj: 0425.

Bravica je škljocnula i otvorila se.

U unutrašnjem džepu kovčega stajala je crna platnena torbica.

Otvorio sam patentni zatvarač i pronašao mali zeleni dnevnik i jednu disketu. Najprije sam otvorio dnevnik. Bio je ispisan njezinim uobičajenim rukopisom. Ništa mi nije posebno upadalo u oči. Bili su to samo podaci o mjestima na koja su išle. Koga su vidjele. Imena hotela. Cijene benzina. Jelovnici večera. Vrste vina i kakva su okusa bile. Uglavnom samo popis. Mnoge su stranice ostale prazne.

Pisanje dnevnika očito nije bila Sumirina jača strana.

Disketa nije imala imena. Na etiketi je stajao samo datum, ispisan Sumirinin prepoznatljivim rukopisom. Kolovoz 19**. Ubacio sam disketu u kompjutor i otvorio je. Pokazalo se da sadrži dva dokumenta. Nijedan od njih nije imao ime. Zvali su se jednostavno Dokument 1 i Dokument 2.

Prije no što sam ih otvorio, polako sam se ogledao po sobi. U ormaru je visio Sumirin kaput. Vidio sam njezinu masku za plivanje, talijanski rječnik, putovnicu. U ladici stola bile su njezina kemijska i tehnička olovka. Kroz prozor iznad stola vidio se blagi obronak obrastao niskim raslinjem. Po zidu kuće preko puta hodala je crna mačka. Na golu, tijesnu sobicu spustila se poslijepodnevena tišina. Sklopio sam oči i u mislima začuo valove s puste plaže ujutro. Ponovno sam otvorio oči i ovaj put pažljivo osluh-nuo pravi svijet. Nisam čuo ništa.

Dovukao sam miš na Dokument 1 i dva puta kliknuo.

11

Dokument 1

KAD STE VIDJELI DA NEKOGA POGODI METAK A NEMA KRVI?

Sudbina me dovela do zaključka—ad hoc zaključka, moram napomenuti (postoje li drukčiji? zanimljivo pitanje, ali ostavit ću to za neku drugu priliku)—i evo me tu na otoku u Grčkoj. Na malom otoku čije ime donedavno nisam nikad čula. Sad je... malo poslije četiri ujutro. Naravno, vani je još tamno. Bezazlene koze utonule su u miran kolektivni san. Obrisi maslinika daleko u polju hrani se okolnom tamom. A mjesec se, kao kakav sjetni svećenik, odmara nad krovom i pruža ruke prema pustom moru.

Gdje god da sam, ovo je doba dana koje najviše volim. Doba koje pripada samo meni. Uskoro će svanuti, a ja sjedim ovdje i pišem.

Kao Buda, rođen iz majčinog kuka (desnog ili lijevog, ne mogu se sjetiti), iskotrljat će se mlado sunce i na-viriti se preko ruba brda. A uvijek diskretna Miu tiho će se probuditi. U šest ćemo zajedno prirediti jednostavan doručak-H3

čak, a poslije poći preko brda na našu uvijek krasnu plažu. Prije nešto počne ustaljeni raspored, hoću zasukati rukave i obaviti nešto posla.

Osim nekoliko pisama, dugo nisam pisala nešto isključivo za sebe. I ne znam mogu li se pouzdati u sebe da ću se izraziti onako kako želim. Ne da sam se ikad mogla sasvim pouzdati. Ipak, nekako sam uvijek osjećala nagonsku potrebu da pišem.

Zašto? Zapravo, to je jednostavno. Da bih mogla o nečemu promisliti, moram to najprije napisati.

Tako je još od djetinjstva. Kad nisam nešto razumjela, skupila sam riječi razbacane oko nogu i poredala ih u rečenice. Ako to nije pomoglo, ponovno sam ih razbacala pa složila drugim redom. Kad sam to ponovila nekoliko puta, mogla sam razmišljati kao i svi ostali ljudi. Pisanje mi nikad nije teško padalo. Druga su djeca skupljala lijepe kamenčiće ili ži-reve, a ja sam pisala. Prirodno kao da dišem, zapisivala sam jednu rečenicu za drugom. I razmišljala sam.

Nedvojbeno mislite kako je za mene rasuđivanje dugotrajan proces, jer moram proći svaki korak ako želim o nečemu promisliti. A možda i ne mislite tako. Ali u praksi to zbilja oduzima dosta vremena. Toliko

da su, kad sam se upisala u osnovnu školu, mislili da sam umno zaostala. Nisam mogla držati korak s drugom djecom.

Kad sam završila osnovnu školu, zbog toga sam se već osjećala bitno manje otuđeno. Dotad sam već otkrila kako u korak pratiti svijet oko sebe. Ipak, sve dok nisam prekinula studij i raskinula sve veze sa službenim svijetom, taj je jaz u meni postojao—kao zmija što se pritajila u travi.

Uvjetno, tema o kojoj pišem jest: u svakodnevnom životu služim se pisanjem da otkrijem tko sam.

Točno? Nego što!

Dosad sam napisala nevjerojatne količine. Pišem gotovo svaki dan.

Kao da stojim na golemu travnjaku i sasvim sama kosim travu, a trava raste gotovo onako brzo kao stoje kosim. Danas kosim ovdje, sutra ondje... Dok prođem cijeli pašnjak, trava na mjestu s kojeg sam počela visoka je kao što je i bila.

Ali otkako sam upoznala Miu, jedva da sam išta napisala. Zašto?

Teorija fikcija = transmisija, koju mi je K. objasnio, ima smisla. Na jednoj razini postoji u njoj zrno istine. Ali ne objašnjava sve. Moram malo pojednostaviti slijed misli.

Pojednostaviti, pojednostaviti.

Kad sam upoznala Miu, dogodilo se to da sam prestala misliti.

(Dakako, ovdje se služim svojom osobnom definicijom razmišljanja.) Miu i ja bile smo neprestano zajedno, kao žlice koje priliježu jedna u drugu, i s njom kao da me nešto nekamo nosilo—na mjesto koje ne mogu dokučiti—i samo sam mislila, O.K., prepusti se struji.

Drugim riječima, da joj se približim, morala sam dosta toga otresti i odbaciti. Čak mi je čin razmišljanja postao tere-tan. Mislim da je to objašnjenje. Neka trava raste koliko hoće, baš me briga, mislila sam.

Izvalila sam se na leđa, zagledana u nebo, i promatrala kako pahuljasti oblaci putuju. Svoju sudbinu prepustila sam oblacima.

Sebe predala opo-

H5

A i

jnom mirisu trave, šaptu vjetra. I nakon nekog vremena nije mi više bilo stalo do razlike između onog što znam i onog što ne znam ni koliko je crno pod noktom.

Ne, to nije točno. Nije mi bilo stalo od prvog dana. Moram u svojoj priči biti malo preciznija.

Preciznost, preciznost.

Sad vidim da sam se u pisanju uvijek pridržavala temeljnog pravila da pišem o stvarima kao da o njima ništa ne znam—a to uključuje i ono o čemu nešto znam ili mislim da znam. Da sam na početku rekla, Joj, to znam, neću valjda svoje dragocjeno vrijeme gubiti na pisanje o tome, s pisanjem se nikad ne bih maknula s mrtve točke.

Na primjer, ako o nekome mislim, Znam ja tog tipa, ne trebam tratiti vrijeme na razmišljanje o njemu, čitam ga kao knjigu, izlažem se opasnosti izdaje (a to se odnosi i na vas). S naličja svega o čemu mislimo da znamo apsolutno sve vreba jednaka količina nepoznatog.

Razumijevanje je samo zbroj naših nesporazuma.

Među nama, tako ja shvaćam svijet. U najkraćim crtama.

U svijetu u kojem živimo, ono što znamo i ono što ne znamo sijamski su blizanci, nerazdvojni, u stanju konfuzije.

Konfuzija, konfuzija.

Tko doista može odrediti razliku između mora i onog što se u njemu odražava? Ili razliku između kiše koja lije i samoće?

Bez puno komplikacija, dakle, prestala sam razbijati glavu s razlikom između znanja i ne-znanja. To je točka iz koje sam krenula. Gadno mjesto za početak, možda—ali svakome treba makar provizorna odskočna točka, je li tako? Što sve 146

služi tome da objasni kako dualizmi, kao što su tema i stil, objekt i subjekt, uzrok i posljedica, ručni zglob i ostatak mene, za mene više nisu bili crno-bijeli parovi, nego nerazlučivi jedno od drugoga. Sve se prosulo po kuhinjskom podu. Sol, papar, brašno, škrob. I zamijesilo se u lijepu kašu.

Zglobovi na rukama i ostatak mene... Sjedeći za kompjuterom, primijetila sam da sam se vratila staroj lošoj navici da pucketam prstima. Ružna se navika osvetnički vratila kad sam prestala pušiti.

Prvo pucnem zglavcima pet prstiju desne ruke — puc, puc—onda zglavcima lijeve ruke. Nije da se hvalim, ali mogu tako glasno pucketati prstima da zvuči kao da se lomi vrat. U osnovnoj sam školi bila šampionka pucke-tanja prstima. Svi su se dečki mogli sakriti preda mnom.

Na fakultetu mi je K. vrlo nedvosmisleno dao do znanja da to nije vještina kojom bih se baš trebala ponositi. Kad djevojka zađe u neke godine, ne može hodati uokolo i pucketati prstima. Posebno ne pred drugima. Inače će završiti kao Lotte Lenya u Iz Rusije s ljubavlju. No, zašto mi to nitko nikad prije nije rekao? Pokušala sam se odviknuti. Mislim, Lotte Le-nya mi se zbilja sviđa, ali ne tako jako da bih htjela biti ona. Ali kad sam prestala pušiti, primijetila sam da, čim sjednem pisati, nesvjesno opet pucketam prstima. Krc, puc, krc.

Ime mi je Bond. James Bond.

Da se vratim onom o čemu sam govorila. Vrijeme je ograničeno—nema prostora za digresije. Zaboravite Lotte Lenyu. Žao mi je, metafore—odoh ja. Kao što sam već rekla, u našoj nutrini ono što znamo i ono što ne znamo dijeli istu nastambu. Iz praktičnih razloga većina ljudi između njih podiže

H7

zid. To olakšava život. Ali ja sam taj zid srušila. Morala sam. Mrzim zidove. Jednostavno, takva sam.

Da se ponovno poslužim slikom sijamskih blizanaca, nije da se oni uvijek dobro slažu. Ne trude se uvijek shvatiti jedan drugoga.

Zapravo, češće je upravo suprotno. Desnica ne želi znati što radi ljevica —i obrnuto. Vlada kaos, na kraju zalu-tamo—i bezglavo se s treskom sudaramo s nečim. Tras.

Htjela bih reći da ljudi moraju skovati lukavu strategiju ako žele da ono što znaju i ono što ne znaju žive zajedno u miru. A ta je strategija—aha, pogodili ste!— razmišljanje. Moramo se čvrsto usidriti. Inače smo bez greške na putu prema neizbježnom sudaru.

Pitanje.

što dakle ljudi moraju raditi ako žele izbjeći sudar (tras!) ali i dalje leže u polju, uživaju u oblacima koji plove i slušaju kako trava raste

—drugim riječima, ne razmišljaju? Zvuči teško? Uopće nije. Logično gledano, lako je. Čest simple. Odgovor je u snovima. Treba sanjati i sanjati. Ući u svijet snova i nikad iz njega ne izaći. Živjeti u snovima dok je svijeta i vijeka.

U snovima nema potrebe za razlikom među stvarima. Uopće je nema. Granice ne postoje. Zato se u snovima rijetko događaju sudari. A ako se i dogode, ne bole. Zbilja je drukčija. Zbilja boli.

Zbilja, zbilja.

148

Još davno, na premijeri filma Divlja horda Sama Peckin-paha, jedna je novinarka digla ruku na presici i postavila sljedeće pitanje:

"Zašto, zaboga, morate prikazivati toliko prolivene krvi?" Prilično se oko toga uzrujala. Ernest Borg-nine, jedan od glumaca iz filma, malko se zbunio i na pitanje odgovorio pitanjem: "Gospođo, kad ste vidjeli da nekoga pogodi metak a nema krvi?" Film je snimljen na vrhuncu Vijetnamskog rata.

Obožavam tu rečenicu. To je sigurno jedno od načela na kojima se temelji zbilja. Prihvatiti stvari koje je teško shvatiti i pustiti ih na miru. Kao krvarenje. Pucnjava i krvarenje.

Kad ste vidjeli da nekog pogodi metak a nema krvi?

Što objašnjava moj stav kao pisca. Razmišljam — na sasvim običan način—i dostižem točku u kojoj, u području koje ne mogu ni imenovati, začinjem san, slijepi fetus koji se zove razumijevanje i pluta u univerzalnoj, sveobuhvatnoj plodnoj vodi nerazumijevanja.

Zbog čega su valjda moji romani smiješno dugački i, bar zasad, nikako da dospiju do logičnog završetka. Tehničke, a i moralne vještine potrebne za održavanje opskrbnog sustava tih razmjera jednostavno su izvan mog domašaja.

Naravno, sad ne pišem roman. Ne znam kako da ovo nazovem.

Samo pisanjem. Mislim naglas pa nema potrebe uredno sve zapakirati. Nemam moralnih obveza. Jednostavno... hm...

razmišljam. Već strahovito dugo nisam zapravo razmišljala i vjerojatno i neću u doglednoj budućnosti. Ali sada, u ovom času, razmišljam. I to ću raditi sve do jutra. Razmišljati.

149

Sad kad sam to rekla, međutim, ne mogu se otresti uobičajenih mračnih slutnji. Ne trošim li previše vremena i energije na beskorisnu radnju? Teglim vodu tamo gdje je poplava? Ne bih li trebala odustati od besmislenih napora i jednostavno se prepustiti struji?

Sudar? Što je to?

Probat ću to drukčije izraziti.

O.K.—kako sam drukčije htjela to reći?

Aha, sjetila sam se—evo ovako.

Ako mislim lupetati bez kraja i konca, bolje bi mi bilo da se zavučem pod tople pokrivače, mislim na Miu i igram se sama sa sobom. To sam htjela reći.

Obožavam oblinu Miuine stražnjice. Rafinirani kontrast između njezinih kao ugljen crnih stidnih dlačica i snježnobijele kose, lijepo oblikovanu stražnjicu, skrivenu iza sićušnih crnih gaćica. Pričaj mi o tome što je seksi. A ispod crnih gaćica, njezin muf u obliku slova T, isto tako crn.

Moram prestati misliti o tome. Isključiti besmislene seksualne fantazije (klik) i usredotočiti se na pisanje. Ne smijem dopustiti da mi izmakne ovaj dragocjeni trenutak prije svitanja. Prepustit ću nekom drugom, u nekom drugom kontekstu, da odluči što je djelotvorno a što ne. U ovom trenutku živo mi se fućka što bi netko o tome rekao.

Točno?

Nego što!

Dakle—naprijed i uvis.

150

Kažu da je uključiti snove (prave snove ili izmišljene) u prozu koju pišete vrlo opasan eksperiment. Samo šaćici pisaca— a govorim 0 onim najtalentiranijima — polazi za rukom ostvariti onu vrst iracionalne sinteze koju nalazimo u snovima. Zvuči razumno. Ipak, želim ispričati san, jedan koji sam nedavno sanjala. Želim zabilježiti taj san jednostavno kao činjenicu koja se tiče mene i mog života.

Literatura ili ne, baš me briga. Ja sam samo čuvar skladišta.

Sličan sam san usnula mnogo puta. Pojednosti se razlikuju, uključivši i mjesto radnje, ali radnja je uvijek ista. I bol koju osjećam kad se probudim uvijek je ista. Jedna te ista tema neprestano se ponavlja kao lokomotiva koja zviždi na istom slijepom zavoju noć za noć.

SUMIRIN SAN

(Ovo sam napisala u trećem licu jednine. Tako djeluje autentičnije.) Sumire se penje dugim spiralnim stubištem da se sretne s majkom koja je odavno umrla. Majka je čeka na vrhu stuba. Ima nešto što želi reći Sumiri, važan podatak koji je Sumiri očajnički potreban da bi nastavila živjeti. Sumire još nikad nije srela pokojnika i boji se.

Ne zna kakva je osoba njezina majka. Možda je—iz nekog razloga koji Sumire ne može zamisliti—majka mrzi. Ali, mora je upoznati.

Ovo joj je jedina prilika.

Stube se uspinju u nedogled. Sumire se penje i penje i nikako da dođe do vrha. Trči uz stube, bez daha. Vrijeme joj istječe. Majka neće vječno biti ovdje, u ovoj zgradi. Sumirino čelo oblijeva znoj.

Napokon dolazi do kraja stuba.

Na vrhu stubišta je prostor zatvoren debelim kamenim zidom. U ravnini očiju u zidu je okrugla rupa nalik otvoru za ventilaciju.

Nevelika rupa promjera oko 50 centimetara. A u tu je rupu nagurana Sumirina majka, kao da su je strpali unutra s nogama naprijed. Sumire shvaća da joj je vrijeme gotovo isteklo.

Natisnuta u rupi, majka gleda van, prema njoj. Gleda u Sumirino lice kao da je preklinje. Sumire na prvi pogled zna da joj je to majka.

Ovo je osoba koja mi je dala život i tijelo, shvaća ona. Ali na neki način ova žena nije majka iz obiteljskog albuma s fotografijama.

Moja prava majka je lijepa i mlada. Što znači da osoba u albumu zapravo nije moja majka, misli Sumire. Otac me je prevario.

"Majko!" odvažno viče Sumire. Čini joj se kao da se u njoj ruši zid.

Tek što je izgovorila tu riječ kad joj majku nešto uvlači dublje u rupu, kao da je usisava divovski vakuum s druge strane. Majčina su usta otvorena, nešto dovikuje Sumire. Ali šuplji fijuk vjetra što zapuhuje iz rupe guta njezine riječi. Sljedećeg trenutka, majka uz trzaj odlazi u tamu rupe i nestaje.

Sumire se osvrće i vidi da nema stubišta. Okružena je kamenim zidovima. Tamo gdje je bilo stubište, sad su drvena vrata. Pritišće kvaku i otvara vrata, a iza je nebo. Na vrhu je 152

visokog tornja. Tako visokog da joj se vrti u glavi ako pogleda dolje.

Po nebu zuje gomile sitnih spravica, nalik aviončićima. Jednostavne letjelice kakve svatko može izraditi, od bambusa i laganog drva. Na repu svakog aviona sićušni je motor veličine šake i propeler. Sumire dovikuje jednom od pilota koji prolaze da je dođe spasiti. Ali piloti ne obraćaju na nju pozornost.

To je možda zato što sam ovako odjevena, zaključuje Sumire. Nitko me ne vidi. Na sebi ima anonimni bijeli bolnički haljetak. Skida ga i ostaje gola, ispod njega nema ništa. Baca haljetak na pod kraj vrata, a on se kao oslobođena duša podiže na zapuhu vjetra i lebdi izvan vidokruga. Isti vjetar miluje joj tijelo, raspuhuje dlačice među nogama. Sa zaprepaštenjem primjećuje da su se svi aviončići pretvorili u viline konjice. Nebo je puno šarenih vilinih konjica čije velike izbuljene oči svjetlucaju dok strijeljaju okolo pogledom, šum njihovih krila postupno se pojačava kao da netko pojačava zvuk na radiju. Naposljetku raste u nepodnošljivu grmljavinu. Sumire čučne, sklopljenih očiju, i začepi uši rukama.

I onda se probudi.

Sumire pamti svaku pojedinost sna. Mogla bi ga nacrtati. Jedino čega se ne može sjetiti jest majčino lice dok se gubi uvučeno u crnu rupu. I važne riječi koje joj je majka rekla također su zauvijek izgubljene u pustom ništavilu. U krevetu Sumire silovito grize jastuk i plače i plače.

153

BRIJAČ VIŠE NEĆE KOPATI RUPE

Nakon tog sna došla sam do važnog zaključka. Svojim ću pohvalno revnim pijukom napokon načeti pravu stijenu. Bum. Odlučila sam objasniti Miu što želim. Ne mogu do vijeka čekati u neizvjesnosti.

Ne mogu kao onaj bijedni slabić, brijač koji kopa rupu u svom dvorištu, pred svima tajiti da volim Miu. Ako tako budem postupala, polako ali sigurno ću svenuti. Sve zore i svi sumraci oduzet će mi, komad po komad, mene samu i u tren oka moj će se život dokraja zguliti —a od mene neće ostati ništa.

Stvari su kristalno jasne.

Kristal, kristal.

Želim voditi ljubav s Miu, želim da me drži u naručju. Toliko sam joj toga već podredila da mi je to važno. Više se nemam čega odreći.

Još nije prekasno. Moram biti s Miu, ući u nju. A ona mora ući u mene. Poput dvije pohlepne, blistave zmije.

A ako me Miu ne prihvati, što onda?

Sve u svoje vrijeme.

"Kad ste vidjeli da nekog pogodi metak a nema krvi?"

Mora poteći krv. Naoštrit ću nož, pripremiti se da prerežem vrat nekom psu.

Točno? Nego što!

Ovo što pišem poruka je meni samoj. Bacam je u zrak poput bumeranga. Zasijska kroz tamu, lišava životića nekog jasnog klockana i napokon mi se vraća.

Ali bumerang koji se vraća nije onaj koji sam bacila.

Bumerang, bumerang.

155

12

Dokument 2

Sad je četrnaest i trideset. Vani je jarko i užareno kao u paklu.

Stijene, nebo, more, sve se presijava. Kad se dugo gleda, granice se između njih tope i sve se slijeva u kaotičnu masu. Svijest tone u sanjive sjenke da izbjegne svjetlo. Čak su i ptice odustale od leta. U kući je, međutim, ugodno svježe. Miu je u dnevnoj sobi i sluša Brahmsa. Na sebi ima plavu ljetnu haljinu s tankim naramenicama, a snježnobijelu kosu jednostavno je začušljala i skupila. Ja sam za pisaćim stolom, pišem ove riječi.

"Smeta te glazba?" pita me Miu.

Brahms mi nikad ne smeta, odgovaram.

Pretražujem po sjećanju kako bih reproducirala priču koju mi je Miu ispričala prije nekoliko dana, na selu u Burgundiji. To nije lako.

Pričala je rastrzano i potpuno ispremiješala kronologiju. Katkad nisam mogla razmrsiti što se dogodilo prije, a što je došlo tek poslije, što je uzrok, a što posljedica. Ali ne krivim je. Zavjerenička britva zapretana u njezinom sjećanju

okrutno ju je zasijecala i, kako su zvijezde blijedjele sa zorom iznad vinograda, životna joj se snaga cijedila iz obraza dok je pričala svoju priču.

Miu mi je sve ispričala tek na moje inzistiranje. Morala sam se poslužiti arsenalom molbi da je navedem da govori— naizmjenice sam je ohrabrivala, napadala, ugađala joj, hvalila je i poticala da nastavi. Pile smo crno vino i razgovarale do zore. Stišćući jedna drugoj ruke, slijedile smo tragove njezinih uspomena, sastavljale krhotine, analizirale rezultate. A opet, bilo je dijelova koje Miu nije mogla izroniti iz dubina sjećanja. Kad god je pokušala doći do njih, zbunjeno bi ušut-jela i ispijala još vina. Bile su to opasne zone njezina pamćenja. Kad god smo naletjele na neku od njih, odustajale smo od potrage i oprezno se povlačile na povišeno tlo.

Nagovorila sam Miu da mi ispriča svoju priču kad sam shvatila da boji kosu. Miu je tako obzirna da vrlo malo ljudi iz njezine okoline uopće sluti kako se farba. Ali ja sam primijetila. Kad tako dugo putuješ zajedno s nekim, i svaki dan ste zajedno, obično primijetiš takve stvari. A možda Miu to i nije skrivala. Da jest, mogla je biti mnogo diskretnija. Možda je mislila kako je neizbježno da saznam ili je možda željela da saznam. (Hm, samo puka nagađanja).

Izravno sam je pitala. Takva sam ja — nema kod mene okolišanja.

Koliko imaš sijedih?, pitala sam je. Koliko dugo već bojiš kosu?

Četrnaest godina, odgovorila je. Prije četrnaest godina kosa mi je potpuno posijedjela, do posljednje vlasi. Od neke bolesti? Ne, nije to, rekla je Miu. Nešto se dogodilo i sva mi je kosa posijedjela.

Preko noći.

»57

Voljela bih čuti što se dogodilo, preklinjala sam je. Želim znati sve o tebi. Znaš da ja ne bih ništa od tebe sakrila. Ali Miu je nijemo vrtjela glavom. Nikad ni živoj duši nije ispričala tu priču; čak ni njezin muž nije znao što joj se dogodilo. Četrnaest godina bila je to njezina vlastita, privatna tajna.

Ali na kraju smo cijelu noć razgovarale. Svakoj priči dođe vrijeme da se ispriča, uvjerala sam je. Inače ćeš zauvijek ostati zarobljenica tajne što je nosiš u sebi.

Miu je zurila u mene kao da se zagledala u prizor u daljini. Nešto joj je isplovilo na površinu očiju, a onda ponovno polako potonulo na dno. "Ništa ja ne moram raščišćavati", rekla je. "Oni moraju izravnati račune—ne ja."

Nisam shvaćala na što cilja.

"Ako ti ispričam tu priču", reče Miu, "nas ćemo je dvije zauvijek dijeliti. A ne znam je li to ispravan put. Ako ti sve kažem, i ti ćeš biti umiješana. To želiš? Zbilja želiš znati ono što sam uz najveće žrtve htjela zaboraviti?"

Da, rekla sam. Što god to bilo, želim to podijeliti s tobom. Ne želim da bilo što preda mnom kriješ.

Miu je otpila gutljaj vina i, očito zbunjena, sklopila oči. Uslijedio je tajac, a u tišini se vrijeme samo svinulo i uleknulo.

Na kraju mi je ipak počela pričati što se dogodilo. Komadić po komadić, jedan djelić za drugim. Neki su elementi priče zaživjeli vlastitim životom, dok u drugima nije ni zati-trala životna iskra.

Bilo je tu neizbježnih preskakanja i praznina od kojih su neke imale vlastito, posebno značenje. Moj je zadatak, kao pripovjedača, da prikupim — što pažljivije mogu—sve te elemente u jednu cjelinu.

PRIČA O MIU I KOTAČU U LUNAPARKU

Jedno je ljeto Miu sama odsjela u gradiću u Švicarskoj, u blizini francuske granice. Bilo joj je dvadeset pet godina i živjela je u Parizu gdje je studirala klavir. U ovaj je gradić došla jer ju je otac zamolio da obavi neke poslovne pregovore. Sam posao bio je jednostavan, morala je samo jednom izaći na večeru s poslovnim partnerom i pobrinuti se da potpiše ugovor. Miu se gradić svidio čim ga je ugledala. Bilo je to prijazno, ljupko mjesto, s jezerom i srednjovjekovnim dvorcem na obali. Pomislila je kako bi bilo lijepo ovdje živjeti, i spontano je donijela odluku. Osim toga, u obližnjem se selu održavao glazbeni festival i, ako unajmi auto, moći će svaki dan odlaziti na koncerte.

Imala je sreću da pronađe namješteni stan koji se iznajmljivao na kraće razdoblje, u ugodnoj, urednoj maloj zgradi na vrhu brežuljka u predgrađu. Pogled je bio fantastičan. U blizini je našla mjesto gdje može vježbati klavir. Stanarina nije bila jeftina, ali ako joj ponestane novca, može se osloniti na očevu pomoć.

Tako je Miu počela svoj privremeni, ali spokojni život u gradiću.

Odlazila je na koncerte na glazbenom festivalu i še-tala okolicom te ubrzo stekla nekoliko znanaca. Pronašla je zgodan restorančić i kafić u koji je počela redovito zalaziti. S prozora stana vidjela je lunapark malo izvan grada. U lunaparku je stajao golemi kotač vrtuljak. Na kotaču su bile pričvršćene šarene kabine s vratima koje su polako rotirale na pozadini neba. Kako je koja kabina došla do najviše točke, počela se spuštati. Prirodno. Kotači u lunaparku nikamo ne

idu. Gondole se dižu i spuštaju na kružnom putovanju koje, iz nekog čudnog razloga, većini ljudi prija.

Uvečer se kotač osipao bezbrojnim svjetlima. Čak i kad se gasio preko noći i lunapark se zatvarao, kotač je cijelu noć svjetlucao kao da se natječe sa zvijezdama na nebu. Miu je sjedila kraj prozora, slušala glazbu na radiju i u nedogled zurila u kretanje kotača koji se vrtio gore-dolje. Ili, ako je stajao, u njegovu spomeničku nepomičnost.

Upoznala je jednog muškarca koji je živio u gradu. Naočitog, latino-tipa pedesetih godina. Bio je visok, markantna nosa i ravne tamne kose. Prišao joj je u kafiću. Odakle ste?, pitao je. Iz Japana, odgovorila je ona. I zapodjenuli su razgovor. Zvao se Ferdinando.

Bio je iz Barcelone, a ovamo se doselio prije pet godina da se zaposli kao dizajner namještaja.

Držao se opušteno, često se šalio. Neko su vrijeme čavrljali, onda se pozdravili. Dva dana poslije naletjeli su jedno na drugo u istom kafiću. Bio je samac, rastavljen, saznala je. Rekao joj je kako se odselio iz Španjolske da započne novi život. Muškarac nije ostavio odviše dobar dojam na Miu. Osjetila je da joj se pokušava ubaciti.

Nanjušila je tračak seksualne požude i to ju je uplašilo. Odlučila je izbjegavati kafić.

Ipak, mnogo je puta naletjela na Ferdinanda u gradu — dovoljno često da posumnja kako je prati. Možda je to bila samo smiješna zabluda. U malome gradu sresti istu osobu nekoliko puta nije ništa čudno. Svaki put kad ju je vidio široko se smiješio i prijateljski je pozdravljao. A opet, premda polako, Miu je osjetila kako je obuzima razdražljivost i nelagoda. Počela je Ferdinanda gledati kao prijetnju svome smi-160

L..

renom životu. Kao disonantni suzvuk na početku partiture, zloslutna se sjena nadnijela nad ugodno ljeto.

Pokazalo se, međutim, da je Ferdinando tek tračak veće sjene.

Nakon što je u gradiću provela deset dana, učinilo joj se da se u život uvukla neka smetnja. Savršeno dražestan gradić koji se blistao od čistoće iznenada joj je postao uskogrudan, samozadovoljan.

Ljudi su bili srdačni i prijateljski raspoloženi, ali kao da je osjetila nevidljivu predrasudu prema sebi jer je Azijatkinja. I vino što ga je pila u restoranima odjednom je ostavljalo gorak okus. U povrcu što ga je kupovala pronalazila je crve. Koncerti na glazbenom festivalu zvučali su bezvoljno. Nije se mogla usredotočiti na vježbanje. Čak je i u stanu, koji joj je donedavno bio sasvim udoban, počela zapažati kako je ružno namješten i zapušten. Sve je izgubilo prvotni sjaj.

Zloslutna se sjena širila. A ona joj nije mogla umaknuti.

Po noći je zazvonio telefon i ona je dizala slušalicu. "Halo", govorila je. Ali, linija se prekidala. To se ponavljalo i ponavljalo. Sigurno je Ferdinando, mislila je. Ali nije imala dokaze. Odakle mu njezin broj? Telefon je bio starinski model pa ga nije mogla iskopčati iz zida. Mučila ju je nesanica i stala je uzimati tablete za spavanje.

Izgubila je tek.

Moram se maknuti odavde, odlučila je. Ali iz razloga koji nije mogla dokučiti, nije se mogla otrgnuti od grada. Sastavljala je popis razloga zbog kojih valja ostati. Već je platila stanarinu mjesec dana unaprijed i kupila trajnu ulaznicu za glazbeni festival. I već je izajmila svoj stan u Parizu preko cije-161

log ljeta. Ne može se sad samo tako pokupiti i otići, govorila je samoj sebi. A osim toga, zapravo se ništa nije dogodilo. Ništa je nije doista povrijedilo, nije li tako? Nitko se nije prema njoj ružno ponio.

Vjerojatno sam samo postala pretjerano osjetljiva, uvjerala je samu sebe.

Jedne večeri, otprilike dva tjedna nakon što se doselila u gradić, izašla je na večeru kao i obično u obližnji restoran. Poslije večere odlučila je za promjenu malo uživati u svježem noćnom zraku i pošla na dugu šetnju. Zanesena u misli, lutala je iz ulice u ulicu. I ne znajući kamo ide, našla se na ulazu u lunapark. Park s kotačem.

Zrak je treperio od živahne glazbe, glasova karnevalskih zabavljača i veselih dječjih povika. Posjetitelji su bili uglavnom obitelji i nekoliko parova iz grada. Miu se sjetila kako ju je otac jednom dok je bila mala odveo u lunapark. Još se i sad sjećala mirisa očevog kaputa od tvida dok su se vozili u krug u šalicama za čaj. Cijelo vrijeme na vrtuljku držala se ocu za rukav. Maloj Miu taj je miris bio znak udaljenog svijeta odraslih, simbol sigurnosti. Shvatila je kako joj nedostaje otac.

Onako za šalu, kupila je ulaznicu i ušla u lunapark. Sve je vrvjelo od dućančića i štandova—vidjela je streljanu, ples sa zmijama, gitaru koja proriče sudbinu. Sjedeći pred kristalnom kuglom, gitaru, krupnija žena, rukom je dozvala Miu: "Mademoiselle, dođite ovamo, molim vas. Vrlo je važno. Vaša će se sudbina sad promijeniti." Miu se samo nasmiješila i pošla dalje.

Kupila je sladoled i sjela na klupu da ga pojede, a dotle je gledala prolaznike. Osjećala se vrlo daleko od uskomešane gomile oko sebe.

Jedan joj se muškarac obratio na njemač-

162

kom. Bilo mu je oko trideset godina, nizak čovjek plave kose i brkova, tip kojem dobro pristaje uniforma. Zatresla je glavom, nasmiješila se i pokazala na sat. "Čekam nekoga", rekla je na francuskom. Glas joj je zvučao povišeno i nekako daleko. Muškarac nije rekao ništa, samo se snuždeno nake-sio, kratko joj mahnuo rukom i nestao.

Miu je ustala i ushodala se po parku. Netko je bacao pikado, negdje je prsnuo balon. Medvjed je cupkao u plesnom koraku. Orguljice su svirale valcer Na lijepom plavom Dunavu. Podigla je pogled i vidjela veliki kotač kako se bez žurbe okreće zrakom. Bilo bi zgodno vidjeti svoj stan s kotača, odjednom je pomislila, umjesto da uvijek gledam kotač s prozora. Srećom, u torbici prebačenoj preko ramena imala je mali dalekozor. Ostao joj je u torbici od posljednjeg posjeta glazbenom festivalu gdje joj je dobro poslužio da vidi pozornicu s udaljenog mjesta na tratini. Dalekozor je bio lagan, ali dovoljno jak. Njime bih morala vidjeti ravno u sobu.

Prišla je kiosku ispred kotača da kupi kartu. "Ubrzo zatvaramo, Mademoiselle", rekao joj je starac koji je prodavao karte i zavrtio glavom. "Gotovi smo za danas. Ovo je posljednja vožnja. Jedan krug i zatvaramo." Bijele su mu čekinje obrasle bradu, zalisci su mu se žutjeli od duhanskog dima. Kašljao je. Obrazi su mu bili crveni kao da ih je godinama ribao sjeverni vjetar.

"U redu je. Jedna vožnja mi je dovoljna", odgovorila je Miu. Kupila je kartu i popela se na platformu. Samo je ona čekala da se ukrca na kotač i, koliko je mogla razabrati, sve su male gondole bile prazne.

Dok se kotač vrtio, prazne su se

163

kabine lijeno njihale kao da se sam svijet ispuhao i vuče se prema kraju.

Ušla je u crvenu gondolu i sjela na klupicu. Starac je prišao, zatvorio vrata i zaključao ih s vanjske strane. Bez sumnje, iz sigurnosnih razloga. Kao da oživljava kakva drevna životinja, kotač je zaštropotao i počeo se okretati. Šarena gužva kioska i karnevalskih atrakcija smanjivala se pod njom. Umjesto njih, pred njom su se rasprostrla gradska svjetla. S lijeve strane sjalo se jezero na čijoj su se površini zrcalila svjetla izletničkih brodova. Daleke planine obasula su svjetla sićušnih zaselaka. U grudima ju je steglo od sve te ljepote.

U vidokrug joj je došlo područje gdje je živjela, na vrhu brežuljka.

Miu je izoštrila dalekozor i pogledom potražila svoj stan, ali nije ga bilo lako naći. Kotač se polako ali postojano kretao i dizao je sve više uvis. Mora se požuriti. Počela je mahnito prelaziti dalekozorom amo-tamo, ali bilo je previše zgrada, sve jedna drugoj nalik. Kotač je došao do vrha i krenuo na svoj silazni put. Napokon je pronašla zgradu. To je to! Ali nekako, kao da je imala više prozora no što pamti. Mnogi su stanari otvorili prozore da im u stan uđe ljetni povjetarac. Prelazila je dalekozorom s prozora na prozor i naposljetku pronašla drugi stan zdesna, na trećem katu. Ali tad se već kotač spustio gotovo do dna. Pogled su joj prekrili zidovi drugih zgrada. Šteta, još samo nekoliko sekundi i vidjela bih ravno u svoj stan.

Gondola se polako, polako približavala tlu. Pokušala je otvoriti vrata da izađe, ali nije ih mogla ni pomaknuti. Naravno, zaključana su izvana. Pogledom je potražila starca koji pro-

daje karte, ali nigdje ga nije bilo. Već je i ugasio svjetlo u svojoj kućici. Zaustila je da nekog pozove, ali nije imala kome vikati.

Kotač se ponovno počeo uzdizati. Kakva svinjarija, pomislila je.

Kako se ovo moglo dogoditi? uzdahnula je. Možda je starac otišao na zahod i zaboravio na vrijeme. Morat će se vrtjeti još jedan krug.

Sve je u redu, pomislila je. Starčeva zaboravljivost dat će joj priliku da se drugi put proveze kotačem, besplatno. Ovaj put sigurno će pronaći svoj stan. Čvrsto je stegnula dalekozor u ruku i gurnula lice kroz prozor. Budući da je već odredila područje i položaj stana u

prošoj vožnji, ovaj put je lakše pronašla svoju sobu. Prozor je bio otvoren, svjetlo upaljeno. Mrzila se vraćati u mračnu sobu, a namjeravala se vratiti odmah poslije večere.

Nekako se osjećala krivom što viri u vlastitu sobu, izdaleka, kroz dalekozor, kao da špijunira samu sebe. Ali ja nisam tamo, uvjeravala se. Jasno da nisam. Na stolu je stajao telefon. Doista bih voljela nazvati taj telefon. Na stolu je i pismo koje sam tamo ostavila. Voljela bih ga pročitati odavde, mislila je Miu. Ali naravno, nije mogla vidjeti tako sitne pojedinosti.

Napokon je njezina gondola prošla vrhunac putanje kotača i počela se spuštati. Spuštala se samo kratko, a onda odjednom zastala. Miu je poletjela u stranu, udarila ramenom o stijenu kabine i zamalo ispustila dalekozor. Stroj koji je pokretao kotač sa štopotom se ugasio i spustila se gotovo nadnaravna tišina. Živahna glazba koja je svirala u pozadini utihnula je. Svjetla lunaparka uglavnom su se pogasila. Po-165

zorno je slušala, ali čula je samo tihi šumor vjetra i ništa više.

Potpuna tišina. Nije bilo glasova, karnevalske buke, nije bilo sretnih dječjih povika. Isprva, nije mogla shvatiti što se dogodilo. A onda joj je sinulo. Zaboravili su je.

Nagnula se kroz poluotvoreni prozor i ponovno pogledala dolje.

Shvatila je na kojoj je visini. Miu je razmišljala o tome da zove u pomoć, ali znala je da je nitko neće čuti. Bila je previsoko, a glas joj je bio preslab.

Kamo je mogao otići onaj starac? Sigurno na piće. S licem one boje, onakvim dahom, onim grubim glasom, nije bilo nikakve dvojbe.

Zaboravio je da sam ja na kotaču i ugasio je stroj. U ovom času vjerojatno se nalijeva u baru, pije pivo ili džin, svakim je časom sve pijaniji i zaboravlja što je učinio. Miu se ugrizla za usnicu. Neću se moći odavde izvući do sutra poslijepodne. Ili možda tek uvečer.

Kad se lunapark uopće otvara? Pojma nije imala.

Miu je na sebi imala samo laganu bluzu i kratku pamučnu suknju, ali čak i usred ljeta noćni je zrak u Švicarskoj bio prohladan. Vjetar je jače zapuhao. Nagnula se još jednom kroz prozor da pogleda prizor ispod sebe. Još se svjetala pogasilo. Osoblje lunaparka završilo je s poslom za taj dan i otišlo kućama. Negdje sigurno mora biti neki

čuvar. Duboko je udahnula i pozvala u pomoć što je glasnije mogla. Oslušnula je. I ponovno viknula. I ponovno.

Odgovora nije bilo.

Izvadila je iz torbice mali blok i napisala na francuskom:

"Zaključana sam u kotaču u lunaparku. Molim vas, pomozite mi".

Poruku je bacila kroz prozor. Papirić je zalepršao na vjetru. Vjetar je puhao prema gradu pa će ga, ako bude imala sreće, odnijeti onamo.

Ali, ako ga netko doista nađe i pro-

čita, hoće li on (ili ona) vjerovati? Na novom je listu papira uz poruku napisala svoje ime i adresu. Djelovat će vjerodostojnije.

Tako nitko neće misliti da je posrijedi šala, nego će shvatiti da je u ozbiljnoj nevolji. Bacila je u vjetar polovicu stranica iz svog bloka.

Iznenada joj je nešto palo na pamet i istresla je sve iz novčarke osim novčanice od deset franaka, a onda stavila poruku: "Žena je zaključana u kotaču iznad vas. Molim pomozite." Bacila je novčarku kroz prozor. Pala je ravno na tlo. Ali nije vidjela kamo je pala, niti je čula udarac o zemlju. Istu je poruku stavila u malu novčarku za sitniš i bacila i nju kroz prozor.

Miu je pogledala na sat. Bilo je deset i trideset. Pročeprkala je po torbi da vidi što još može naći. Nešto šminke i zrcalo, njezina putovnica. Naočale za sunce. Ključevi unajmljenog auta i ključevi stana. Vojnički nožić za guljenje voća. Mala plastična vrećica s tri krepera. Džepna knjiga na francuskom. Večerala je pa neće ogladnjeti do jutra. Noć je svježija pa neće previše ni ožednjeti. A srećom, još nije morala na zahod.

Sjela je na plastičnu klupu i naslonila glavu na oplatu kabine. U mislima je prebivala što je mogla, a što nije trebala učiniti. Zastoje uopće došla u lunapark i ukrcala se na kotač? Kad je izašla iz restorana, trebala je otići ravno kući. Da barem jest, sad bi uživala u vrućoj kadi i zavukla se u krevet s dobrom knjigom. Kao i svake večeri. Zašto nije? I zašto, za boga miloga, ovdje zapošljavaju beznadne pijance kao stoje onaj stari prodavač karata?

Kotač je škripao na vjetru. Pokušala je zatvoriti prozor tako da u kabinu ne ulazi vjetar, ali nije ga mogla pomaknuti ni centimetra.

Odustala je i sjela na pod. Znala sam da sam tre-167

bala ponijeti džemper, pomislila je. Na izlazu iz stana, zastala je pitajući se da li da prebaci džemper preko ramena. Ali ljetna je večer bila tako ugodna, restoran samo tri ulice udaljen od njezina stana. U tom času nije joj bilo ni na kraj pameti da će odšetati do lunaparka i uspjeti se na taj kotač. Sve je pošlo krivo.

Da se opusti, skinula je sat, tanku srebrnu narukvicu i naušnice u obliku školjki i spremila ih u torbu. Sklupčala se u kutu na podu, nadajući se da će uspjeti prespavati do jutra. Naravno, nije mogla zaspati. Bilo joj je hladno, osjećala se nelagodno. Gondola se tresla

od povremenih zapuha vjetra. Sklopila je oči i u mislima svirala Mozartovu sonatu u C molu, prelazeći prstima po zamišljenim tipkama. Bez nekog posebnog razloga, naučila je napamet taj komad još dok ga je svirala kao mala. Negdje na polovici drugog stavka, međutim, misli su joj odlutale. I zaspala je.

Koliko je dugo spavala, nije pojma imala. Ali sigurno ne dugo.

Probudila se uz trzaj i na trenutak nije znala gdje je. Polako se prisjetila. Tako je, pomislila je, zaglavila sam na kotaču u lunaparku. Izvadila je sat iz torbe; prošla je ponoć. Miu se polako uspravila. Svaki ju je zglobov na tijelu bolio od spavanja u zgrčenu položaju. Nekoliko je puta zijevnula, protegnula se i protrljala zapešća.

Svjesna da neće tako brzo ponovno zaspati, izvadila je iz torbe džepnu knjigu da zaboravi na brige i nastavila čitati gdje je stala.

Knjigu, novi krimić, kupila je u knjižari u gradu. Srećom, svjetla na kotaču nisu se gasila cijele noći. Kad je pročitala nekoliko stranica, međutim, shvatila je da ne prati radnju. Oči su joj pratile redove u knjizi, ali misli su joj odlu-

tale kilometrima daleko. Miu je odustala i zatvorila knjigu.

Pogledala je u noćno nebo. Prekrio ga je tanki sloj oblaka pa nije vidjela zvijezde. Razabirao se samo mutni iver mjeseca. U svjetlima je vidjela svoj jasni odraz na staklenom prozoru. Neopisivo dugo zurila je u vlastito lice. Kad će ovom doći kraj?, pitala se. Drži se, kad sve prođe, prepričavat ćeš ovo kao smiješan događaj. Zamisli, ostala sam zaključana na kotaču u lunaparku u Švicarskoj!

Ali događaj nikad nije postao smiješan.

Ovdje počinje prava priča.

Nešto kasnije, uzela je dalekozor i pogledala u prozor svojeg stana.

Ništa se nije promijenilo. No, što si očekivala, upitala je samu sebe i nasmiješila se.

Pogledala je i druge prozore u zgradi. Prošla je ponoć i uglavnom su svi spavali. Prozori su se većinom zatamnili. Ipak, nekoliko je stanara bilo budno. U njihovim stanovima gorjela su svjetla. Oni na nižim katovima navukli su zavjese. Oni na višim katovima nisu se s tim zamarali i ostavili su zavjese otvorene da im u sobe ulazi svjež noćni povjetarac. Život u tim sobama tiho se i potpuno izlagao pogledu. (Tko bi mogao zamisliti da se netko skriva na kotaču u lunaparku usred noći i viri u sobu kroz dalekozor?) Ali Miu nije

odviše zanimalo zavirivati u tuđu intimu. Daleko joj je privlačnije bilo gledati u vlastitu praznu sobu.

Kad je pogledom prešla sve prozore i vratila se na onaj svoga stana, zinula je od zaprepaštenja. U njezinoj spavaćoj sobi bio je goli muškarac. Isprva je mislila da gleda u krivi stan. Pomicala je dalekozor gore-dolje, naprijed-natrag. Ali

169

nije bilo zabune; doista je gledala u svoju sobu. U svoj namještaj, svoje cvijeće u vazi, slike koje vise na zidu u njezinom stanu.

Muškarac je bio Ferdinando. Nije se zabunila. Sjedio je na njezinom krevetu gol golcat. Ispod dlakavih prsa i trbuha dugi mu je penis visio mlohav poput pospane životinje.

Što on radi u mojoj sobi? Miuino čelo oblio je hladan znoj. Kako je ušao? Miu to nije mogla shvatiti. Prvo se naljutila, onda se zbunila.

A onda se na prozoru pojavila žena. Na sebi je imala bijelu bluzu kratkih rukava i kratku plavu pamučnu suknju. Žena? Miu je čvršće stegnula dalekozor i zapiljila se u prizor.

Vidjela je sebe.

Miu je premrla. Stojim ovdje i gledam u svoju sobu kroz dalekozor.

A u toj sobi sam ja. Miu je oštrila i izoštravala dalekozor. Ali koliko god puta gledala, u sobi je uvijek vidjela sebe. U istoj odjeći koju je toga časa nosila. Ferdinando ju je podigao u naručje i odnio na krevet. Ljubeći je, nježno je skinuo Miu u sobi. Skinuo joj je bluzu, raskopčao grudnjak, svukao suknju, poljubio joj vrat dok joj je rukama milovao grudi. Nakon nekog vremena, jednom joj je rukom skinuo gaćice, gaćice potpuno identične onima koje ima sad na sebi.

Miu nije mogla disati. Što se događa?

Prije no što se snašla, Ferdinandov se penis podigao, ukrućen kao batina. Nikad nije vidjela tako golemi penis. Uzeo je Miu za ruku i položio je na ud. Milovao ju je i lizao od glave do pete. Nikamo mu se nije žurilo. Ona se nije opirala. Ona — Miu u stanu — puštala mu je da radi što god hoće i potpuno uživala u rasplamsalnoj strasti. Tu i tamo posegnula bi

170

rukom i pomilovala Ferdinandov penis i testise. I dopuštala mu da je dira posvuda.

Miu nije mogla otkinuti pogled s tog čudnovatog prizora. Obuzela ju je mučnina. Grlo joj se tako osušilo da nije mogla gutati. Dizalo joj se na povraćanje. Sve je bilo groteskno prenaplašeno, prijeteće, poput kakve srednjovjekovne alegorijske slike. Ovo je Miu mislila: namjerno joj pokazuju ovaj prizor. Oni znaju da gledam. Ali ipak nije mogla otrgnuti pogled.

A onda praznina.

Što se onda dogodilo?

Miu se ne sjeća. Njezino pamćenje u ovoj točki prestaje.

Ne mogu se sjetiti, rekla je Miu. Prekrila je lice rukama. Samo znam da je to bio užasan doživljaj, tiho je rekla. Ja sam bila ovdje, a druga ja bila je tamo. A taj čovjek—Ferdinando —radio je meni koja sam tamo svakakve stvari.

Kako misliš, svakakve stvari?

Jednostavno se ne mogu sjetiti. Svakakve stvari. Dok sam ja bila zaključana na kotaču u lunaparku, on je radio što je htio—meni, koja sam bila tamo. Nije da sam se bojala seksa. Svojedobno sam itekako uživala u neobaveznim seksualnim susretima. Ali u toj se sobi događalo nešto drugo. Nešto besmisleno i opsceno, sve podređeno samo jednom cilju — da me potpuno ukalja. Ferdinando je upotrijebio sve trikove koje je znao da me uprlja svojim debelim prstima i divovskim penisom — ali ja, koja sam bila tamo, nisam se osjećala prljavo. A na kraju to čak više nije ni bio Ferdinando.

17!

To više nije bio Ferdinando?, zagledala sam se u Miu. Ako nije Ferdinando, tko je onda bio?

Ne znam. Ne mogu se sjetiti. Ali na kraju to više uopće nije bio Ferdinando. A možda od samog početka nije bio on.

Kad je došla k sebi, Miu je shvatila da leži u krevetu u bolnici dok joj bijela bolnička spavaćica ornata golo tijelo. Svaka ju je kost boljela. Liječnik joj je objasnio što se dogodilo. Ujutro je jedan od zaposlenih u lunaparku pronašao novčarku koju je bacila i povezoao što se dogodilo. Pokrenuo je kotač i pozvao hitnu pomoć. Miu je kao krpa ležala na podu gondole, u nesvijesti. Činilo se da je u stanju šoka, zjenice joj nisu reagirale na svjetlo. Lice i ruke bile su joj izgrebene, bluza umrljana krvlju. Odveli su je u bolnicu da joj pruže pomoć. Nitko nije mogao shvatiti odakle joj ozljede. Srećom, ozljede neće ostaviti trajne ožiljke. Policija je dovukla na ispitivanje starca koji je upravljao kotačem, ali on se uopće nije sjećao da joj je prodao kartu za kotač tik prije zatvaranja.

Sljedećeg dana došli su je ispitati mjesni policajci. Na njihova je pitanja odgovarala s naporom. Kad su usporedili njezino lice sa slikom u putovnici namrštili su se, s čudnovatim izrazom kao da su progutali nešto odvratno. S oklijevanjem su je upitali: Mademoiselle, žao nam je što moramo pitati, ali, je li vam doista dvadeset pet godina? Da, odgovorila je, baš kao što piše u putovnici. Zašto su je to morali pitati?

Malo kasnije, međutim, kad je pošla u kupaonicu umiti lice, shvatila je. Sva joj je kosa, do posljednje vlasi, posijedjela. Bila je potpuno bijela, kao tek napadali snijeg. Isprva je mislila da u zrcalu vidi nekog drugog. Naglo se okrenula i pogledala oko sebe. Ali bila je sama u kupaonici. Ponovno je po-172

gledala u zrcalo. I tad je doživjela trenutak spoznaje. Sijeda žena koja je gleda iz zrcala ona je sama. Onesvijestila se i pala na pod.

I Miu je nestala.

"Bila sam još na ovoj strani, ovdje. Ali druga ja, možda polovica mene, otišla je prijeko na drugu stranu. I sa sobom odnijela moju crnu kosu, želju za seksom, menstruaciju, ovula-ciju, možda čak i volju za životom. A polovica koja je ostala osoba je koju vidiš ovdje.

Već jako dugo mislim ovo — da sam se na kotaču u gradiću u Švicarskoj, iz razloga koji ne mogu objasniti, zauvijek rascijepila nadvoje. Koliko ja znam, to je možda bila neka vrst transakcije.

Ništa mi nije ukradeno, jer to još sve postoji, na drugoj strani. Od druge nas strane dijeli samo jedno zrcalo. Ali ja nikad ne mogu prijeći granicu stoje tvori staklena ploča. Nikad." Miu je stala grickati nokte.

"Vjerojatno je nikad prejaka riječ. Možda ćemo se jedan dan negdje ponovno sresti i opet spojiti u jednu osobu. Ipak, bez odgovora ostaje vrlo važno pitanje. Koja jeja, na kojoj strani zrcala, prava ja?

Ja nemam pojma. Jesam li prava ja ona koja se privijala uz Ferdinanda? Ili ona kojoj se gadio? Nemam samopouzdanja da to dokraja otkrijem."

Kad su završili ljetni praznici, Miu se nije vratila na fakultet.

Prekinula je studij u inozemstvu i vratila se u Japan. I nikad više nije dotaknula klavijaturu. Izgubila je snagu za sviranje i nikad je više nije stekla. Godinu dana kasnije otac joj je umro i ona je preuzela tvrtku.

"Definitivno me pogodilo što više ne mogu svirati klavir, ali nisam zbog toga tugovala. Imala sam mutan predosjećaj da će se prije ili kasnije to dogoditi. Jednog dana..." Miu se nasmiješila. "Svijet je krcat pijanistima. Dvadeset aktivnih pijanista svjetske klase više je nego dovoljno. Otiđi u trgovinu ploča i pogledaj koliko ima verzija VValdsteina, Kreisleriane, bilo čega. Postoji ograničen broj klasičnih komada koji se mogu snimiti, postoji ograničen prostor na policama za CD-e u dućanima. Ako se gramofonska industrija pita, dvadeset vrhunskih pijanista je i previše. Nikome neće biti krivo ako ja ne budem među njima."

Miu je raširila svih deset prstiju pred sobom i stala okretati dlanove.

Kao da provjerava pamćenje.

"Kad sam u Francuskoj već provela oko godinu dana, primijetila sam nešto čudno. Pijanisti koji su tehnikom znatno zaostajali za mnom, koji nisu vježbali ni upola koliko ja, uspijevali su dirnuti publiku više nego stoje to meni ikad pošlo za rukom. Na kraju su me nadmašili. U početku sam mislila da je posrijedi nesporazum.

Ali to se toliko puta ponovilo da sam se razljutila. Kakva nepravda!, mislila sam. No, polako ali sigurno, počela sam shvaćati — meni nešto nedostaje. Nešto od presudne važnosti, ali ja nisam znala što.

Valjda ona dubina emocije potrebna za glazbu koja nadahnjuje druge. To u Japanu nisam primjećivala. U Japanu me nikad nitko nije porazio, a ja nisam imala vremena da analiziram vlastitu izvedbu. Ali u Parizu, među tolikim nadarenim pijanistima, napokon mi je sinulo. Razbistrilo mi se — kao kad izađe sunce i rastjera maglu."

Miu je uzdahnula. Podigla je pogled i nasmiješila se. "Od djetinjstva sam voljela stvarati vlastita pravila i prema njima živjeti. Bila sam vrlo neovisna, superozbiljna djevojka.

Rođena sam u Japanu, pohađala sam japanske škole, odrasla igrajući se s prijateljima Japancima. Emocionalno sam po svemu bila Japanka, ali po narodnosti strankinja. Formalno, Japan će mi uvijek biti strana zemlja. Moji roditelji nisu bili odviše strogi, ali to su mi utuvljivali u glavu otkako znam za sebe. Ti si ovdje strankinja. Odlučila sam da, ako želim preživjeti, moram postati jača."

Miu je nastavila smirenim glasom.

"Biti čvrst samo po sebi nije loše. Ali sad, kad gledam unatrag, jasno mi je da sam se odviše navikla da budem jaka i nikad nisam pokušala shvatiti slabe. Odviše sam navikla da imam sreće i nisam pokušavala shvatiti one manje sretne. Odviše sam navikla da budem zdrava, nisam se trudila shvatiti bol onih koji nisu zdravi. Kad god sam vidjela čovjeka u nevolji, nekoga koga su okolnosti paralizirale, uvijek sam mislila da si je sam kriv—ne trudi se dovoljno. Ljudi koji se žale jednostavno su lijeni. Moj pogled na život bio je nepokolebljiv i praktičan, ali nedostajalo mu je ljudske topline. A na to me nikad nitko iz moje okoline nije upozorio.

Izgubila sam djevičanstvo sa sedamnaest godina i spavala sam s razmjerno velikim brojem muškaraca. Imala sam mnogo momaka i, kad mi se prohtjelo, nisam se ustručavala veza na jednu noć. Ali nikoga nisam nikad iskreno zavoljela. Nisam za to imala vremena.

Mislila sam samo o tome kako ću postati pijanistica svjetske klase i skrenuti s tog puta nije dolazilo u obzir. Nešto mi je nedostajalo, ali kad sam primijetila prazninu, bilo je prekasno."

Ponovno je raširila ruke pred sobom i neko vrijeme razmišljala.

"U tom smislu, lako je moguće da sam za ono što se dogodilo u Švicarskoj prije četrnaest godina sama odgovorna. Katkad to doista vjerujem."

Miu se udala u dvadeset devetoj godini. Nakon incidenta u Švicarskoj ostala je potpuno frigidna i nije podnosila seks ni s kim.

Nešto u njoj zauvijek je zamrlo. Tu je činjenicu priznala —samo tu činjenicu—čovjeku za kojeg se na kraju udala. Zato se ne mogu ni za koga udati, objasnila mu je. Ali taj je čovjek volio Miu i htio je provesti s njom ostatak života, čak i ako je to značilo platonski odnos. Miu nije mogla smisliti valjan razlog da ga odbije. Poznavala ga je od djetinjstva i uvijek joj je bio simpatičan. Kakav god oblik da njihov odnos poprimi, on je bio jedina osoba s kojom je mogla zamisliti da dijeli život. Osim toga, s praktične strane, udaja je bila važna za obiteljski posao.

Miu je nastavila priču.

"Muž i ja vidamo se samo za vikende i uglavnom se dobro slažemo.

Mi smo poput dobrih prijatelja, životni partneri koji mogu zajedno ugodno provoditi vrijeme. Razgovaramo o svemu i implicitno vjerujemo jedan drugome. Gdje i kako on zadovoljava svoje seksualne potrebe ne znam, i nije mi zapravo stalo. Mi nikad ne vodimo ljubav—čak se i ne dodirujemo. Žao mi je zbog toga, ali ne želim ga dodirivati. Jednostavno ne želim."

Umorna od pričanja, Miu je šutke pokrila lice rukama. Vani je nebo posvijetlilo.

"Bila sam živa u prošlosti i sad sam živa, dok sjedim ovdje i pričam s tobom. Ali ovo što vidiš zapravo nisam ja. Ovo je sa-176

mo sjena onoga što sam bila. 77 zbilja živiš. Ali ja ne. Čak i riječi koje upravo izgovaram zvuče prazno, poput jeke."

Bez riječi sam zagrlila Miu oko ramena. Nisam mogla pronaći prave riječi pa sam je samo držala u zagrljaju.

Zaljubljena sam u Miu. U Miu na ovoj strani, ne moram to ni napominjati. Ali jednako tako volim i Miu na drugoj strani. U

trenutku kad mi je to sinulo, učinilo mi se da čujem samu sebe kako se param nadvoje—uz reski zvuk. Kao da je Miuin vlastiti raskol postao jaz koji je i mene progutao. Taj me osjećaj shrvao i znala sam da mu se ne mogu oduprijeti.

Ostaje, međutim, jedno pitanje. Ako ova strana, gdje je Miu, nije stvarni svijet—ako je ova strana zapravo druga strana—što je onda sa mnom, osobom koja je s njom u istoj prostornoj i vremenskoj razini?

Tko sam zaboga ja?

177

13

Pročitao sam oba dokumenta dva puta, prvi put sam ih preletio, a onda drugi put polako čitao, obraćajući pozornost na svaku pojedinost, urezujući ih u pamćenje. Dokumente je očito napisala Sumire; prepoznao sam njezin neponovljivi stil. Ali u općem tonu osjećalo se nešto drukčije, nešto što nisam mogao definirati. Neka suzdržanost, distanca. Ipak, nije bilo dvojbe — Sumire je napisala oba dokumenta.

Nakon trenutka oklijevanja ubacio sam disketu u džep na torbi.

Ako se Sumire vrati bez ikakvih incidenata, jednostavno ću je vratiti na mjesto. Problem je bio što učiniti ako se ona ne vrati. Tko god bude pretraživao njezine stvari, sigurno će naletjeti na disketu, a ja nisam mogao podnijeti pomisao da netko drugi vidi to što sam ja upravo pročitao.

Kad sam pročitao dokumente, morao sam izaći iz kuće. Navukao sam čistu košulju, izašao iz kućice i spustio se stubama do grada.

Promijenio sam putne čekove u vrijednosti od sto dolara, kupio časopis na engleskom u kiosku i sjeo pod suncobran u kafiću da ih pročitam. Pospani

178

konobar saslušao je moju narudžbu — limunadu i tost sa sirom.

Zapisao je narudžbu tupom olovkom, bez imalo žurbe. Znoj mu je probio košulju na leđima i oblikovao golemu mrlju. Mrlja kao da mi je slala neku poruku, ali nisam je mogao odgonetnuti.

Mehanički sam prolistao pola novina, a onda se odsutno zagledao u luku. Niotkuda se stvorio mršavi crni pas, onjušio mi noge, a onda izgubio zanimanje za mene i nekamo otapkao. Ljudi su svaki na svojem mjestu provodili tromo ljetno poslijepodne. Micali su se samo konobar i pas, premda sam sumnjao da će još dugo izdržati.

Starac u kiosku u kojem sam kupio novine čvrsto je zaspao pod suncobranom, širom raskrečenih nogu. Kip junaka na trgu stajao je nepomično kao i uvijek, leđa okrenutih prema snažnom suncu.

Rashladio sam dlanove i čelo ledenom čašom limunade, neprestano razmišljajući o tome kakve bi veze mogle postojati između Sumirinog nestanka i onog što je napisala.

Sumire dugo nije pisala. Kad je upoznala Miu na svadbi, njezina je želja da piše potpuno splasnula. Ipak, na ovom otočiću uspjela je proizvesti dva teksta u kratkom vremenu. Priličan je pothvat toliko toga dovršiti u nekoliko dana. Nešto mora da je nagnalo Sumire da sjedne za stol i piše. Sto ju je motiviralo?

Još važnije, koja je tema povezivala ova dva teksta? Podigao sam pogled, zagledao se u ptice što su se odmarale na lukobranu i razmislio o tome.

Bilo je prevruće za razmišljanje o složenim pitanjima. Priznajem da sam bio zbunjen i umoran. Ipak, kao da

179

postrojavam ostatke poražene vojske — bez bubnjeva i truba — pribrao sam razbacane misli. Usredotočio sam se i počeo sastavljati komadiće slagaljke.

"Ono što je doista važno", šapnuo sam naglas samom sebi, "nisu velike stvari koje su smislili drugi ljudi, nego sitnice do kojih si došao sam." Uobičajeno geslo koje sam ponavljao i svojim učenicima. Ali, je li to doista točno? Lako je to reći, ali nije lako provesti u praksu. Teško je početi razmišljati čak i o sitnicama, a kamoli o općoj slici. A možda, što je manji pojam, teže ga je shvatiti?

K tome me mučilo i što sam tako daleko od kuće.

Sumirin san. Miuin raskol.

To su dva različita svijeta, shvatio sam. To je zajednički element.

Dokument 1: Odnosi se na san koji je Sumire usnula. Penje se dugim stubama da vidi pokojnu majku. Ali u trenutku kad stiže, majka se već vraća na drugu stranu. A Sumire je ne može zaustaviti. I ostaje na vrhu tornja okružena predmetima iz drugog svijeta. Sumire je mnogo puta sanjala slične snove.

Dokument 2: Govori o čudnovatom doživljaju što ga je Miu doživjela prije četrnaest godina. Ostala je preko noći zaključana u kotaču u lunaparku u švicarskom gradiću i, gledajući kroz dalekozor u vlastitu sobu, ondje vidjela svoje drugo ja.

Doppelganger. I taj je doživljaj razorio Miu kao osobu — ili bar učinio razaranje opipljivim. Kao

180

što je Miu rekla, rascijepila se nadvoje, sa zrcalom između dvaju ja.

Sumire je nagovorila Miu da joj ispriča priču i zapisala je najbolje što je umjela.

Ova strana — druga strana. To je nit što sve povezuje. Kretanje s jedne strane na drugu. Sumire je valjda privukla ta ideja i ponukala je da potroši toliko vremena da sve zapiše. Da se poslužim njezinim riječima, pisanje joj je pomoglo da misli.

Konobar je došao po ostatak mog tosta i naručio sam još jednu čašu limunade. S mnogo leda, zamolio sam. Kad mi je donio čašu, otpio sam gutljaj i ponovno je pritisnuo uz čelo da ga rashladim.

"A ako me Miu ne prihvati, što onda?" napisala je Sumire. "Sve u svoje vrijeme. Mora poteći krv. Naoštrit ću nož, pripremiti se da prerežem vrat nekom psu."

Sto je htjela reći? Nagoviješta li samoubojstvo? To nisam mogao povjerovati. Iz njezinih riječi nije izbijao jedak miris smrti. U njima sam prije naslućivao želju da ide naprijed, pokušaj da počne iznova.

Psi i krv samo su metafore, kao što sam joj objasnio onda na klupi u parku Inogašira. Značenje dobivaju iz magijskih životvornih snaga.

Priča o kineskim vratima metafora je toga kako priča zadržava magiju.

Pripremiti se da prerežem vrat nekom psu.

Nekom psu?

Kao da sam se zaletio u zid. Potpuno slijepa ulica.

Kamo je Sumire mogla otići? Postoji li na ovom otoku mjesto na koje je morala otići?

181

Nisam mogao odagnati sliku Sumire kako pada u bunar u nekom udaljenom kraju otoka i, sasvim sama, čeka da stigne pomoć.

Ozlijeđena, usamljena, izgladnjela i žedna. Pomisao na to dovela me do ludila. Na policiji su nas uvjerali kako na otoku nema nijednog bunara. Nisu nikad čuli ni za kakve špilje u blizini grada.

Da postoje, mi bismo znali, izjavili su. Morao sam im vjerovati.

Odlučio sam se upustiti u teoriju.

Sumire je prešla na drugu stranu.

To bi mnogo toga objasnilo. Sumire se probila kroz zrcalo i otputila na drugu stranu. Da se sretne s drugom Miu koja je ondje. Ako je Miu na ovoj strani odbacuje, ne bi li to bio logičan korak?

Izvukao sam iz pamćenja ono što je napisala: "Što bismo onda trebali poduzeti ako želimo izbjeći sudar? Logično gledano, to je lako. Odgovor je u snovima. Treba sanjati i sanjati. Ući u svijet snova i nikad iz njega ne izaći."

Ostaje međutim jedno pitanje. Glavno pitanje. Kako stići onamo?

Rečeno jednostavnim logičkim terminima, to je lako. Ali objasniti to, nije.

Vratio sam se tamo gdje sam i počeo.

Mislio sam o Tokiju. O svom stanu, školi na kojoj sam predavao, kuhinjskom smeću što sam ga krišom bacio u kantu na željezničkom kolodvoru. Otputovao sam iz Japana prije samo dva dana, ali već mi se činilo da pripada nekom drugom svijetu. Novo polugodište počinje za tjedan dana. Zamišljao sam sebe kako stojim pred trideset

182

pet učenika. S ove udaljenosti pomisao da podučavam bilo koga — čak i desetogodišnju djecu — djelovala je sumanuto.

Skinuo sam sunčane naočale, obrisao znojno čelo rupčićem i ponovno ih stavio. I zagledao se u galebove.

Mislio sam o Sumire. O divovskoj erekciji koju sam doživio kad sam sjedio kraj nje dok se selila u novi stan. Digao mi se kao nikad prije. Kao da će mi cijelo tijelo eksplodirati. U to sam vrijeme u mašti — nešto poput svijeta snova o kojem je pisala Sumire —

vodio s njom ljubav. A doživljaj je bio mnogo stvarniji od svih seksualnih odnosa koje sam ikad imao.

Otpio sam gutljaj limunade da pročistim grlo.

Vratio sam se svojim pretpostavkama i pošao korak dalje. Sumire je nekako uspjela pronaći izlaz. Kakav je to izlaz bio, i kako ga je otkrila, nisam mogao ni nagađati. O tome ću misliti kasnije.

Pretpostavimo da je to neka vrst vrata. Sklopio sam oči i zamislio ta vrata — razradio sliku vrata kako bi mogla izgledati. Obična vrata u običnom zidu. Sumire je nekako pronašla vrata, pritisnula kvaku i izašla — s ove strane na drugu. Odjevena samo u tanku svilenu pidžamu i par natikača.

Sto leži iza tih vrata, nadilazilo je snagu moje mašte. Vrata su se zatvorila, Sumire se neće vratiti.

Vratio sam se u kućicu i priredio si jednostavnu večeru od sastojaka koje sam pronašao u frižideru. Špageti s rajčicom i bosiljkom, salata, Amstel. Izašao sam na verandu i sjeo zanesen u misli. A možda nisam mislio ni o čemu.

Nitko nije telefonirao. Miu me možda pokušava nazvati iz Atene, ali ovdje se nije moglo pouzdati u telefone.

Iz trenutka u trenutak modro je nebo tamnjelo, veliki okrugli mjesec dizao se iz mora, a šačica zvijezda izbušila je rupice u nebu. Niz obronke je puhao povjetarac i šušкао lišćem hibiskusa. Na kraju mola palilo se i gasilo starinsko svjetlo svjetionika bez posade. Ljudi su sporo silazili niz obronak, vodeći magarce. Njihovi su se glasovi u razgovoru približavali, potom se gubili u daljini. Šutke sam sve upijao i ovaj neobični prizor djelovao mi je potpuno prirodno.

Na kraju telefon nije zazvonio, Sumire se nije pojavila. Tiho i blago prolazilo je vrijeme, spuštala se večer. Uzeo sam nekoliko kazeta iz Sumirine sobe i pustio ih na stereu u dnevnoj sobi. Jedna od njih bila je zbirka Mozartovih pjesama. Elisabeth Schwarzkopf i Walter Gieseking (p), pisalo je na rukom ispisanoj naljepnici. Ne znam mnogo o klasičnoj glazbi, ali nakon prvog slušanja shvatio sam da je to prekrasna glazba. Stil pjevanja bio je ponešto zastario, ali podsjećao me na čitanje lijepe i dojmljive proze — zahtijevao je od slušatelja da uspravno sjedne i obrati pozornost. Činilo mi se da izvođači stoje pred mojim očima, dok se pjevna glazba uzdizala u visinu, spuštala i ponovno uzdizala. Jedna od pjesama u zbirci mora da je "Sumire". Zavalió sam se u stolac, zatvorio oči i podijelio glazbu sa svojom izgubljenom prijateljicom.

Probudila me glazba. Udaljena glazba, jedva čujna. Uporno, kao bezimni mornar što diže sidro s dna mora, tihi me zvuk prizvao svijesti. Uspravio sam se u krevetu,

nagnuo prema otvorenom prozoru i pomno osluhnuo. Nedvojbeno je svirala glazba. Ručni sat što sam ga odložio pokraj kreveta pokazivao je malo poslije jedan. Glazba? U ovo doba noći?

Navukao sam hlače i košulju, nataknuo cipele na noge i izašao iz kućice. Sva su svjetla u susjedstvu bila pogašena, ulice puste. Nije bilo vjetra, čak ni huke valova. Samo je mjesečina oblijevala zemlju.

Stajao sam i pomno slušao. Čudno, ali glazba kao da je dopirala s vrha brijega. Na strmim planinama nije bilo naselja, tek šačica pastira i samostana gdje su monasi provodili svoj usamljениčki život. Bilo je teško zamisliti da bilo koja od tih skupina ljudi u ovo doba noći priređuje glazbeni festival.

Vani se glazba čula glasnije. Nisam mogao razabrati melodiju, ali sudeći po ritmu bila je grčka. Odzvanjala je neravnomjernim, oštrim zvukom žive glazbe, ne one iz zvučnika.

Sad sam se već potpuno razbudio. Ljetni noćni zrak bio je ugodan, odisao je tajanstvenom dubinom. Da se nisam brinuo zbog Sumire, vjerojatno bi me obuzeo slavljenički osjećaj. Stavio sam ruke na bokove, protegnuo se, pogledao u nebo i duboko udahnuo. Noćna svježina oplahnula mi je pluća. Odjednom mi je nešto palo na pamet — možda, baš u ovom času, Sumire sluša istu glazbu.

Odlučio sam poći u smjeru glazbe. Morao sam otkriti odakle dolazi, tko je svira. Pošao sam istom stazom u brdo kojom sam ujutro išao na plažu, pa mi je put bio poznat. Ići ću koliko daleko mogu, odlučio sam.

Jasna je mjesečina osvjetljavala put pa je hodati bilo 184

Jt

185

Iako. Bacala je složene sjene između stijena, bojila tlo neočekivanim nijansama. Kad god mi je ispod potplata te-nisica zaškripao šljunak na cesti, zvuk se pojačavao. Glazba je postajala izražajnije kako sam se uspinjao uzbrdo. Kao što sam i pretpostavljao, dolazila je s vrha brijega. Razabirao sam neki udaraljkaški instrument, buzuki, harmoniku i flautu. Možda i gitaru. Osim toga, ništa nisam čuo. Ni pjevanje, ni ljudske glasove. Samo tu glazbu koja je u nedogled svirala u odsutnom, gotovo monotonom ritmu.

Htio sam vidjeti što se to događa na vrhu brijega, a opet, u isto vrijeme činilo mi se da trebam zadržati distancu. Nezajažljiva znatiželja borila se s nagonim strahom. Ipak, morao sam dalje.

Činilo mi se da hodam u snu. Nedostajalo je načelo koje omogućava izbor. Ili je nedostajao izbor koji omogućava načelo?

Sasvim je moguće da se prije nekoliko dana Sumire probudila od iste glazbe i, kad je znatiželja prevladala, popela se uzbrdo u pidžami.

Stao sam i okrenuo se da pogledam iza sebe. Obronak se krivudavo spuštao i gubio prema gradu poput tragova kakva divovskog kukca. Digao sam pogled prema nebu a onda, pod mjesecinom, zavirio u dlan. U trenutku spoznaje shvatio sam da to više nije moja ruka. Ne mogu to objasniti. Ali znao sam na prvi pogled. Moja ruka više nije moja ruka, moje noge više nisu moje noge.

Obliveno blijedom mjesecinom, moje je tijelo, poput gipsana odljeva, izgubilo svu životnu toplinu. Kao da je čarobnjak vudua na me bacio čini, udahnuvši moj pro-186

lažni život u ovu grudnu glinu. Iskra života je utrnula. Moj pravi život negdje je zaspao a netko bezličan trpao ga je u kovčeg i spremio se na odlazak.

Protrnuo sam od jeze i učinilo mi se da se gušim. Netko je presložio moje stanice, razvezao konce koji su mi držali um na okupu. Nisam više mogao normalno razmišljati. Mogao sam se jedino povući što sam brže mogao u svoje uobičajeno sklonište. Udahnuo sam iz dna pluća i potonuo u more svijesti do samoga dna. Odgurujući rukama tešku vodu, brzo sam zaronio i objema rukama uhvatio se za golemu

stijenu na dnu. Voda mi je pritiskala bubnjiće. Čvrsto sam stisnuo oči, zadržao dah, opirući se. Kad sam donio odluku, nije bilo tako teško. Navikao sam na sve to — na pritisak vode, manjak zraka, ledenu tamu, signale što ih emitira kaos. To sam kao dijete savladao bezbroj puta.

Vrijeme se okrenulo, zavrnilo unatrag, urušilo i ponovno se posložilo. Svijet se pružao u nedogled — a opet je bio definiran i ograničen. Oštre slike — samo slike — promicale su tamnim hodnicima poput meduza, poput lutajućih duša. Ali ja sam se očeličio i nisam ih gledao. Ako priznam da postoje, čak i na trenutak, smjesta će se zaogrnuti značenjem. Značenje je vezano uz zemaljsko, a to zemaljsko me pokušavalo primorati da izronim na površinu. Čvrsto sam zatvorio um i čekao da povorka prođe.

Koliko sam dugo tako ostao, ne znam. Kad sam isplu-tao na površinu, otvorio oči i nečujno udahnuo, glazba je utihnula.

Zagonetna izvedba došla je kraju. Pažljivo sam osluškivao. Nisam čuo ama baš ništa. Apsolutno ništa. Ni glazbu, ni ljudske glasove, ni šum vjetra.

187

Pokušao sam vidjeti koliko je sati, ali nisam imao sat na ruci.

Ostavio sam ga kraj kreveta.

Zvijezde su ispunile nebo. Ili sam to samo zamišljao? Samo nebo kao da se promijenilo u nešto drukčije. Čudnovat osjećaj otuđenja što sam ga doživio izgubio se. Protegnuo sam se, savio ruke, zamigoljio prstima. Više nisam imao osjećaj da nisam na svom mjestu. Pazusi su mi se lijepili od znoja, ali to je bilo sve.

Ustao sam iz trave i nastavio se penjati uzbrdo. Kad sam stigao dovde, mogu baš i do vrha. Je li doista tamo svirala glazba? Morao sam se na svoje oči uvjeriti, čak ako je ostao i najmanji trag. Za pet minuta uspeo sam se do vrha. Na južnoj strani brijeg se spuštao prema moru, luci i us-nulom gradu. Nanizana ulična svjetla osvjetljavala su cestu uz more. Drugu stranu planine obavila je tama, nije se vidjelo ni jedno jedino svjetlo. Netremice sam zurio u mrak i naposljetku se na mjesecini ocrtala linija bregova u daljini.

Iza njih prostirala se još dublja tama. A oko mene nije bilo ničega što bi ukazivalo da se ovdje maločas veselilo i slavilo.

Iako je još odzvanjala duboko u meni kao jeka, više nisam bio siguran da sam uopće čuo glazbu. Kako je vrijeme prolazilo, sve sam manje to vjerovao. Možda je sve bio samo privid, možda su mi uši čule signale iz drugog vremena i prostora. To je zvučalo logičnije — pomisao da bi se ljudi okupili na vrhu brijega u jedan u noći da sviraju doista je bila sasvim sumanuta.

Na nebu iznad brijega ustobočio se grubi mjesec i nagnuo strahovito nisko. Kao tvrda kamena lopta čiju je kožu izgrizao nemi miljen tijekom vremena. Zloslutne sjene na povr-

šini bile su slijepe stanice raka što pružaju pipke prema životnoj toplini. Mjesecina je izobličavala svaki zvuk, ispirala svako značenje, gurala svaki um u kaos. Natjerala je Miu da vidi drugu sebe. Nekamo je odvela Sumirinu mačku. Natjerala je Sumire da nestane. A mene je dovela ovamo, usred glazbe koja —

najvjerojatnije — nikad nije ni postojala. Ispred mene sterala se tama bez dna; iza mene, svijet blijedoga svjetla. Stajao sam na vrhu brijega u stranoj zemlji, obliven mjesecinom. Možda je sve to bilo pomno isplanirano, od samog početka.

Vratio sam se u kućicu i iskapio čašu Miuinog konjaka. Pokušao sam zaspati, ali nisam mogao. Ni oka nisam mogao sklopiti. Sve dok se na istoku nebo nije rasvijetlilo bio sam u šaci mjeseca, sile teže i nečega što se meškolji u svijetu.

Sjetio sam se mačaka koje umiru od gladi u zaključanom stanu.

Mekanih, malih mesoždera. Ja — pravi ja — bio sam mrtav, a one su žive, proždiru mi meso, žvaču srce, sisaju mi krv. Kad sam pažljivo slušao, negdje vrlo, vrlo daleko čuo sam kako mi mačke lapću mozak. Tri gipke mačke okupile su se oko moje razbijene lubanje i srču kašastu sivu juhu. Vršci crvenih, hrapavih jezika ližu meke nabore mog uma. A sa svakim lizom njihovih jezika, moj um — kao treptaj vrelog zraka — titra i gubi se.

14

Na kraju nikad nismo otkrili što se dogodilo Sumiri. Kako je Miu rekla, kao da je isparila s lica zemlje.

Nakon dva dana Miu se vratila na otok podnevnim trajektom u pratnji službenika iz japanskog veleposlanstva i inspektora zaduženog za slučajeve s turistima. Sastali su se s mjesnim policajcima i pokrenuli istragu velikih razmjera koja je obuhvatila sve otočane. Policija je obavijestila javnost da traži informacije i objavila povećanu Sumirinu fotografiju s putovnice u nacionalnim novinama. Mnogi su se ljudi javljali, ali ništa nije odvelo ni do kakvog traga. Dojave su se uvijek odnosile na nekog drugog.

I Sumirini roditelji doputovali su na otok. Otišao sam neposredno prije njihova dolaska. Počinjalo je novo polugodište, ali otišao sam najviše zato što nisam mogao podnijeti pomisao da se s njima sretnem licem u lice. Osim toga, masovni mediji u Japanu načuli su što se dogodilo i počeli se raspitivati u japanskom veleposlanstvu i kod mjesne policije. Rekao sam Miu kako je krajnje vrijeme da se vratim u Tokio. Ostajanjem na otoku neću pomoći da se pronađe Sumire.

190

Miu je kimnula glavom. Već ste neizmjereno mnogo napravili, rekla mi je. Zbilja. Da niste došli, bila bih potpuno izgubljena. Nemojte se brinuti. Ja ću sve objasniti Sumiri-nim roditeljima. I pobrinut ću se za novinare. Prepustite sve meni. Vi ionako niste odgovorni za ovo što se dogodilo. Mogu se držati vrlo poslovno kad treba i znam se snaći u svakoj situaciji.

Otpratila me do luke. Putovao sam poslijepodnevnim trajektom za Rodos. Prošlo je točno deset dana otkako je Sumire nestala. Prije no što sam otišao, Miu me zagrlila. Vrlo prirodnim zagrljajem. Bez riječi mi je prelazila rukom po leđima dok me stezala u naručju i to je potrajalo neko vrijeme. Poslijepodnevno je sunce peklo, ali koža joj je odisala neobičnom hladnoćom. Njezina ruka kao da mi je pokušavala nešto reći. Sklopio sam oči i osluhnuo što govori. Ne riječi — nešto što se ne može zgusnuti u jezik. Usred naše šutnje, nešto je prošlo između nas.

"Pazite na sebe", rekla je Miu.

"I vi", rekao sam. Neko smo vrijeme stajali pred ulazom na brod.

"Htjela bih da mi nešto iskreno kažete", rekla je Miu ozbiljnim glasom tik prije no što sam se ukrcao na brod. "Mislite li da Sumire više nije živa?"

Zatresao sam glavom. "Ne mogu to dokazati, ali mislim da je još negdje živa. Čak i nakon sveg ovog vremena, jednostavno nemam osjećaj da je mrtva."

Miu je prekrížila preplanule ruke i zagledala se u mene.

"Zapravo, točno isto osjećam i ja", rekla je. "Da Sumire 191

prije pa sam na kraju morao prenoćiti u Ateni. Odvezao sam se autobusom avionske kompanije do hotela u gradu koji su mi preporučili na aerodromu. Skroman ali ugodan hotel u blizini četvrti Plaka nažalost su preplavili bučni Nijemci iz turističke grupe. Kako nisam imao što raditi, tumarao sam gradom, kupio nešto suvenira ni za koga određenog i uvečer se prošetao do Akropole. Legao sam na komad kamena i, dok je večernji vjetrić lagano puhao, zagledao sam se u bijeli hram koji kao da je lebdio pod plavičastim svjetlom reflektora. Prekrasan prizor nalik snu.

Ali ja sam osjećao jedino ni s čim usporedivu samoću. Prije no što sam se snašao, svijet oko mene izgubio je boju. S vrha pustog

brijega, među ruševinama šupljih osjećaja, vidio sam vlastiti život kako se proteže u budućnost. Izgledao je točno kao ilustracija u znanstveno-fantastičnom romanu koji sam čitao kao dijete, slika opustošene površine rastaljenog planeta. Bez znaka života. Svaki dan trajao je vječno, zrak je ili kipio ipd vrućine ili se smrzavao.

Svemirski brod koji me ovamo doveo nestao je, ja sam tu zaglavio.

Morat ću preživjeti sam snalazeći se kako znam.

Još sam jednom shvatio kako mi je važna, kako nenado-mjestiva bila Sumire. Na svoj vlastiti poseban način držala me usidrenog u svijetu. Dok sam s njom razgovarao i čitao njezine priče, um mi se tiho širio i mogao sam vidjeti ono što prije nisam. Bez imalo truda, zbližili smo se. Poput para mladih ljubavnika koji se skidaju jedan pred drugim, Sumire i ja otvorili smo jedan drugom srca, što nisam doživio nikad, ni s kim, nigdje. Cijenili smo to što 194

imamo, premda nikad nismo riječima izrazili koliko nam je dragocjeno.

Dakako da me boljelo što se nikad nismo mogli voljeti tjelesno. Bili bismo mnogo sretniji da jesmo. Ali to je bilo poput plime i oseke, poput godišnjih doba — nepokolebljiva, nepromjenjiva sudbina koju ne možemo preinačiti. Ma koliko ga dosjetljivo branili, naše krhko prijateljstvo nije moglo zauvijek trajati. Bili smo osuđeni da završimo u slijepoj ulici. To je bilo bolno jasno.

Volio sam Sumire više nego bilo koga drugog i želio je više nego išta na svijetu. A te osjećaje nisam mogao jednostavno zanemariti jer nije bilo ničega da ih zamijeni.

Sanjao sam kako će se jednoga dana dogoditi nagla, velika preobrazba. Čak i ako su izgledi da se to obistini neznatni, imao sam pravo sanjati, nije li tako? Ali znao sam da se to nikad neće obistiniti.

Kao kad se oseka povuče i za njom ostane oplahnuta obala, tako sam, kad je Sumire otišla, ostao sam u iskošenom, praznom svijetu.

U sumornom, hladnom svijetu u kojem se ono što smo ona i ja imali nikad više ne može dogoditi.

Svatko od nas ima nešto posebno do čega dopre samo u posebnim trenucima života. Kao mali plamen. Onih pažljivih nekoliko sretnika taj plamičak njeguje, čuva, uzdiže ga poput baklje da im osvjetli put. Ali jednom kad se plamen ugasi, ugasio se zauvijek.

Nisam izgubio samo Sumire. Izgubio sam taj dragocjeni plamen.

Kako je tamo — na drugoj strani? Sumire je tamo, kao i izgubljeni dio Miu. Miu crne kose i zdravog seksualnog apetita. Možda su se slučajno srele ondje i sad se vole, ispunjavaju jedna drugu. "Radimo stvari koje ne možeš izraziti riječima", vjerojatno bi mi rekla Sumire, izražavajući to ipak riječima.

Ima li mjesta za mene tamo na drugoj strani? Mogu li im se pridružiti? Dok one strastveno vode ljubav, ja bih sjedio u kutu sobe i zabavljao se čitajući sabrana Balzacova djela. Nakon što se istušira, Sumire i ja odlazili bismo u duge šetnje i razgovarali o koječemu. S tim da bi, kao i obično, glavnu riječ vodila Sumire. Ali, bi li naša veza trajala zauvijek? Je li to prirodno? "Naravno", rekla bi mi Sumire. "Nema potrebe da to pitaš. Jer ti si moj jedini, pravi i iskreni prijatelj!"

Ali nisam imao ni najblaže ideje kako da doprem do tog svijeta.

Protrljao sam glatko i tvrdo stjenovito lice Akro-pole. Kamenje je natopila povijest pohranjena unutra. Htio ili ne, uhvaćen sam u tijeku vremena. Ne mogu pobjeći. Ne — to nije sasvim točno. Istina je da zapravo ne želim pobjeći.

Sutra ću se ukrcati u avion i odletjeti u Tokio. Ljetni se praznici bliže kraju i ja ponovno moram zakoračiti u beskrajni tijek svakidašnjice. Tamo ima mjesta za mene. Tamo je moj stan, moj stol, moj razred, moji učenici. Čekaju me mirni dani, romani koje treba pročitati. Tu i tamo kakva ljubavna veza.

Ali sutra ću biti drukčija osoba. Nikad više onaj koji sam bio. Ne da će to netko primijetiti kad se vratim u Japan.

196

Izvana se ništa neće promijeniti. Ali nešto je u meni sagđ jelo i nestalo. Potekla je krv i nečeg u meni više nema. ^ gnute glave i bez riječi to nešto se pozdravlja i odlazi. Vrata se otvaraju; vrata se zatvaraju. Svjetlo se gasi. To je posljednji dan za osobu koja sam ovoga časa. Posljednji suton. Kad svane zora, osoba koja sam sad ja više neće biti ovdje. Netko drugi stanovat će u ovom tijelu.

Zašto ljudi moraju biti ovako osamljeni? Što je smisao svega ovoga?

Na svijetu postoje milijuni ljudi, a svi oni žude i traže od drugih da ih zadovolje, a opet se izoliraju. Zašto? Je li Zemlja stvorena samo da pothranjuje ljudsku samoću?

Legao sam na leđa na komad kamena, zagledao se u nebo i počeo razmišljati o svim umjetnim satelitima koji obilaze oko Zemlje.

Obzor se još ocrtavao u slabom odsjaju, a zvijezde su počele treperiti na nebu boje tamnog vina. Pogledom sam među njima tražio svijetlu točku satelita, ali danje je svjetlo još bilo prejako da ga razaberem golim okom. Rasute su zvijezde stajale kao prikovane za mjesto, nepomične. Sklopio sam oči i osluhnuo pažljivo da čujem potomke Sputnika kako i sad kruže oko Zemlje, a jedina im je veza s planetom sila teža. Osamljene metalne duše u tami svemira koja se bez zapreka prostire u beskraj sreću se, prolaze jedna kraj druge i razilaze se da se više nikad ne sretnu. I pritom ne izmijene ni jednu riječ. Ni jedno obećanje koje treba održati.

15

Telefon je zazvonio u nedjelju poslijepodne. Druge nedjelje otkako je počelo novo polugodište u rujnu. Pripremao sam kasni ručak i morao sam ugasiti plin na štednjaku prije nego što sam se javio.

Telefon je zvonio kao da je riječ o nečem važnom — barem mi se tako činilo. Bio sam siguran da zove Miu s novostima o tome gdje je Su-mire. Ali nije zvala Miu, nego moja djevojka.

"Nešto se dogodilo", rekla je preskočivši uobičajene ljubaznosti na početku. "Možeš odmah doći?"

Zvučalo je kao da se dogodilo nešto grozno. Je li njezin muž saznao za našu vezu? Duboko sam udahnuo. Ako se otkrije da spavam s majkom jednog od učenika u svojem razredu, bit ću, najblaže rečeno, u govornima. U najgorem slučaju, mogao bih čak ostati bez posla. Ipak, istodobno sam se s tim pomirio. Bio sam svjestan rizika.

"Gdje si?" upitao sam.

"U samoposluživanju", rekla je.

Odvezao sam se vlakom u Tačikavu i stigao na stanicu u blizini samoposluživanja u četrnaest i trideset. Poslije-198

podne se užarilo od jare, jer su ponovno nastupile ljetne vrućine, ali ja sam imao na sebi bijelu košulju s dugim rukavima, kravatu i lagano sivo odijelo, kao što me ona zamolila. Tako izgledaš više kao učitelj, rekla je, i ostavit ćeš bolji dojam. "Ponekad još izgledaš kao student", rekla mi je.

Na ulazu u samoposluživanje upitao sam mladog prodavača koji je skupljao razbacana kolica gdje je osiguranje. S druge strane ulice, na trećem katu aneksa, rekao mi je. Aneks je bio ružna mala trokatnica, bez lifta. Hej, ne brini ti za nas, kao da su govorile pukotine u betonskim zidovima, ionako će cijelu ovu zgradu jednoga dana srušiti. Uspeo sam se uskim, izlizanim stubama, pronašao vrata na kojima je pisalo Osiguranje i nekoliko puta lagano pokucao. Odgovorio mi je duboki muški glas; otvorio sam vrata i u sobi ugledao svoju djevojku i njezinog sina. Sjedili su pred pisaćim stolom za kojim je sjedio sredovječni čuvar u uniformi.

Samo njih troje.

Prostorija je bila srednje veličine, ni prevelika, ni pre-mala. Uz prozor su se naslagala tri stola, željezni ormar uz suprotni zid. Na

bočnom zidu visio je raspored dužnosti i tri čuvarske kape na metalnoj polici. Vrata od mutnog stakla na udaljenom kraju prostorije očito su vodila u još jednu sobu koja je čuvarima vjerojatno služila da odrije-maju. U prvoj prostoriji nije bilo gotovo nikakva ukrasa. Ni cvijeća, ni slika, čak ni kalendara. Samo predimenzionirani okrugli sat na zidu. Potpuno gola prostorija, nalik prastarom zakutku svijeta što ga je i vrijeme zaboravilo. Povrh svega vrlo je čudno vonjalo — na dim cigareta, pljesnive dokumente i znoj koji su se tu miješali godinama.

199

Čuvar je bio nabit muškarac, debelo zagazio u pedesete godine.

Imao je jake ručetine i krupnu glavu obraslu gustom, grubom, prosijedom kosom koju je priljepio uz tjeme nekom jeftinom pomadom, vjerojatno najboljom koju si je mogao priuštiti sa svojom bijednom čuvarskom plaćicom. Iz prepune pepeljare pred njim prelijevali su se opušci cigareta Seven Star. Kad sam ušao u prostoriju, skinuo je s nosa crno uokvirene naočale, obrisao ih krpicom i vratio na nos. Možda je tako uvijek dočekivao nepoznate ljude. Kad je skinuo naočale, oči su mu ledeno sjale poput mjesečevog kamena. Kad ih je ponovno stavio, hladnoća se povukla, a zamijenio ju je prodoran staklast pogled. U svakom slučaju, pogled pred kojim nikomu nije ugodno.

U prostoriji je bilo zagušljivo vruće; prozor je bio širom otvoren, ali nije ulazio ni dašak zraka. Samo buka s ceste. Veliki kamion koji je stao na crvenom svjetlu muklo je zaškripao kočnicama, podsjetivši me na Bena Webstera na Tenortoneu u kasnijim godinama. Svi smo se znojili. Prišao sam stolu, predstavio se i pružio čuvaru svoju posjetnicu. Čuvar ju je uzeo bez riječi, naškubio usta i neko je vrijeme prevrtao u rukama. Odložio je posjetnicu na stol i podigao pogled prema meni.

"Dosta ste mladi za profesora, nije li tako?" rekao je. "Kako dugo radite na školi?"

Pretvarao sam se da razmišljam te odgovorio: "Tri godine."

"Hmmm", rekao je on. I nakon toga zašutio. Ali ta šutnja govorila je više od tisuću riječi. Uzeo je moju posjetnicu i ponovno bacio pogled na moje ime, kao da nešto još jedanput provjerava.

"Zovem se Nakamura, ja sam ovdje šef službe osiguranja", predstavio se. Nije mi ponudio svoju posjetnicu. "Dajte si samo privucite stolac. Zao mi je što je ovako vruće. Klima je krepala, a nitko je ne želi doći popraviti u nedjelju. Ventilator mi nitko ne da pa sjedim i patim. Skinite sako ako hoćete. Ovo bi moglo potrajati, a vruće mi je već dok vas gledam."

Napravio sam sve što mi je rekao, privukao stolac i skinuo sako.

Znojna košulja lijepila mi se za kožu.

"Znate, uvijek sam zavidio vama profesorima", počeo je čuvar.

Nedorečeni smiješak poigravao mu je oko usta, ali u očima mu je i dalje sijevao pogled grabežljivca iz morskih dubina kojim je vrebao i najmanji pokret u mojim dubinama. Govorio je sasvim uljudno, ali to je bila puka politura. Riječ profesor zvučala je kao uvreda.

"Imate više od mjesec dana praznika preko ljeta, ne radite nedjeljom niti po noći, i neprestano dobivate darove. Ako se mene pita, živite ko bubreg u loju. Neki put si mislim, kamo sreće da sam bolje učio pa i sam postao profesor. Sudbina se umiješala i evo me tu gdje jesam — čuvar u samoposluživanju. Bit će da nisam bio dovoljno pametan. Ali svojoj djeci govorim da se zaposle na školi kad odrastu. Briga me što ljudi govore, profesorima je pala sjekira u med."

Moja djevojka imala je na sebi jednostavnu plavu haljinu s tričetvrt rukavima. Kosu je uredno skupila na zatiljku i nosila je sićušne naušnice. Komplet su zaokruživale bijele sandale s visokim petama, a u krilu je držala bi-200

201

jelu torbicu i minijturni bež rupčić. Sad sam je prvi put vidio otkako sam se vratio iz Grčke. Pogledom je skakala s mene na čuvara i natrag, a oči su joj otekle od plača. Očito se napatila.

Izmijenili smo kratak pogled i okrenuo sam se prema njezinom sinu. Ime mu je bilo Šin'iči Nimura, ali djeca iz razreda dala su mu nadimak Mrkvica. Ime je pristajalo njegovu izduženom tankom mršavom licu i čupi neukrotive kovrčave kose. I ja sam ga obično zvao Mrkvica. Bio je to šutljiv dječak koji gotovo nikad nije govorio više no što je potrebno. Ocjene mu nisu bile loše; uglavnom je pisao zadaće i nije se izmotavao od zadataka u razredu. Nikad nije izazivao svađu i tučnjavu. Ali nedostajalo mu je inicijative i u razredu nije nijednom podigao ruku. Ostaloj djeci nije bio antipatičan, ali ne može se reći niti da je bio omiljen. Njegovoj majci to baš nije bilo drago, ali s moje točke gledišta, bio je dobar dečko.

"Pretpostavljam da vam je dječakova majka već rekla što se dogodilo", rekao je čuvar.

"Da, rekla mi je", odgovorio sam. "Uhvatili su ga kako krade u dućanu."

"Tako je", rekao je čuvar i s poda podigao kartonsku kutiju na stol.

Gurnuo ju je prema meni. U njoj je bio niz identičnih malih klamerica, još neraspakiranih. Uzeo sam jednu u ruku i razgledao je. Na etiketi s cijenom pisalo je 850 jena.

"Osam klamerica", rekao sam. "To je sve?"

"Da. To je to."

202

Vratio sam klamericu u kutiju. "Znači, ukupno bi stajalo 6.800 jena."

"Točno. 6.800 jena. Vi si sad vjerojatno mislite 'No, dobro, krao je u dućanu. To je prekršaj, naravno, ali čemu velika misa oko osam klamerica? Pa on je samo dijete.' Je li tako?"

Nisam odgovarao.

"U redu je što tako mislite. Jer to je i istina. Ima mnogo gorih zločina od krade osam klamerica. Bio sam policajac prije nego što sam postao čuvar pa znam o čemu govorim."

Dok je govorio, čuvar me gledao ravno u oči. Nisam ni trepnuo, trudeći se da ne djelujem kao da mu prkosim.

"Da je to napravio prvi put, ne bismo dizali takvu galamu. Naš je posao da radimo s kupcima i ne volimo praviti cirkus zbog ovakve sitnice. U normalnim okolnostima, doveo bih dijete ovamo, u ovu prostoriju, i malo mu utjerao strah u kosti. U gorem slučaju, pozvali bismo roditelje pa neka oni kazne dijete. Nikad ne kontaktiramo školu. To je naša politika u dućanu, da dječje krađe riješimo u tišini.

Problem je što ovo nije prvi put da mali krađe. Samo u našem dućanu već je to tri puta izveo, koliko mi znamo. Tri puta! Zamislite vi to! I što je još gore, već dva puta nije nam htio reći ni kako se zove ni u koju školu ide. Mene je zapalo da se pobrinem za njega, pa se dobro sjećam. Ni pisnuti nije htio, što god ga pitali. Brani se šutnjom, tako se to govorilo na policiji. Niti isprike, niti kajanja, samo bezobrazno šuti i ni da bi zucnuo. Da mi ovaj put nije re-

kao kako se zove, prijavio bih ga policiji, ali čak ni na to nije reagirao. Morao sam ga natjerati da mi pokaže pokaz za autobus i tako sam otkrio kako se zove."

Zastao je i pričekao da mi se slegne ono što je rekao. I dalje je netremice zurio u mene, a ja sam mu uzvraćao pogled.

"Druga je priča što je on krao. Nisu to neke bezazlene sitnice. Prvi put je ukrao petnaest tehničkih olovaka. U ukupnoj vrijednosti od 9.750 jena. Drugi put, osam kompasa, ukupno 8.000 jena. Drugim riječima, on svaki put krade hrpu potpuno istih stvari. Ne krade on njih zato da ih upotrijebi. On to radi za zabavu ili zato da ih proda prijateljima u školi."

Pokušao sam si predočiti kako Mrkvica prodaje ukradene klamerice ostalim učenicima pod velikim odmorom. Nisam to mogao zamisliti.

"Nisam siguran da razumijem", rekao sam. "Zašto neprestano krade iz istog dućana? Neće li to samo povećati izgleda da ga ulove — i pogoršati kaznu kad ga ulove? Ako hoćeš proći nekažnjeno, nije li normalno krasti iz drugih dućana?"

"Nemojte mene pitati. Možda je i krao iz drugih dućana. Ili mu je možda baš naš dućan najdraži. Možda mu se ne sviđa moje lice. Ja sam samo običan čuvar u samoposluživanju, pa ne mogu razmišljati o svim finesama. Ne plaćaju me dovoljno za to. Ako vas zbilja zanima, pitajte ga sami. Dovukao sam ga ovamo prije tri sata i dosad nije ni pisnuo. Da čovjek ne vjeruje. Zato sam vas pozvao.

Žao mi je što ste morali na to trošiti slobodni dan... ali otkako 204 ste ušli, nešto me muči. Jako ste preplanuli. Ne da je to važno, ali jeste li bili na nekom posebnom mjestu preko ljetnih praznika?"

"Ne, nigdje posebno", odgovorio sam. Ali on je i dalje pomno pogledom pretraživao moje lice kao da je važan dio slagaljke.

Ponovno sam uzeo klamericu u ruku i pažljivo je razgledao. Obična mala klamerica kakvih ima posvuda po domovima i uredima.

Možda najjeftiniji uredski pribor, čuvar je upaljačem Bic pripalio cigaretu Seven Star koja mu je visjela iz usta i, okrenuvši se u stranu, otpuhnuo oblak dima.

Okrenuo sam se prema dječaku i blago ga upitao: "Zašto klamerice?"

Mrkvica je cijelo vrijeme zurio u pod, ali sad je bez riječi podigao glavu i pogledao me. Ali nije rekao ništa. Prvi put sam primijetio da mu se izraz posve promijenio — bio je čudnovato odsutan, oči nefokusirane. Kao da gleda u prazno.

"Je li te netko prisilio da kradeš?"

I dalje nije bilo odgovora. Nisam mogao odrediti dopiru li moje riječi do njega. Digao sam ruke. U ovom trenutku ispitivati dječaka bilo je besmisleno. Zatvorio je vrata, zakračunao prozore.

"No, onda, gospodine, što vi predlažete?" upitao me čuvar. "Mene plaćaju da obilazim dućan, provjeravam kamere, hvatam kradljivce i dovodim ih u ovu prostoriju. Sasvim je druga stvar što se događa poslije. To je posebno teško kad je posrijedi dijete. Sto bi po vama sad trebalo po-205

duzeti? Sigurno ste bolje upućeni u ovo područje. Da jednostavno prepustimo sve policiji? To bi svakako za mene bilo najlakše. Osim

toga, ne bismo više gubili vrijeme, a sad ionako tapkamo u mraku."

Zapravo, u tom trenutku mislio sam o nečem sasvim drugom.

Bijedna čuvarska sobica u samoposluživanju podsjetila me na policijsku postaju na grčkom otoku. A ta me pomisao odvela ravno do Sumire. I do činjenice da je nema.

Trebalo mi je nekoliko trenutaka da se snađem i shvatim što mi čovjek pokušava reći.

"Javit ću njegovu ocu", govorila je Mrkvičina majka monotonim glasom, "i pobrinuti se da mom sinu bude jasno kao dan kako je krasti zločin. Obećavam vam da vas više nikad neće gnjaviti."

"Drugim riječima, ne želite da ovo dođe do suda. To ste mi već više puta ponovili", rekao je čuvar glasom koji je pokazivao kako ga ovo već zamara. Otresao je pepeo s cigarete u pepeljaru. Okrenuo se ponovno prema meni i rekao: "Ali što se mene tiče, tri puta je jednostavno previše. Netko tome mora stati na kraj. Što vi kažete?"

Duboko sam udahnuo i usredotočio misli na sadašnjost. Na osam klamerica i nedjeljno popodne u rujnu.

"Ne mogu ništa reći dok ne razgovaram s njim", odgovorio sam.

"Pametan je on dječak i dosad nikad nije izazivao nikakve neprilike. Nemam pojma zašto radi ovakve gluposti, ali posvetit ću tome pozornost i vrijeme i otkriti što je razlog. Najdublje se ispričavam zbog svih problema koje je prouzročio."

"Da, ali meni to jednostavno ne ide u glavu", rekao je 206

čuvar i namrštio se iza naočala. "Taj dečko — Šin'iči Ni-mura? — on ide u vaš razred, je li? Dakle, vi ga svaki dan vidite, točno?"

"Tako je."

"Ide u četvrti razred, što znači da je kod vas u razredu već godinu dana i četiri mjeseca. Je li tako?"

"Da, točno. Ja vodim njegov razred od treće godine."

"I koliko ima učenika u razredu?"

"Trideset pet."

"Znači, svakoga od njih imate na oku. A opet, kažete da niste primijetili nikakav znak da bi ovaj dječak mogao izazvati gužvu.

Baš ništa?"

"Tako je."

"Čekajte malo — koliko je nama poznato, on krade već pola godine.

Uvijek je sam. Nitko ga na to ne prisiljava. I nije da mu to taj čas padne na pamet. Niti to radi zbog novca. Majka kaže da dobiva veliki džeparac. On to radi samo zato da krađe. Drugim riječima, dečko ima problema. A vi meni govorite da vam ništa nije bilo sumnjivo?"

"Sad govorim kao učitelj", odgovorio sam, "ali navika krađe, posebno kod djece, nije toliko prekršaj koliko posljedica lagane emocionalne neravnoteže. Možda, da sam obraćao malo više pozornosti na njega, možda bih nešto primijetio. Definitivno se nisam na tom poslu iskazao. Ali kod emocionalno poremećene djece nema uvijek vanjskih znakova po kojima se možemo ravnati.

Ako odvojite čin od svega ostaloga i kaznite dijete, nećete izliječiti temeljni problem. Osim ako ne otkrijete onaj skriveni razlog i to liječite, isti će problem kasnije izroniti u drugom obliku. Djeca često pokušavaju poslati poruku krađom pa

je, čak i ako to nije najdjelotvorniji način rješavanja problema, od najveće važnosti posvetiti im vremena i s njima razgovarati."

Čuvar je zgnječio cigaretu u pepeljari i, napola otvorenih usta, neobično dugo zurio u mene kao da sam životinja čudnovata izgleda. Prsti ruke što ju je položio na stol bili su strahovito debeli, kao deset malih dlakavih crnih stvorova. Što sam ih više gledao, teže sam disao.

"To vas uče na fakultetu, na pedagogiji ili kako se to već zove?"

"Ne baš. To su osnove psihologije. To piše u svakoj knjizi."

"To piše u svakoj knjizi", bezvoljno je ponovio moje riječi. Uzeo je mali ručnik i obrisao znoj s debelog vrata.

"Lagana emocionalna neravnoteža — što bi to trebalo značiti? Dok sam radio kao policajac, svaki sam se dan, od jutra do mraka, sretao s ljudima koji su sasvim sigurno bili neuravnoteženi. Svijet je pun takvih ljudi. Ima ih na lopate. Da sam im htio posvetiti vrijeme i slušati sve poruke koje su mi slali, trebalo bi mi još deset mozгова.

I ni to ne bi bilo dovoljno."

Uzdahnuo je i ponovno spustio kutiju klamerica pod stol.

"U redu — potpuno ste u pravu. Djeca su čiste duše. Tjelesna kazna je pogrešna. Svi su ljudi jednaki. Ne sudi se čovjek po ocjenama.

Treba razgovarati i doći do rješenja. Sve je to u redu što se mene tiče. Ali nije vrag da vi zbilja mislite da će tako svijet postati bolji?

Ma nema šanse. Samo će ići na gore. Kako mogu svi ljudi biti jednaki? Veću glupost u životu nisam čuo. Razmislite malo o 208

tome — sto deset milijuna ljudi u Japanu svaki se dan lak-tari da jedan drugoga izgura s puta. Probajte njih natjerati da budu jednaki. Nastao bi pakao.

Lako je izgovarati te lijepe riječi. Zatvoriti oči, pretvarati se da ne vidiš što se događa, svaliti sve na drugoga. Ne burkaj vodu, pjevaj himnu, daj djeci diplome i svi sretno žive dok je svijeta i vijeka.

Krađa je poruka koju ti dijete šalje. Tko te pita što će biti kasnije.

Ovako je lakše, pa onda zašto ne? Ali tko će pomesti govna? Ljudi kao ja. Eto tko. Mislite da to radimo jer nam se to sviđa? Sad me gledate kao da mi hoćete reći, hej, pa što je 680 jena, ali razmislite malo o ljudima od kojih je on krao. Ovdje rade stotine ljudi i za njih je

manjak od jedan ili dva jena ozbiljna stvar. Kad zbroje sve račune u blagajni i otkrije se manjak od sto jena, moraju raditi prekovremeno da to pokriju. Zna li vi koliko po satu zarađuje žena koja radi za pultom? Zašto to ne učite svoje đake?"

Nisam rekao ništa. Mrkvičina majka je šutjela, kao i dječak. Čuvar se izmorio govoreći i zavalio se natrag u stolac u općoj šutnji. U drugoj je sobi zazvonio telefon i netko je podigao slušalicu nakon prvog zvona.

"Dakle, što da radimo?" upitao je.

Rekao sam: "A da ga objesimo naglavačke sa stropa dok ne kaže da mu je žao?"

"To mi se sviđa! Naravno, jasno vam je da bismo obojica odmah dobili nogom u guzicu."

"No onda, preostaje nam samo da mu posvetimo vremena i strpljivo porazgovaramo o problemu. To je sve što mogu reći."

209

Netko iz druge sobe je pokucao na vrata i ušao. "Gospodine Nakamura, možete li mi posuditi ključ skladišta?" upitao je.

Gospodin Nakamura neko je vrijeme prekopavao po ladici stola, ali nije našao ključ. "Nestao je", rekao je. "Baš čudno. Uvijek ga tu držim." "Važno mi je", rekao je čovjek. "Hitno mi treba." Po tome kako su o njemu razgovarali činilo se da je to vrlo važan ključ i da bi bilo pametnije da se nije čuvao u toj ladici. Pretražili su sve ladice, ali nisu ništa našli.

Dok je trajala potraga za ključem, nas troje i dalje smo samo sjedili.

Mrkvičina majka nekoliko me je puta molećivo pogledala. Mrkvica je sjedio bez izraza, očiju prikovanih za pod, kao i prije. Besciljne, nasumične misli sijevale su mi kroz glavu. U sobi je bilo zagušljivo vruće.

Čovjek kojem je trebao ključ odustao je od potrage i otišao gundajući.

"Dosta je bilo", rekao je gospodin Nakamura okrenuvši se prema nama i nastavio bezbojnim, činjeničnim glasom: "Hvala što ste došli. Gotovi smo. Ostalo prepuštam vama i dječakovoј majci. Ali neka vam jedno bude jasno — ako se to još jednom desi, neće se tako lako izvući. Nadam se da ste to shvatili. Ne želim nikakvih problema. Ali moram raditi svoj posao."

Ona je kimnula, kimnuo sam i ja. Mrkvica se držao kao da nije čuo ni riječi. Ustao sam, a njih dvoje slabašno me slijedilo.

"I još za kraj", rekao je čuvar, koji je i dalje sjedio. Podigao je pogled prema meni. "Znam da je to nepristojno od mene, ali ipak ću se odvažiti i reći. Čim sam vas vidio, znao sam da mi nešto ne štima.

Mladi ste, visoki, ostav-

210

ljate dobar dojam, lijepo ste preplanuli; govorite razborito. Sve što kažete ima smisla. Siguran sam da vas roditelji učenika jako vole.

Ne mogu to sasvim objasniti, ali otkako sam vas vidio, nešto me kopka. Nešto što ne mogu progutati. Ništa osobno, nemojte se vi ljutiti. Samo, nešto me smeta. Ali što me to kopka, da mi je znati."

"Nećete se ljutiti ako vas pitam nešto osobno?" rekao sam.

"Samo vi pitajte."

"Ako ljudi nisu jednaki, kamo vi spadate?"

Gospodin Nakamura uvukao je dim cigarete duboko u pluća, zatresao glavom i ispuhnuo tako polako kao da nekoga primorava na nešto. "Ne znam", odgovorio je. "Ali ne razbijajte si glavu. Nas dvojica sigurno nećemo biti na istoj razini."

Parkirala je crvenu Tovotu Celicu na parkiralištu samoposluživanja.

Pozvao sam je na stranu, podalje od sina, i rekao joj da krene kući sama. Moram kratko porazgovarati nasamo s tvojim sinom, rekao sam joj. Dovest ću ga kući kasnije. Kimnula je. Zaustila je da nešto kaže, ali nije, sjela je u auto, izvadila sunčane naočale iz torbice i upalila motor.

Kad je otišla, poveo sam Mrkvicu u vedri mali kafić koji sam primijetio u blizini. Opustio sam se u klimatiziranoj unutrašnjosti, naručio ledeni čaj za sebe i sladoled za dječaka. Otkopčao sam najgornji gumb na košulji, skinuo kravatu i strpao je u džep sakoa.

Mrkvica je i dalje sjedio utonuo u šutnju. Izraz lica i očiju nije mu se promijenio otkako smo izašli iz zaštitarskog ureda. Djelovao je pot-
211

puno prazno, i kao da će to još potrajati. Ručica uredno složenih u krilu, piljio je u pod pognute glave. Popio sam ledeni čaj, ali Mrkvica nije ni taknuo sladoled. Sladoled se polako topio u zdjelici, ali on kao da to nije primjećivao. Sjedili smo licem prema licu kao kakav bračni par koji dijeli nelagodnu šutnju. Kad god je zastala kraj našeg stola, konobarica je djelovala napeto.

"Stvari se jednostavno događaju", napokon sam rekao. Nisam imao namjeru razbijati led. Riječi su jednostavno navrle iz mene.

Mrkvica je polagano podigao glavu i pogledao me. Nije rekao niti riječ. Zažmirio sam, uzdahnuo i neko vrijeme šutio.

"Nisam to još nikome ispričao", rekao sam, "ali za ljetnih praznika bio sam u Grčkoj. Znaš gdje je Grčka? Gledali smo onaj video pod prirodom i društvom, sjećaš se? U južnoj Europi, na Mediteranu.

Imaju mnogo otoka i uzgajaju masline. Civilizacija im je dosegla vrhunac negdje oko petsto godina prije Krista. Atena je kolijevka demokracije, a Sokrat je popio otrov i ubio se. Tamo sam bio. Jako je lijepo. Ali nisam onamo putovao radi provoda. Moja je prijateljica nestala na jednom malom grčkom otoku i otišao sam da je pomognem pronaći. Ali nismo je našli. Moja je prijateljica jednostavno tiho nestala. Kao da je isparila."

Mrkvica je mrvicu otvorio usta i pogledao me. Izraz mu je i dalje bio ukočen i beživotan, ali pojavio se tračak svjetla. Uspio sam prodrijeti do njega.

212

"Zbilja sam volio tu prijateljicu. Jako sam je volio. Bila mi je najvažnija na cijelom svijetu. Zato sam odletio avionom u Grčku da je pomognem tražiti. Ali uzalud. Nismo našli nijedan trag. Otkako sam nju izgubio, više nemam prijatelja. Ni jednog jedinog."

Nisam toliko govorio Mrkvici koliko samom sebi. Na-glas sam razmišljao.

"Znaš što bih ovog časa najviše volio? Popeti se na visoki vrh, recimo, vrh piramide. Na najviše mjesto koje mogu naći. Odakle se vidi u nedogled. I stajati na samom vrhu, razgledati cijeli svijet, vidjeti sve i na vlastite se oči uvjeriti što je nestalo iz svijeta. Ne znam... Možda zapravo ne želim to vidjeti. Možda ništa više ne želim vidjeti."

Konobarica je prišla stolu, uklonila Mrkvičinu zdjelicu rastopljenog sladoleda i ostavila račun.

Osjećam se osamljeno još od djetinjstva. Kod kuće sam imao roditelje i stariju sestru, ali nisam se s njima slagao. Ni s kim u obitelji nisam mogao komunicirati. Zato sam često zamišljao da sam posvojen. Iz nekog razloga daleki su me rođaci dali na usvajanje mojoj obitelji. Ili su me uzeli iz sirotišta. Sad shvaćam kakva je to glupost bila. Moji roditelji ne spadaju u ljude koji bi posvojili bespomoćnog siročića. Ipak, nisam mogao prihvatiti činjenicu da sam u krvnoj vezi s tim ljudima. Lakše mi je bilo povjerovati da smo potpuni stranci.

"Zamišljao sam udaljeni grad. Tamo je kuća gdje živi moja prava obitelj. Obična, skromna kućica, ali topla i srdačna. Tamo se svi međusobno razumiju, govore što osje-

ćaju. Uvečer čuješ kako mama šuška u kuhinji dok sprema večeru i širi se topli, ukusni miris. Tamo ja spadam. Uvijek sam dočaravao taj prizor u mašti, s tim da sam ja dio prizora.

U stvarnom životu moja je obitelj imala psa i jedino sam se s njim slagao. Bio je mješanac, ali jako bistar; što je jednom naučio, više nije zaboravljao. Vodio sam ga svaki dan na šetnju, išli smo u park; ja sam sjedio na klupi i pričao mu o svemu i svačemu. Razumjeli smo jedan drugoga. To su mi bili najsretniji trenuci u djetinjstvu. Kad sam bio u petom razredu, na mojem je psa naletio kamion pred

kućom i pregazio ga. Roditelji mi nisu dopustili da kupim drugog psa. Psi su previše bučni i prljavi, rekli su mi, prevelika obveza.

Kad mi je uginuo pas, povukao sam se u svoju sobu i neprestano čitao. Svijet u knjigama djelovao mi je mnogo življe od svega oko mene. Mogao sam vidjeti koješta što nisam nikad vidio. Knjige i glazba bile su mi najbolji prijatelji. Imao sam nekoliko dobrih prijatelja u školi, ali nikad nisam upoznao nikoga kome bih mogao otvoriti dušu. Pričali smo o bezveznim stvarima, igrali nogomet.

Kad me nešto mučilo, ni s kim nisam o tome razgovarao. Sam bih razmislio, došao do zaključka i sam poduzimao potrebne korake. I nisam se osjećao usamljenim. Mislio sam da tako jednostavno mora biti. U krajnjoj liniji, ljudska bića moraju preživljavati sama.

Kad sam se upisao na fakultet, međutim, našao sam prijateljicu, onu o kojoj sam ti pričao. I moj se način razmišljanja počeo mijenjati.

Postupno sam shvaćao da me to što tako dugo razmišljam posve sam sputava, drži

214

me prikovanog za jednu te istu točku gledišta. I počeo sam misliti kako je grozno biti sam.

Biti sasvim sam slično je osjećaju koji te obuzme kad u kišnu večer staneš na ušće velike rijeke i gledaš kako se voda ulijeva u more.

Jesi li to kad radio? Stajao na ušću velike rijeke i gledao kako se ulijeva u more?"

Mrkvica nije odgovorio.

"Ja jesam", rekao sam.

Širom otvorenih očiju, Mrkvica mi se zagledao u lice.

"Ne mogu točno objasniti zašto je tako samotno gledati riječnu vodu kako se miješa s morskom. Ali je. Moraš se sam uvjeriti."

Uzeo sam sako i račun i polako ustao. Položio sam ruku na Mrkvičino rame i on je također ustao. Platilo sam i izašli smo iz kafića.

Trebalo nam je oko trideset minuta hoda do njegove kuće. Hodali smo jedan uz drugoga, a ja nisam prozborio ni riječi.

U blizini njegove kuće tekla je rječica preko koje se pružao betonski most. Nezanimljiva vodica, zapravo, manje rijeka, više odvodni kanal koji su malko proširili. Dok su tu još bila obrađena polja, valjda je služio za navodnjavanje. Sad je, međutim, koritom tekla mutna voda s blagim mirisom deterdženta. Ljetne su trave izniknule po riječnom dnu, na vodi je plutao otvoren bačeni strip.

Nasred mosta Mrkvica je stao, nagnuo se preko ograde i zagledao dolje. Beskrajno smo dugo tako stajali. Vjerojatno se nije htio vratiti kući. To sam razumio.

215

Mrkvica je posegnuo rukom u džep hlača, izvukao ključ i pružio mi ga. Običan ključ s velikim, crvenim privjeskom. Na privjesku je pisalo skladište 3. Bio je to ključ skladišta koji je čuvar Nakamura tražio. Mrkvica mora da je na trenutak ostao sam u prostoriji, pronašao ga u ladici i ubacio ga u džep. Um tog dječaka bio mi je zagonetniji nego što sam mislio. Sasvim neobično dijete.

Uzeo sam ključ, stavio ga na dlan i osjetio težinu bezbrojnih ljudi koja se uvukla u njega. Učinio mi se užasno jadnim, prljavim, sitničavim. Na trenutak sam se spetljao, a onda ga bacio u rijeku.

Tiho je pljusnuo. Rijeka nije bila duboka, ali voda je bila mutna i ključ je potonuo bez traga. Stojeći jedan kraj drugog na mostu, Mrkvica i ja dugo smo gledali u vodu. Zbog nečega me to razveselilo, olakšalo mi tijelo.

"Prekasno ga je sad vraćati", rekao sam, više sebi nego njemu.

"Sigurno imaju rezervni ključ. Pa ipak je to njihovo sveto skladište."

Pružio sam ruku i Mrkvica ju je blago uhvatio. Osjetio sam njegove tanke prstiče u svojim. Osjećaj koji sam već doživio — gdje se to samo moglo desiti? — prije dugo dugo vremena. Stegnuo sam mu ruku i krenuli smo prema njegovoj kući.

Kad smo stigli, njegova nas je majka čekala. Presvukla se u elegantnu bijelu bluzicu bez rukava i plisiranu suknju. Oči su joj bile crvene i natekle. Mora da je plakala otkako je stigla kući. Muž joj je vodio agenciju za nekretnine u gradu i nedjelje je provodio ili u uredu ili na golf terenu.

216

Poslala je Mrkvicu u njegovu sobu na katu, a mene odvela ne u dnevnu sobu, nego u kuhinju gdje smo sjeli za stol. Možda joj je ondje bilo lakše razgovarati. U kuhinji je stajao veliki frižider avokado zelene boje i radni pult u sredini, dok je sunčani prozor gledao na istok.

"Sad mi izgleda malo bolje nego prije", rekla mi je slabašnim glasom. "Kad sam ga vidjela u onoj sobi kod čuvara, nisam znala što ću. Nikad ga nisam vidjela takvog. Kao da se preselio u neki drugi svijet."

"Nema razloga za brigu. Daj mu vremena i vratit će se u normalu.

Bilo bi bolje da mu, bar zasad, ništa ne govoriš. Treba ga pustiti na miru."

"Sto ste vas dvojica radili kad sam otišla?"

"Razgovarali smo", rekao sam.

"O čemu?"

"Ni o čemu. Uglavnom sam ja govorio. Ništa posebno, zbilja."

"Hoćeš nešto hladno popiti?"

Zavrtio sam glavom.

"Pojma više nemam kako s njim razgovarati", rekla je. "To mi je svakim danom sve teže."

"Nema potrebe da na silu razgovaraš s njim. Djeca žive u vlastitom svijetu. Kad bude htio razgovarati, progovorit će."

"Ali on jedva da govori."

Pazili smo da se ne dodirnemo dok smo se gledali preko kuhinjskog stola. Razgovarali smo ukočeno, kako se može očekivati od učitelja i majke koji raspravljaju o proble-

217
matičnom djetetu. Dok je govorila, igrala se s rukama, povlačila prste, širila ih, stezala šake. Mislio sam što su mi te ruke sve radile u krevetu.

Neću u školi prijaviti ovaj događaj, rekao sam joj. Ozbiljno ću porazgovarati s njim, a ako bude problema, riješit ću to. Zato, nemoj brinuti. On je pametan dječak, dobar dječak; daj mu vremena i smirit će se. To je samo faza kroz koju prolazi. Najvažnije je da se ti ne uzrujavaš. Polako sam i smireno to ponavljao i ponavljao dok joj ne dopre do svijesti. Kao da joj je pomoglo.

Rekla je da će me odvesti u moj stan u Kunitačiju.

"Misliš da moj sin naslućuje što se događa?" upitala me kad smo stali na semaforu. Mislila je, naravno, na ono što se događa između mene i nje.

Zatresao sam glavom. "Zašto to pitaš?"

"Dok sam bila sama kod kuće i čekala da se vratite, palo mi je to na pamet. Nemam nikakvih dokaza koji bi na to upućivali, samo predosjećaj. On je vrlo intuitivan i sigurna sam kako osjeća da se muž i ja ne slažemo najbolje."

Šutio sam. Ona više ništa nije rekla.

Parkirala se na parkiralištu odmah iza križanja na kojem je stajala moja zgrada. Povukla je ručnu i ugasila motor. Kad je motor prestao raditi i šum klime zamro, nelagodni je tajac zavladao u autu. Znao sam kako želi da je uzmem u naručje odmah i ovdje.

Mislio sam na njezino podatno tijelo pod bluzom i usta su mi se osušila.

"Mislim da je pametnije da se više ne viđamo", izlanuo sam.

218

Nije rekla ništa. S rukama na volanu, zagledala se u pokazivač ulja. S lica joj se izbrisao svaki izraz.

"Mnogo sam o tome razmišljao", rekao sam. "Mislim da nije u redu da ja budem dio problema. Ne mogu biti dio rješenja ako sam dio problema. Za sve je bolje tako."

"Za sve?"

"Posebno za tvojeg sina."

"I za tebe?"

"Da. Naravno."

"A što je sa mnom? Da li 'svi' uključuju i mene?"

Da, htio sam reći. Ali nisam mogao izustiti te riječi. Skinula je tamnozeleno Ravbanice, onda ih ponovno stavila.

"Nije mi lako ovo reći", rekla je, "ali ako te više ne budem viđala, bit će mi vrlo teško."

"I meni će biti teško. Volio bih da možemo i dalje biti zajedno. Ali to nije u redu."

Duboko je udahнула i izdahнула. "Što je u redu? Možeš mi to reći?"

Ja zapravo ne znam što je u redu. Znam što nije u redu. Ali što je u redu?"

Nisam na to imao dobar odgovor.

Izgledala je kao da će briznuti u plač. Ili početi vrištati. Ali nekako se uspjela obuzdati. Čvršće je stegnula volan tako da su joj nadlanice lagano pocrvenjele.

"Kad sam bila mlađa, razni su mi ljudi svašta pričali", rekla je.

"Govorili mi razne stvari. Fascinantne priče, lijepe, neobične. Ali ima jedno vrijeme da mi nitko više ništa ne govori. Nitko. Ni moj muž, ni sin, ni prijatelji... nitko. Kao da na svijetu više nema ničega o čemu bi se da-219

lo pričati. Neki put mi se čini da mi je tijelo nevidljivo, kao da sam prozirna."

Digla je ruke s volana i pružila ih pred sobom.

"Ne da ti razumiješ o čemu pričam."

Tražio sam prave riječi. I ništa mi nije sinulo.

"Hvala ti za sve ovo danas", rekla je, pribravši se. Govorila je gotovo normalnim, mirnim glasom. "Mislim da to sama ne bih uspjela riješiti. Teško mi to pada. Tvoja mi je nazočnost zbilja pomogla."

Zahvalna sam ti. Znam da ćeš postati izvrstan učitelj. Već gotovo jesi."

Je li to trebalo biti sarkastično? Vjerojatno. Ne — sasvim sigurno.

"Ne tako skoro", rekao sam. Ona se nasmiješila, sasvim neprimjetno. I našem je razgovoru bio kraj.

Otvorio sam vrata i izašao iz auta. Ljetno sunce nedjeljnog poslijepodneva znatno je oslabilo. Teško sam disao i nisam osjećao noge. Tovotin je motor zagrmio i odvezla se iz mog života zauvijek.

Spustila je prozor i kratko mi mah-nula, a ja sam podigao ruku na pozdrav.

Kad sam se vratio u svoj stan, skinuo sam znojnu košulju i bacio je u perilicu, istuširao se i oprao kosu. Otišao sam u kuhinju, do kraja skuhao jelo koje nisam prije stigao dogotoviti i pojeo. Zatim sam se ponovno izvalio na kauč i počeo čitati. Ali nisam uspio proći ni pet stranica knjige. Odustao sam, zatvorio knjigu i neko vrijeme mislio o Sumire. I o ključu skladišta koji sam bacio u prljavu rijeku. I o rukama moje djevojke koje stežu volan. Bio je to dug dan i napokon se bližio kraju, ostavljajući za sobom samo nasumične uspomene.

Iako sam se dugo tuširao, tijelo mi je još bilo natopljeno smradom duhana. A u ruci sam još osjećao ubod — kao da sam zgnječio nešto živo.

Jesam li postupio ispravno?

Mislim da nisam. Učinio sam ono što je nužno za mene. Velika je to razlika. "Svi?" pitala me ona. "Ti svi uključuju i mene?"

Da budem iskren, u tom času nisam mislio na sve. Mislio sam samo na Sumire. Ne na sve njih ondje ili na sve nas ovdje.

Samo na Sumire, koja nije nigdje.

220

221

16

Nisam čuo ni riječi od Miu od onog dana kad smo se rastali u luci.

To mi se činilo čudnim, jer mi je obećala da će mi se javiti bez obzira na to bude li kakvih novosti o Su-mire ili ne. Nisam vjerovao da je zaboravila na mene; kakva jest, sigurno ne bi obećala ništa što ne može ispuniti. Mora da se dogodilo nešto zbog čega mi se ne može javiti. Razmišljao sam da joj telefoniram, ali nisam čak znao ni kako se zapravo zove. Niti kako se zove njezina tvrtka niti gdje je. Bar što se tiče Miu, Sumire nije za sobom ostavila nikakve čvrste tragove.

Na Sumirinoj sekretarici još se javljala ista poruka, ali ubrzo su joj isključili telefon. Razmišljao sam o tome da nazovem njezine.

Nisam znao broj, premda ne bi trebalo biti teško pronaći zubarsku ordinaciju njezina oca u poslovnom imeniku Jokohame. Ali zbog nečega se nisam mogao odlučiti na taj korak. Umjesto toga, otišao sam u knjižnicu i prelistao novine iz kolovoza. Objavili su kratki člančić o njoj, o 22-godišnjoj Japanki koja je putovala po Grčkoj i nestala. Lokalne vlasti provode istragu, traže je.

222

Ali zasad nema tragova. To je bilo sve. Ništa što već nisam i sam znao. Očito je mnogo ljudi nestajalo dok su bili u inozemstvu. Ona je samo jedna od njih.

Odustao sam od toga da pratim novosti. Kakvi god bili razlozi njezina nestanka, kako god da napreduje istraga, jedno je bilo sigurno. Ako se Sumire vrati, javit će mi se. Jedino je to važno.

Rujan je došao i prošao, jesen je završila prije no što sam se snašao i počela je zima. Sumirin dvadeset drugi rođendan padao je 7.

studenog, moj dvadeset peti 9. prosinca. Došla je Nova godina i završila školska godina. Mrkvica više nije stvarao probleme i prešao je u petu godinu, u novi razred. Poslije onoga dana više nikad nisam s njim razgovarao o kradi u dućanu. Kad god sam ga vidio, bilo mi je jasno da nema za to potrebe.

Budući da je sad imao drugog učitelja, rjeđe sam slučajno sretao svoju bivšu djevojku. Sve je to završilo i pripadalo je prošlosti.

Katkad me, međutim, preplavila nostalgичna uspomena na toplinu njezine kože i bio bih na rubu da podignem slušalicu. Zaustavljala me pomisao na ključ skladišta samoposluživanja u mojoj ruci. Na ono ljetno poslijepodne. I na Mrkvičinu ručicu u mojoj.

Kad god sam naletio na Mrkvicu u školi, nisam se mogao othrvati pomisli kako je on čudnovat dječak. Nisam imao ni najblažu ideju što se kuha iza tog mršavog, mirnog lišća. Ali nešto se svakako događalo ispod njegove naizgled spokojne vanjštine. A ako zagusti, bio je opremljen za akciju. Naslućivao sam u njemu nešto duboko.

Vjerovao sam da

223

sam dobro postupio što sam mu otkrio osjećaje koje sam držao u sebi. Dobro za njega, dobro za sebe. Vjerojatno bolje za sebe. Malko je čudno to reći, ali on me tad razumio i prihvatio. I čak mi oprostio.

Bar do neke mjere.

Kakve dane — naizgled beskrajne dane mladosti — moraju djeca kao što je Mrkvica preživjeti na putu do odraslosti? Neće mu biti lako. Teška će vremena biti češća od dobrih dana. Iz vlastitog sam iskustva mogao predvidjeti oblik što će ga poprimiti njegov bol.

Hoće li se zaljubiti u nekoga? I hoće li mu ta druga osoba uzvratiti ljubav? Ne da je bilo važno što ja o tome mislim. Jednom kad završi osnovnu školu, otići će i ja ga više neću vidjeti. A imao sam i vlastitih problema.

Otišao sam u dućan s pločama, kupio snimku Elisabeth Schvvarzkopf kako pjeva Mozartove pjesme i slušao je ponovno i ponovno. Obožavao sam krasan spokoj tih pjesama. Kad bih zatvorio oči, glazba me odnosila u onu noć na grčkom otoku.

Osim nekih vrlo živih uspomena, uključivši i onu na nesavladivu želju koja me obuzela dok sam joj pomagao da se preseli, Sumire je iza sebe ostavila samo nekoliko dugih pisama i disketu. Pisma i dva dokumenta na disketi pročitao sam toliko puta da sam ih gotovo naučio napamet. Svaki put kad sam ih čitao činilo mi se da smo Sumire i ja ponovno zajedno, naša srca spojena. Od toga, više nego od bilo čega na svijetu, dolazilo mi je toplo oko srca. Kao kad se noću voziš vlakom golemom ravnicom i nakratko primijetiš malo svjetlo na prozoru seoske kuće. Isti čas

proguta ga tama i nestane. Ali ako zatvoriš oči, točka svjetla traje i titra još nekoliko sekundi.

Budim se usred noći, ustajem iz kreveta (ionako više neću moći zaspati), pružam se na kauču i dok slušam Schvvarz-kopfovu kako pjeva, ponovno vrtim u glavi uspomene na mali grčki otok. Sjećam se svakog pojedinog događaja dok tiho prelistavam stranice uspomena. Sjećam se lijepe, puste plaže, kafića pod vedrim nebom u luci. Znojem natopljene konobareve košulje. Miuinog finog profila i Sredozemlja kako se ljeska s verande. Jadnog junaka kojeg su nabili na kolac na gradskom trgu. I grčke glazbe što sam je čuo u noći s planine. Jasno pred sobom vidim čarobnu mjesečinu, čujem

čudesnu jeku glazbe. Sjećam se otuđenja što sam ga oćutio kad me probudila glazba. One bezoblične, ponoćne boli, kao da i moje tijelo nijemo, okrutno nabijaju na kolac.

Ležim i sklapam oči na neko vrijeme, zatim ih ponovno otvaram.

Tiho udišem, potom izdišem. Misao mi se poćinje oblikovati u glavi, ali na kraju ne mislim ni o ćemu. Ionako nema velike razlike između to dvoje, misliti i ne misliti. Otkrivam da više ne razlikujem stvari jedne od drugih, one koje su postojale od onih koje nisu.

Gledam kroz prozor. Sve dok se nebo ne zabijeli, otplutaju oblaci, zacvrkuću ptice i dogega se novi dan, skupljajući sanjive misli ljudi koji obitavaju na ovom planetu.

Jednom sam u središtu Tokija izdaleka nakratko vidio Miu. Bilo je to otprilike pola godine otkako je Sumire nestala, jedne tople nedjelje usred ožujka. Niski su se oblaci navukli na nebo i ćinilo se da će svaki ćas pljusnuti kiša.

225

Svi su nosili kišobrane. Uputio sam se u posjet rođacima koji stanuju u centru i stao sam na semaforu u Hiroou, na križanju kraj dućana Meidija, kad sam primijetio tamno-plavi Jaguar kako se polako probija kroz gusti promet. Bio sam u taksiju, a Jaguar u lijevoj traci kraj mene. Auto sam zapazio jer je za volanom bila žena s nevjerojatnom grivom sijede kose. Bijela se kosa izdaleka isticala na tamnoj podlozi besprijekorna tamnoplavog auta. Miu sam vidio samo s crnom kosom pa mi je trebalo neko vrijeme da povezem ovu Miu i onu koju sam poznavao. Ali to je nedvojbeno bila ona. Lijepa kakvu sam je pamtio, profinjena na neki nesvakidašnji i čudesan način. Njezina fantastična sijeda kosa držala je ostale na udaljenosti punoj poštovanja i odisala je nečim odlučnim, gotovo mitskim.

Miu preda mnom, međutim, nije bila ista ona žena kojoj sam mahnuo na pozdrav u luci na grčkom otoku. Onda je prošlo tek pola godine, a ona je djelovala kao sasvim druga osoba. Naravno, promijenila je boju kose. Ali to nije bilo sve.

Prazna ljuska. Te su mi riječi prve pale na pamet. Miu je nalikovala praznoj sobi iz koje su svi izašli. Nešto nevjerojatno važno — isto ono nešto što je pomelo Sumire poput orkana, što mi je steglo srce dok sam stajao na palubi trajekta — nestalo je iz Miu zauvijek. I iza sebe nije ostavilo život, nego odsutnost života. Ne toplinu nečega živog nego tišinu uspomene. Njezina sniježnobijela kosa neizbježno me tjerala da mislim na boju ljudskih kostiju što ih je izbijelio zub vremena. Na tren nisam mogao izdahnuti zrak iz pluća.

Jaguar koji je Miu vozila katkad je prestizao moj taksi, katkad zaostajao za njim, ali Miu nije primijetila da je gledam. Nisam je mogao zazvati. Nisam znao što bih joj rekao, ali čak i da jesam, prozori Jaguara bili su čvrsto zatvoreni. Miu je sjedila uspravno, s objema rukama na volanu, pozornosti posve usmjerene na cestu pred sobom. Možda je duboko o nečemu razmišljala. Ili je možda slušala Umjetnost fuge koja dopire iz zvučnika u autu. Cijelo to vrijeme njezin se ledeni, tvrdi izraz nije mijenjao, i jedva da je trepnula očima. Napokon se upalilo zeleno svjetlo i Jaguar je odjurio u smjeru Aojame i za sobom ostavio moj taksi koji je stajao i čekao da skrene desno.

Tako dakle živimo svoj život. Koliko god dubok i koban bio gubitak, kako god važna stvar koju su nam ukrali — koju su nam istrgnuli iz ruku — čak i ako se nakon toga posve promijenimo tako da nam ostane samo vanjski sloj stare kože, i dalje na isti način odigravamo život, u tišini. Postojano se sve više bližimo kraju vijeka koji nam je dodijeljen i opraštamo se od njega dok se gubi iza nas. I ponavljamo, često vrlo vješto, beskrajne radnje svakidašnjice.

I ostavljamo za sobom osjećaj neizmjerne praznine.

Iako se vratila u Japan, Miu mi se iz nekog razloga nije mogla javiti.

Umjesto toga je šutjela, grčevito stezala uspomene i tražila neko bezimeno, daleko mjesto da je proguta. Tako sam ja zamišljao. Nije mi se dalo kriviti Miu. A još manje mrziti je.

U tom mi je času na pamet pala slika brončanog kipa Miuinog oca u zabačenom planinskom selu na sjeveru

227

Koreje. Mogao sam jasno predočiti tijesni glavni trg, niske kuće i prašnjavi brončani kip. Ondje uvijek puše jak vjetar, izvija drveće u neprirodne oblike. Ne znam zašto, ali taj brončani kip i Miu, s rukama na volanu Jaguara, stopili su se u mojem umu u jedno.

Možda je, negdje daleko, sve već potihlo izgubljeno. Ili bar negdje postoji mirno mjesto gdje sve može nestati, stopiti se u jednu priliku u kojoj se sve preklapa. I dok živimo svoj život, otkrivamo —

vukući tanke niti kojima su vezane sve stvari — što je sve izgubljeno. Sklopio sam oči i pokušao se sjetiti što sam više mogao lijepih izgubljenih stvari. Privući ih bliže, zadržati ih. Cijelo vrijeme svjestan da su kratkog vijeka.

Sanjam. Katkad mislim da je to jedino dobro što mi preostaje.

Sanjati, obitavati u svijetu snova — baš kao što je rekla Sumire. Ali to ne traje vječno. Uvijek nastupi buđenje i vraća me u javu.

Budim se u tri ujutro, palim svjetlo, sjedam u krevetu i gledam u telefon kraj uzglavlja. Zamišljam Sumire u telefonskoj govornici kako pali cigaretu i bira moj broj. Kosa joj je raščupana; ima na sebi muški sako od tvida, nekoliko brojeva prevelik, i rasparene sokne.

Mršti se i kašljuca gušeći se od dima. Dugo joj treba da točno ukuca sve brojeve. Glava joj je krcata stvarima koje mi želi reći. Mogla bi pričati do zore, tko zna? Recimo, o razlici između znaka i simbola.

Moj telefon izgleda kao da će svaki čas zazvoniti. Ali ne zvoni.

Liježem natrag u krevet i zurim u nijemi telefon.

228

Ali jednom je zazvonio. Na moje oči i uši, zazvonio je. Tako da se zrak zbiljskog svijeta uzbibao i zatreperio. Zgrabio sam slušalicu.

"Halo?"

"Hej, vratila sam se", rekla je Sumire. Vrlo ležerno. Vrlo stvarno.

"Nije bilo lako, ali nekako sam uspjela. Kao sažetak Homerove Odiseje u pet rečenica."

"To je dobro", rekao sam. Još nisam mogao vjerovati. Da doista čujem njezin glas. Da se to doista događa.

"'To je dobro'?" rekla je Sumire i gotovo sam čuo kako se mršti.

"Koga vruga misliš time reći? Prošla sam kroz pravi pakao, samo da znaš. Prepreke koje sam svladala — milijune prepreka, trajalo bi u beskraj da ti sve objašnjavam — sve sam napravila da se vratim, a ti mi samo to možeš reći? Mislim da ću se rasplakati. A da nije dobro što sam se vratila, što bih onda počela? To je dobro. Ne vjerujem svojim ušima! Ostavi te tople, duhovite primjedbe za djecu u školi — kad napokon nauče množiti!"

"Gdje si sad?"

"Gdje sam? Sto misliš gdje sam? U našoj dobroj staroj vjernoj telefonskoj govornici. U bijednoj kutiji od telefonske govornice koja je iznutra oblijepljena oglasima za prevarantske kredite i salone za masažu. Polumjesec boje plijesni visi na nebu; pod je posut opušcima. Koliko se vidi golim okom, ničeg da te dirne u dušu.

Totalno semi-otična telefonska govornica, kao bilo koja druga. Gdje je ona, dakle? Nisam sasvim sigurna. Sve je malko previše semiotično — a ti me poznaš, ne? Pola vremena ne znam gdje sam.

Niti znam dati upute kako se nekamo dolazi. Taksisti se vječno deru na mene: Ma gospođo, kamo ste se

229

vi to uputili? Nisam predaleko, mislim. Zapravo, vjerojatno sam dosta blizu."

"Doći ću po tebe."

"Bilo bi mi drago. Samo da saznam gdje sam pa ću te nazvati.

Ionako sam ostala bez sitniša. Malo se strpi, može?"

"Zbilja te želim vidjeti", rekao sam.

"I ja tebe zbilja želim vidjeti", rekla je ona. "To sam shvatila kad te više nisam mogla vidjeti. Postalo mi je jasno kao dan, kao da su se odjednom svi planeti poredali samo[^] za mene. Zbilja te trebam. Ti si dio mene; ja sam dio tebe. Znaš, negdje sam — ne znam baš točno gdje — nekome prerezala vrat. Naoštrila sam nož, srca kamenoga.

Simbolički, kao kad dižu gradska vrata u Kini. Razumiješ što ti govorim?"

"Mislim da razumijem."

"Onda dođi po mene."

Odjednom se linija prekida. I dalje stežući slušalicu, dugo gledam telefon. Kao da je on sam po sebi poruka od vitalne važnosti, a njegov oblik i boja sadrže skriveno značenje. Kad bolje razmislim, spuštam slušalicu. Sjedim na krevetu i čekam da telefon ponovno zazvoni. Naslanjam se na zid, usredotočen na jednu točku u prostoru ispred sebe i polako i nečujno dišem. Provjeravam zglobove koji povezuju trenutak u vremenu s onim sljedećim.

Telefon ne zvoni. Bezuvjetna tišina visi u zraku. Ali meni se ne žuri.

Nema potrebe da srljam. Pripravan sam. Mogu ići bilo kamo.

230

Točno? Nego što!

Ustajem iz kreveta. Razmičem stare, izbljedjele zavjese i otvaram prozor. Izvirujem kroz prozor i gledam u nebo. I gle, zbilja, polumjesec boje plijesni visi na nebu. Dobro je. Oboje gledamo isti mjesec, u istom svijetu. Ista nas nit povezuje sa zbiljom. Samo je trebam tiho povući prema sebi.

Sirim prste i zurim u dlanove svojih ruku, tražeći krvave mrlje.

Nema ih. Ni vonja krvi, ni znakova kočenja. Krv mora da se na svoj nečujni način već upila unutra.

Haruki Murakami Romanopisac u sjajnoj formi Haruki Murakami postao je pisac u proljeće 1978.

"Bilo mi je 29 godina kad sam napisao svoj prvi roman Slušaj vjetar kako pjeva. U to sam vrijeme vodio mali jazz klub u Tokiju... Kao student, mutno sam osjećao da bih volio pisati, ali nisam ništa oko toga poduzeo niti sam o tome mislio dok sam radio u klubu — od jutra do mraka slušao sam jazz, pripremao koktele i sendviče. Svaki dan morao sam narezati cijelu vreću luka. Zahvaljujući tome, i danas znam rezati luk bez suza. U to doba prijatelji su mi uglavnom bili jazz glazbenici, a ne pisci. Ali odjednom jednog dana u travnju 1978. došlo mi je da napišem roman", rekao je Murakami u predavanju pod naslovom "Ovčar i Kraj svijeta" što ga je na engleskom održao na Berkeleyu u studenom 1992. Tad je već bio velika književna zvijezda u rodnom Japanu gdje su mu se knjige prodavale u milijunskim nakladama, dok je u Sjedinjenim Državama upravo počinjao stjecati kulturni status.

Spoznaja da može napisati roman javila mu se na base-ball utakmici, "kao objava, iz čista mira", kaže Murakami. "Poslije utakmice otišao sam u knjižaru i kupio nalivpero i 233

papir. A onda sam svaki dan poslije posla sjedio sat ili dva za kuhinjskim stolom, pio pivo i pisao roman. Na spavanje sam išao tek u tri ili četiri ujutro. U danu sam za to mogao odvojiti samo sat vremena, najviše dva. Zato su u mojem prvom romanu rečenice i poglavlja vrlo kratki. Točno je da sam u to doba rado čitao Kurta Vonneguta i Richarda Brautigana i od njih naučio tu vrst jednostavnog stila u brzom tempu, ali glavni je razlog za stil moga

prvoga romana što jednostavno nisam imao vremena za prozu dugog daha".

Murakami je rukopis prijavio na natječaj časopisa Gunzo i dobio nagradu za najboljeg debitanta 1979. — vrlo dobar početak književne karijere. Već u prvom romanu razaznaju se elementi koji će obilježiti njegovu kasniju produkciju: pripovjedač u prvom licu koji pomalo s distance, ali s dobroćudnom znatiželjom, promatra svijet i prihvaća inherentnu bizarnost života, a čitatelju se obraća neposredno i ležerno (Murakami na izvornom japanskom za prvo lice "ja" koristi nepretenciozni boku, za razliku od formalnog izraza vataši); životinjske i topografske motive, osobito slike prolaza i hodnika te bunara, kojima autor, doduše, odriče svaku simboliku; temu rascjepa između onog čega želimo biti svjesni i čega smo doista svjesni, što znamo i što ne znamo, jaz između dva svijeta koja postoje paralelno; te karakteristični stil koji je kritika opisala kao

"pop", a mlađa publika prihvatila kao otklon od tradicionalnog Japana koji ih je sputavao.

"Moj se stil svodi na sljedeće: prvo, nikad u rečenicu ne unosim više značenja no što je nužno. Drugo, rečenice moraju imati ritam. To sam naučio od glazbe, posebno od

jazza. U jazzu upravo ritam omogućava improvizaciju... A da se zadrži ritam, ne smije biti suvišnog tereta... Treba se riješiti balasta", kaže Murakami.

Zapravo je Murakami — rođen 12. siječnja 1949. u Kiotu kao sin jedinac obrazovanih roditelja — mogao isto tako postati i glazbenik.

Središnje mjesto u njegovu životu pripada glazbi u koju se zaljubio još kao srednjoškolac u Kobeu: nije volio učiti nego je umjesto toga pod satom čitao američke romane, markirao, strastveno igrao mah-jongg, visio u zadimljenom kafiću ili išao u kino. Rado je čitao

"tvrdokuhane" detektivske romane Rossa Mac-Donalda, Eda McBaina i Ravmonda Chandlera, kasnije Trumana Capotea, F.

Scotta Fitzgeralda, Ravmonda Car-vera. Obožavao je američki rock'n'roll koji je satima slušao na radiju — Elvisa Presleva, Ricka Nelsona, Beach Boyse. A otkako je 1964. na koncertu čuo Arta Blakeva i njegove Jazz Messengers uživo, počeo je preskakati ručak kako bi uštedio za novu jazz ploču; svoju zbirku od 6000 ploča neprestano upotpunjuje novim primjercima. Za razliku od japanskih

pisaca starije generacije, pa i nekih svojih vršnjaka, kojima je Amerika uglavnom simbol iskvarenosti i dekadencije, Murakami se u amerikaniziranom svijetu snalazi kao riba u vodi jer izvrsno poznaje sve aspekte američke pop kulture. Zbog toga su ga u Japanu prozvali prvim pravim "poslije-poslijeratnim piscem".

Murakami je s 18 godina upisao studij književnosti na Sveučilištu Waseda u Tokiju gdje je, tvrdi, učio još manje nego u srednjoj školi.

Vrijeme je provodio u jazz klubovima i barovima te poprilično pušio i pio; jednom, dok su ga prijatelji pijanog nosili u studentski dom, improvizirana su nosila puknula i Murakami je bubnuo glavom o beton. Na prvom predavanju na fakultetu, u travnju 1968.

(japanska školska godina počinje u travnju) upoznao je Yoko Takahaši, djevojku iz stare obrtničke obitelji iz To-kija, s kojom se i oženio kad im je obojema bilo 22 godine. Murakami je prekinuo studij (koji je ipak na kraju završio, ali tek za sedam godina) da bi se zaposlio, ali nikakvo obično radno mjesto nije dolazilo u obzir.

"Jedino što mi je padalo na pamet bilo je otvoriti jazz klub", kaže Murakami. Yokoin otac posudio im je nešto novca, uz kamate, digli su kredit i 1974. otvorili u predgrađu Tokija ugodan mali klub koji su nazvali Mačak Peter, po svojem kućnom ljubimcu; dom Murakamijevih pun je slika i figura mačaka, a mačke se često pojavljuju i kao motiv u njegovoj prozi.

Na isti je način, za kuhinjskim stolom u gluho doba noći, Murakami napisao još jedan roman, Fliper 1973., a onda se, nakon dva bestselera, odlučio posvetiti pisanju. Kad su 1981. prodali jazz klub, Murakami je potpuno promijenio stil života: odlazio je na spavanje u deset uvečer i ustajao u šest te sjedao za pisaći stol i pisao. Ta je stega rezultirala čitavim brdom rukopisa, ne samo vlastite proze nego i niza prijevoda angloameričke literature. Murakami je preveo Scotta Fitzgeralda, Johna Irvinga, Paula Therouxa, Trumana Capotea, Tima O'Briena, Marka Stranda i sabrana djela Ravmonda Carvera, pisca koji je na njega najviše utjecao. S Carverom se Murakami upoznao u Americi te ga pozvao sebi u Japan i čak dao izraditi posebno veliki krevet za 185 cm visokog pisca. Ali Carver nije nikad došao; 1988. umro je od raka pluća, a njegova 236

supruga, pjesnikinja Tess Gallagher poslala je Muraka-miju za uspomenu par Carverovih cipela.

Murakami je, kao i Carver, pušio tri kutije cigareta na dan. Ali dok je završavao treći roman, Lov na divlje ovce, prestao je pušiti i počeo trčati, odlučivši da će mu se karijera temeljiti na tjelesnom zdravlju. Kao i njegovi likovi koji pripremaju "jednostavne obroke", Murakami jede jednostavno, mnogo povrća i talijansku pastu koju obožava. Voli tu i tamo popiti pivo ili čašu vina, a osobito voli single-malt viski. Do 1999. sudjelovao je na čak 16 maratona diljem svijeta — u Ateni, New Yorku, Bostonu, Honolulu (najbolje vrijeme mu je 3:31:04) — i svaki dan odvaja bar sat vremena za vježbu jer mu tjelesna kondicija pomaže u profesionalnoj disciplini.

"Svaki dan sjedam za stol i pišem, bez obzira na to da li uživam ili se mučim. Dižem se u četiri ujutro i obično pišem do poslijepodneva... Za to je potrebna fizička snaga", kaže Murakami, radoholičar koji je do početka ove godine proizveo 18 svezaka proze, uključivši i roman Moj slatki Sputnik te Južno od granice, zapadno od Sunca, koji će također uskoro izaći na hrvatskom. Osim toga, izašlo mu je četrdesetak knjiga prijevoda, eseja i putopisa koje je napisao u slobodno vrijeme. Jedino što nadmašuje njegovu vlastitu produkciju broj je djela koja su napisana o njemu. Dosad je Murakami preveden na bar 15 jezika u 18 zemalja svijeta, a sam pisac osobitu pozornost poklanja prijevodima na engleski koji znaju poslužiti i kao novi "izvornik" za prijevod, kao što je to slučaj s hrvatskim prijevodom i, koliko nam je poznato, njemačkim i norveškim. Iako je svjestan da je izravan prijevod s japanskog najtoč-

237

niji i stoga najpoželjniji, Murakami sam nema ništa protiv ovakvog rješenja: "Ako sam roman ima snagu, neće mu smetati nekoliko grešaka. Radije nego da brinem o detaljima, jednostavno sam sretan što se moje knjige prevode".

Kad Murakami nešto odluči, to i učini. Jednom je na skijanju u New Hampshireu izgubio ravnotežu dok se spuštao po stazi i pao u ledeni sniježni nanos. Njegov jednako nevjesti pratilac razborito je skinuo skije i pješke se spustio do Murakamija koji je ležao u snijegu okrvavljene usnice. No, nije se dao smesti: obrisao je krv i popeo se na vrh brda te se nastavio spuštati i spuštati dok nije potpuno svladao stazu.

Table of Contents

[Počni](#)

Haruki Murakami

BROJ 1
U JAPANU

Moj slatki Sputnik

Ne samo najbolji japanski pisac, već predaktovača — zbilski pisac.

— *N. Y. Times Book Review*

Table of Contents

[Počni](#)